

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI

**ÖZEL EĞİTİM VE REHABİLİTASYON
MERKEZLERİNDE ÇALIŞAN ÖĞRETMENLERİN
MESLEKİ BECERİ YETERLİKLERİNE YÖNELİK
GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tayyar TUTSOY

Tez Danışmanı: Dr.Öğr.Üyesi Recep KAHRAMANOĞLU

GAZİANTEP
TEMMUZ 2019

TEZ ONAY SAYFASI

Öğrencinin Adı ve Soyadı : Tayyar TUTSOY

Üniversite : Gaziantep Üniversitesi

Enstitü : Eğitim Bilimleri Enstitüsü

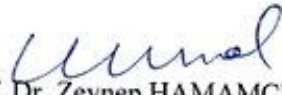
Anabilim Dalı ve Program : Eğitim Bilimleri / Eğitim Programları Ve Öğretimi

Tezin Başlığı : Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezlerinde Çalışan

Öğretmenlerin Mesleki Beceri Yeterliklerine Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi

Tezin Savunma Tarihi : 08/07/2019

Bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak gerekli şartları sağladığımı onaylarım.

Prof. Dr. Zeynep HAMAMCI

Enstitü ABD Başkanı ✓

Bu tez tarafımda (tarafımızca) okunmuş, kapsamı ve niteliği açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Dr. Öğr. Üyesi Recep KAHRAMANOĞLU
Tez Danışmanı

Bu tez tarafımızca okunmuş, kapsam ve niteliği açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri:

Dr. Öğr. Üyesi Recep KAHRAMANOĞLU

Dr. Öğr. Üyesi Bülent DÖŞ

Dr. Öğr. Üyesi Alper YETKİNER

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Onayı

Dr. Öğr. Üyesi Erhan DUNÇ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü ✓

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde, bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

İmza: *T. Tutsoy*

Adı ve Soyadı: Tayyar TUTSOY

Öğrenci Numarası: 201445227

Tezin Savunma Tarihi: 08.07.2019

ÖN SÖZ

Araştırmanın her aşamasında bilgi ve tecrübesi ile yol gösteren, değerli zamanlarını ayırarak çalışma süreciyle titizlikle ilgilenen danışman hocam Sayın Dr. Öğr. Üyesi Recep KAHRAMANOĞLU'na, üzerimde çok emeği olup desteğini hiç eksik etmeyen ilkokul öğretmenim Elif YILDIRIMBEYAZIT'a ve derslerime girerek bana bilgilerini, tecrübelerini aktaran tüm hocalarıma teşekkürü bir borç bilirim.

Ayrıca hayatım boyunca yanımda olan, maddi manevi desteklerini esirgemeyen annem İmran TUTSOY'a, babam Erdal TUTSOY'a, ağabeyim İsa TUTSOY'a, kardeşim Büşra TUTSOY'a ve her zaman yanımda olup desteklerini esirgemeyen tüm arkadaşlarıma sonsuz teşekkür ederim.

Temmuz 2019

Tayyar TUTSOY

ÖZET

ÖZEL EĞİTİM VE REHABİLİTASYON MERKEZLERİNDE ÇALIŞAN ÖĞRETMENLERİN MESLEKİ BECERİ YETERLİKLERİNE YÖNELİK GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ

TUTSOY, Tayyar

Yüksek Lisans Tezi

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Dr.Öğr.Üyesi Recep KAHRAMANOĞLU

Temmuz-2019, 94+12 sayfa

Bu araştırma, Milli Eğitim Bakanlığının belirlendiği öğretmenlik mesleği genel yeterliklerinin mesleki beceri boyutunda yer alan yeterlikler bakımından özel eğitim öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda nasıl değerlendirildiğini ortaya koymak amacıyla yapılmıştır.

Araştırmanın çalışma grubunu, 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Gaziantep il merkezindeki özel eğitim rehabilitasyon merkezlerinde görev yapan yirmi dört özel eğitim öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırma öğretmen görüşlerine yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak ulaşılmış, nitel bir araştırmadır.

Araştırma sonucuna göre özel eğitim öğretmenleri, öğretim programına uygun eğitim planı hazırlama ve öğrenme ortamı oluşturmada, çocuğun ihtiyacı, bireysel özellikleri, engel durumu, gelişimi, çevresel şartlar, ailenin maddi durumu, sosyo-kültürel özellikleri, çocuğun dil seviyesi, etkili iletişime uygun eğitim ortamında, milli ve manevi değerleri dikkate aldıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenler, öğretme ve öğrenme sürecini yönetmede, özel eğitim için gerekli olan becerileri sergilemede empati kurma, tüm duylara hitap etme, sabırla tekrar etme, zamanı etkin kullanma, farklı yöntem ve teknikler kullandıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenler, dersleri öğrencilerin günlük yaşamlarıyla ilişkilendirme, özel gereksinimi olan öğrencileri ve çevresel özellikleri dikkate alma, öğrenciye yönelik ders etkinlikleri hazırlama, eğitim öğretim faaliyetlerinde iş birliği yaptıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenler, sınıfta istenmeyen davranış ve durumlarla baş etme, ölçme ve değerlendirmede süreç ve sonuç odaklı yöntemler kullanma, ölçme ve değerlendirmeyi objektif ve adil olarak yaptıklarını belirtmişlerdir.

Anahtar kelimeler: Özel eğitim, öğretmen yeterliği, öğretmenin mesleki becerisi

ABSTRACT

EXAMINATION OF THE OPINIONS OF TEACHERS WORKING IN SPECIAL EDUCATION AND REHABILITATION CENTERS ON PROFESSIONAL SKILLS COMPETENCES

TUTSOY, Tayyar

Master Thesis

Department of Educational Sciences

Education Programs and Teaching Science

Supervisor: Asst. Prof. Dr. Recep KAHRAMANOĞLU

July-2019, 94+12 page

This study was carried out in order to determine how the general competencies of the teaching profession in which the Ministry of National Education is determined in terms of the competences in the professional skills dimension in line with the opinions of special education teachers.

The study group of the study consists of twenty four special education teachers working in special education rehabilitation centers in Gaziantep city center in 2018-2019 academic year. The research is a qualitative study which was reached by using semi-structured interview form.

According to the results of the research, special education teachers, preparing an education plan suitable for the curriculum and creating a learning environment, the child's needs, individual characteristics, disability status, development, environmental conditions, financial situation of the family, socio-cultural characteristics, the language level of the child, effective communication environment stated that they take national and spiritual values into consideration. The teachers stated that they used empathy, addressing all the senses, repeating patiently, using time effectively, and using different methods and techniques in managing the teaching and learning process and demonstrating the skills required for special education. The teachers stated that they relate the lessons to the daily life of the students, taking into consideration the students with special needs and environmental characteristics, preparing lesson activities for the students and cooperating in the educational activities. Teachers stated that they use objective and fair methods to cope with unwanted behaviors and situations in the classroom, use process and result oriented methods in measurement and evaluation.

Keywords: special education, teacher competence, professional skills of the teacher

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

TEZ ONAY SAYFASI	Error! Bookmark not defined.
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI.....	Error! Bookmark not defined.
ÖN SÖZ	iv
ÖZET	v
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
TABLolar LİSTESİ	x
EKLER LİSTESİ	xi
KISALTMALAR.....	xii

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. PROBLEM DURUMU	1
1.2.ARAŞTIRMANIN AMACI.....	2
1.3.ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	3
1.4.ARAŞTIRMANIN VARSAYIMLARI	5
1.5.ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI	5

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. ÖZEL EĞİTİM.....	6
2.1.1. Özel Eğitimin Tanımı	6
2.1.2. Özel Eğitime Gereksinimli Çocukların Eğitimi.....	8

2.1.3. Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı	8
2.1.4. 2023 Eğitim Vizyonunda Özel Eğitim.....	9
2.2. ÖĞRETMENLERİN MESLEKİ YETERLİKLERİ	10
2.2.1. 2023 Eğitim Vizyonunda Öğretmenlik Mesleki Yeterlikleri.....	19
2.2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	20
2.3.1.Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar.....	20
2.3.2.Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar	26

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1.ARAŞTIRMANIN MODELİ.....	31
3.2.ÇALIŞMA GRUBU VE ÖZELLİKLERİ.....	31
3.3. VERİ TOPLAMA ARACI VE VERİLERİN TOPLANMASI	34
3.4.VERİLERİN ANALİZİ.....	35

BÖLÜM IV

BULGULAR

4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	37
4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	44
4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	54
4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular	69

BÖLÜM V

TARTIŞMA

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1.SONUÇ	82
6.2.ÖNERİLER	84
KAYNAKLAR.....	85
ÖZGEÇMİŞ	

TABLÖLAR LİSTESİ**Sayfa No**

Tablo 1. Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri	15
Tablo 2. Çalışma grubunda yer alan öğretmenlerin demografik özellikleri	32
Tablo 3. Çalışma grubunda yer alan öğretmenlerin mezun olduğu alana göre sertifika durumu	33
Tablo 4. Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri	34
Tablo 5. Katılımcıların eğitim öğretimi planlamaya ilişkin görüşlerine ait tematik ve kavramsal kodlamalar	37
Tablo 6. Katılımcıların öğrenme ortamları oluşturmaya ilişkin görüşlerine ait tematik ve kavramsal kodlamalar.....	44
Tablo 7. Katılımcıların öğretme ve öğrenme sürecini yönetmeye ilişkin görüşlerine ait tematik ve kavramsal kodlamalar.....	54
Tablo 8. Katılımcıların ölçme ve değerlendirmeye ilişkin görüşlerine ait tematik ve kavramsal kodlamalar	69

EKLER LİSTESİ

	Sayfa No
EK-1.Öğretmen Görüşme Formu	91

KISALTMALAR

BEP	: Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı
KHK	: Kanun Hükmünde Kararname
MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
OTGM	: Okul Temelli Mesleki Gelişim
ÖMYÖ	: Özel Eğitim Mesleki Yeterlik Ölçeği
RAM	: Rehberlik ve Araştırma Merkezi
SHÇEK	: Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu
YÖK	: Yükseköğretim Kurulu

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1.PROBLEM DURUMU

İnsanları hayata hazırlayan meslek olan öğretmenlik mesleğini icra edecek öğretmenlerin sahip olması gereken beceri-yeterliklerin çok önemli olduğu açık bir gerçektir. Özel eğitime ihtiyacı olan öğrencileri eğitecek öğretmenlerin de bu öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarını bilen ve onların durumlarına göre bireysel eğitim programı hazırlayıp uygulayabilecek beceri ve yeterliklere sahip olması gerekir.

İnsanoğlunun dünyaya geldiği andan itibaren hayatını sürdürmek için yaptığı herşeyin temelini oluşturan bilgi, beceri ve tutumlar sonradan öğrenilmiştir. Bu sebeple öğrenme süreci insanlık tarihi ile birlikte başlamıştır. Eğitim sisteminin odağında olan öğretmenin üstlendiği kilit rol de mesleği kutsallaştırmış ve toplumda öğretmenlik mesleğine karşı olumlu bir bakış açısı getirmesini sağlamıştır (Keskin, 2013, s.319).

Çok hızlı bir biçimde her alanda sürekli değişimlerin yaşandığı çağımızda toplumun tüm kesimlerinde olduğu gibi öğretmenlik mesleğini icra edenlerin de kendilerini sürekli yenileyebilmesi, güncelleyebilmesi gerekmektedir. Bu bakımdan öğretmenlerin kendilerini yeterli görmedikleri alanlarda dijital alandaki kaynaklardan da yararlanarak geliştirmesi, çağdaşlarından ve yeni yetişen meslektaşlarından geri kalmadan mesleğini etkili biçimde uygulayabilmesi için gerekli hale gelmiştir (Seferoğlu, 2004, s.44).Her alanda olduğu gibi eğitim alanında da bu teknolojinin kullanılması kaçınılmazdır. Eğitim sisteminin her basamağında vazgeçilmez hale gelen teknolojileri kullanma yeterliğine sahip öğretmenlerin hizmet öncesi ve göreve başladıktan sonra da değişime ayak uydurma zorunluluğundan hizmet içi eğitim olarak yetiştirilmesi sistemin geliştirilmesi açısından zorunlu hale gelmiştir. Eski ezberci anlayış yerini, kendisi öğrenen, yaratıcı fikirlere sahip, sorgulayan, eleştirel düşünebilen, yeniliklere uyum sağlayabilen bireyler yetiştiren toplumlar çağa ayak

uydurabilen yetiştirmeyi hedefleyen anlayışa bırakmıştır. Bu bakımdan 21.yüzyılda sahip olunması gereken bu yeterlik ve becerilere sahip bireyleri yetiştirilmesi de bir zorunluluk olmuştur (Gürültü, E., Aslan, M. ve Alcı, 2019:1).

Ülkemizde öğretmenlerin yetiştirilmesi ve atanmasında yıllar içinde çok farklı uygulamaların gerçekleştiği bilinmektedir. Mevcut görevde olan öğretmenler arasında önlisans mezunları yer aldığı gibi öğretmenlik alanları dışındaki fakültelerden mezun olanları gibi çok farklı düzeyde eğitim alanlar da öğretmen olarak görev yapmaktadır. Başka bir ifade ile öğretmen olarak yetiştirilenler ile öğretmen olarak yetiştirilmeyenlerin birlikte sistemde yer aldığı ve aynı eğitim kurumlarında aynı amacı gerçekleştirmek için görev yaptıkları bir durum söz konusudur. Bu durum zaten başlı başına öğretmen yeterliklerini sorgulatmaya yeterlidir. Öğretmen olarak yetiştirilmek üzere eğitim fakültelerinde eğitim alanlara yönelik hazırlanan ve ortaya konulan öğretmen yeterlikleri, öğretmen olarak yetiştirilmediği halde eğitim sistemi içinde öğretmen olarak yer alanlardan da beklenmektedir. Bu durum öğretmenliğin bir meslek olarak kabul edilmesi ve bu göreve yalnızca alanında eğitim almış kişilerin atanması gerekliliğini bütün çıplaklığı ile gözler önüne sermektedir (Yurdugül, Erdem ve Seferoğlu, 2010, s.334).

Öğretmenlik mesleği, dünyada her yeniliği ve gelişmeyi sağlayan insanoglunu yetiştirme misyonu nedeniyle dinamik bir yapıya sahiptir. Toplumun her alanındaki ilişkilerinde ve yaşam şekillerinde meydana gelen değişimler insanların öğrenme alanlarını ve biçimlerini de şekillendirmektedir. Bu nedenle öğretmenlik yeterliklerinin de bu ihtiyaçları karşılayacak yapıda olması ve öğretmenlerin çağa ayak uyduran değil çağın ötesini şekillendirecek bireyler yetiştirmesi beklenmektedir. Ancak ülkemizde öğretmen yeterlikleri yeterli bir düzeyde olmadığı için bireylerin yaşamlarında ihtiyaç duyduğu nitelikli eğitim alma imkanı verilmemektedir. Ancak ülkemizde yapılan çalışmaların henüz bir başlangıç safhası olarak değerlendirilebileceği, geliştirilmeye açık olduğu, başlangıç olması bakımından da önemli olduğu görülmektedir (Buldu, 2014, s.121).

1.2.ARAŞTIRMANIN AMACI

Eğitimle ilgili her türlü değişim, bizzat eğitimi uygulayan öğretmenler eliyle yeniden şekillenerek bir anlam kazanmaktadır. Bundan dolayı da eğitimin niteliğine

en önemli etkiyi doğrudan öğretmenler yapmaktadır. Eğitim alanında yapılacak her türlü değişimin başarıya ulaşması da ancak nitelikli öğretmenlere sahip olmaya bağlıdır. Bu yaklaşım nedeniyle birçok ülke, öğretmen niteliklerini belirleyerek ve artırarak uzun vadeli hedeflerine ulaşmaya çalışmaktadır (MEB, 2017, s.2).

Bu araştırma, Milli Eğitim Bakanlığının belirlendiği öğretmenlik mesleği genel yeterliklerinin mesleki beceri boyutunda yer alan yeterliklerin özel eğitim öğretmenleri tarafından nasıl değerlendirildiğini ortaya koymak amacıyla yapılmıştır.

Problem cümlesi: Özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde çalışan öğretmenlerin mesleki beceri yeterliklerine yönelik görüşleri nelerdir?

Alt problemler:

1. Öğretmenlerin eğitim öğretimi planlamaya ilişkin görüşleri nelerdir?
2. Öğretmenlerin öğrenme ortamları oluşturmaya ilişkin görüşleri nelerdir?
3. Öğretmenlerin öğretme ve öğrenme sürecini yönetmeye ilişkin görüşleri nelerdir?
4. Öğretmenlerin ölçme ve değerlendirmeye ilişkin görüşleri nelerdir?

1.3.ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Ülkeler, gelecek kuşakların sorumluluk bilincine sahip, sorgulama ve eleştirme yeteneği olan, aklını kullanarak düşünen bireyler olarak yetiştirilmesini istemektedir. Toplumun ihtiyaç ve beklentilerini karşılayabilecek bir eğitimi vermesi için onları yetiştirecek öğretmenlerin mesleki bilgileri, becerileri ve tutumları ile sahip olmaları gereken niteliklerinin yükseltilmesi için öğretmenlik mesleki yeterlikleri Milli Eğitim Bakanlığınca 2006 yılında hazırlanan çerçeve 2017 yılında yeniden belirlenmiştir. Araştırmada özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde görev yapan öğretmenlerin öğretmenlik mesleki beceri yeterliklerine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Öğretmenliğe bir meslek olarak nitelik kazandırmak için öğretmenlik genel ve özel alan yeterliklerinin bilinmesi gereklidir. Öğretmen adaylarına hizmet öncesi ve öğretmenlere hizmet içi eğitim programları ile bu yeterliklerin kazandırılması mümkündür (Keskin, 2013, s.319).

Sürekli gelişen ve değişen sosyo-ekonomik hayatın gerisinde kalınmaması için dünyada eğitim alanında yapılan reformlar, öğretmenlerin kendilerini sürekli olarak yenilemesi gerektiğini göstermektedir. Günümüzde eğitim sistemlerinde, öğrenen merkezli eğitim, öğrenmede bireysel farklılıklar ve kültürel çeşitlilik, disiplinler arası beceriler, teknoloji destekli zengin öğrenme ortamları, değerlendirme okuryazarlığı, kişisel gelişim ve işbirlikli mesleki gelişim kültürü gibi öğretmeni ilgilendiren birçok öge ön plana çıkmaktadır. Bu bağlamda, Türkiye'nin de dünyada eğitim alanında gerçekleşen değişime ayak uydurabilen öğretmenlere ihtiyacı vardır (Buldu, 2004, s.117).

Dubey, Singh ve Prasad, D (2016,s.7), öğretmenlerin ve öğrencilerin, özel eğitim ihtiyacı olan çocukların temel eğitim sisteminin bir parçası haline getirme tutumlarını biraz değiştirmeleri zamanı geldiğini belirtmektedir. Zihinsel engelli ve ciddi davranış bozukluğu ile birlikte ortaya çıkan iletişim, duyuşsal ve fiziksel engelli öğrenciler üzerinde daha fazla araştırmaya ihtiyaç vardır (Diane, 2014).

Özel eğitime muhtaç olan bireylerin özellikleri bazı açılardan birbirlerine benzemekle birlikte genelde çok farklı, verilecek eğitimin türü, içeriği ve yöntemi açısından da değişikliği zorunlu kılacak niteliktedir. Normal bireylerde dahi bireysel farklılıklara dayalı olarak yapılması planlanan eğitim süreçleri, özel eğitim alanının da daha belirgin bir şekilde bireylerin özelliklerini dikkate almak zorundadır. Özel eğitim, özel eğitime muhtaç bireylerin mevcut potansiyellerini en iyi şekilde kullanarak topluma uyum sağlayıp kendi yaşamlarını bağımsız bir şekilde sürdürebilmelerine yardım etmeyi amaçlamaktadır (Koçyiğit, 2018, s.4).

Özel eğitim genel eğitimin ayrılmaz bir parçasıdır. Bugün genel eğitimde izlenen pek çok yaklaşım ve yöntemin temelinde özel eğitim alanında yapılan bilimsel çalışmalar ve uygulamalar yer almaktadır (Eripek, 1998, s.5). Ulusal alanyazın özel eğitim alanında hizmet vermekte olan öğretmenlerin ihtiyaçlarının belirlenmesi için daha önceden yapılan çalışmaların sınırlı sayıda gerçekleştiğini ortaya koymaktadır (Karasu vd. 2014, s.44).Bu çalışmada,özel rehabilitasyon merkezlerinde görev yapmakta olan özel eğitim öğretmenlerinin mesleki beceri yeterliklerinin nasıl olduğu incelenmiştir.

1.4.ARAŞTIRMANIN VARSAYIMLARI

1. Katılımcı öğretmenlerin görüşme sorularına içtenlikle cevap verdikleri varsayılmıştır.
2. Öğretmenlerin görüşlerinin özel eğitim alanında görev yapan öğretmenlerin mesleki becerilerine ilişkin gerçekleri yansıttığı kabul edilmiştir.
3. Yapılan görüşmelerde kullanılan görüşme formunun, öğretmenlerin mesleki becerileri hakkında bir çerçeve oluşturduğu düşünülmektedir.

1.5.ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

1. Araştırmanın katılımcıları, Gaziantep il merkezindeki özel eğitim alanında 2018-2019 öğretim yılında faaliyet gösteren özel kuruluşlardan Rehabilitasyon Merkezlerinde görev yapan öğretmenler ile sınırlıdır.
2. Katılımcı görüşleri, görüşme formunda yer alan sorulara verilen cevaplarla sınırlıdır.

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde, özel eğitim, özel eğitim gerektiren çocukların eğitimi, bireyselleştirilmiş eğitim programı, 2023 vizyonunda özel eğitim, öğretmenlerin mesleki yeterlikleri ile ilgili araştırmalar başlıkları altında araştırmanın kuramsal çerçevesi yer almaktadır.

2.1. ÖZEL EĞİTİM

Bu bölüm, özel eğitimin tanımı, özel eğitime gereksinimli çocukların eğitimi, bireyselleştirilmiş eğitim programı ve 2023 eğitim vizyonunda özel eğitim başlıkları altında ele alınmıştır.

2.1.1. Özel Eğitimin Tanımı

Eğitim, yaygın bir biçimde “insanın kişiliğini besleme süreci” ve “insan sermayesine yapılan yatırım” olarak kabul edilmektedir. En genel anlamda “istendik davranış oluşturma ya da istendik davranış değiştirme süreci” olarak tanımlanan eğitim, toplumun süzgeçten geçirilmiş değerlerinin, ahlak standartlarının, bilgi ve beceri birikimlerinin yeni nesillere aktarılması ile ilgilidir. Okullarda istendik öğrenmelerin gerçekleşmesini sağlayan ya da istendik öğrenmelerin oluşmasına rehberlik eden kişiler öğretmenlerdir (Senemoğlu, 2005, s.14). Özel eğitime muhtaç çocukların eğitimi için özel olarak yetiştirilmiş personel, hazırlanmış eğitim programları ve özel eğitime muhtaç çocukların özelliklerine uygun eğitim ortamlarında yapılan eğitsel çalışmalara özel eğitim denmektedir (Koçyiğit, 2018, s.3).

MEB (2018, s.2) özel eğitimi, bireysel ve gelişim özellikleri ile eğitim yeterlilikleri açısından akranlarından anlamlı düzeyde farklılık gösteren bireylerin

eğitim ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamak üzere geliştirilmiş eğitim programları ve özel olarak yetiştirilmiş personel ile uygun ortamlarda sürdürülen eğitim olarak tanımlamıştır. Özsoy vd.'ne (1992, s.7) göre, özel eğitime muhtaç çocukların eğitimi için özel olarak yetiştirilmiş personel, bu çocuklar için geliştirilmiş eğitim programları ve bu çocukların engel ve özelliklerine uygun eğitim ortamında sürdürülen çalışmalara özel eğitim denilmektedir. Yiğit'e (2007, s.12) göre ise beden, zihin, duygusal ve sosyal gelişim özellikleri yönünden normal çocukların gelişim ve özelliklerinden ayrılan çocukların eğitim ve öğretim işlerini kapsayan çalışmalar özel eğitimidir.

Bireyin yaşadığı sürece yaş, cinsiyet, sosyal ve kültürel faktörlere bağlı olarak oynaması gereken roller vardır. Birey yetersizlik yüzünden bu rolleri gereği gibi oynayamaz durumda kalırsa buna engel denir. Yani birey belli bir zamanda, belli bir durumda yapması istenilenleri yetersizlik yüzünden yapamazsa, yetersizlik özre-engele dönüşür. İşitmesinden ötürü yetersiz duruma düşen, yani işitemeyen, konuşamayan çocuk okulda, sınıfta, sosyal hayatta sözlü iletişime dayalı rolleri istendiği gibi yerine getiremez, oynamak istediği roller ona verilmez, yetersizliği önüne engel olarak çıkar ya da çıkarılır. Engel, sosyal çevrenin bireyden istekleri, beklentileri ortaya çıktığı için engel bireyin kendi problemi olmaktan çıkıp sosyal bir problem olmaktadır. Bu bakımdan engel problemi, toplumdan topluma, synı toplumda zamandan zamana değişmektedir (Özsoy, Özyürek ve Eripek, 1992, s.5).

Yasal düzenlemelere göre özel eğitim desteği olarak, özel eğitim gerektiren bireylere, her tür ve kademedeki eğitim ortamlarında devam ettiği eğitim programlarının amaçlarını gerçekleştirmek üzere özel eğitim desteği verilir. Bu amaçla bireysel ve grupla eğitim imkanları sağlanır. Herhangi bir eğitim kurumuna devam edecek durumda olmayan zorunlu eğitim çağındaki özel eğitim gerektiren bireylere yetersizlikten etkilenme düzeyine bakılmaksızın temel yaşam becerilerini geliştirme ve öğrenme ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik eğitim programları uygulanır. Normal akranları ile birlikte eğitim gören özel eğitim gerektiren öğrencilerin hazırlanan eğitim planındaki amaçları gerçekleştirme düzeyleri, devam ettikleri okulun sınıf geçme ve sınav yönetmeliğine göre değerlendirilir (573 sayılı KHK).

2.1.2. Özel Eğitime Gereksinimli Çocukların Eğitimi

Anne-babalar, çocuklarının engelli olmasına neden olduklarına ya da geçmişteki hataları için cezalandırıldıklarına inanabilirler. Bu konuda psikolojik desteğe gereksinimleri olabilir. Anne-babalar, genellikle çocuklarıyla özdeşleştirildiklerinden ve onları kendilerinin bir uzantısı olarak gördüklerinden, çocuklarındaki bir kusuru kendilerindeki bir kusur gibi yorumlayabilirler. Bu yüzden, özel gereksinimli bir çocuk, anne-babalarının özsaygılarını tehdit edebilir. Bazı anne-babalar için, çocuğun davranışlarından duyduğu utanç, çocuğuyla evden çıkamayacak kadar büyük olabilir (Özen, 2008, s.113).

Sosyal beceriler, bireylerin toplum tarafından verilen görevleri/rolleri yerine getirebilmeleri için, sergilemesi gereken belirli davranışlardır. Ancak, bazı çocuklar bu davranışları kazanmada sorunlarla karşılaşmaktadırlar. Bu çocuklarda, yetersiz sosyal beceriler yüzünden akranları ile aralarındaki iletişim için yeterli fırsatlar oluşmamaktadır. Bu nedenle hem sosyal beceri yetersizliği olan çocuklar hem de diğer çocuklar arasında iletişim problemleri oluşmaktadır. Bu durum, zamanla çocukların akranları tarafından reddedilmesine neden olmaktadır. Hatta akran ilişkileri daha da bozularak ilişkilerin tamamen ortadan kalkmasına yol açabilmektedir. Sosyal becerilerde yetersiz olan çocuklar yaşamları boyunca kişiler arası ilişkilerde, duygusal davranışsal alanlarda, okul ve mesleki yaşamlarında çeşitli problemlerle karşılaşmaktadırlar. Bu problemin ortadan kaldırılması için, çocukların sosyal beceri düzeylerinin artırılıp toplumla bütünleştirilmelerinin sağlanması gerekmektedir (Avcıoğlu, 2005, s.5).

Özel eğitime muhtaç çocuklara beceri öğretiminde ipucunun giderek azaltılması öğretim yöntemi dikkate alınarak bireyselleştirilmiş öğretim materyalleri hazırlanmasının ve hazırlanan öğretim materyallerinin zihin engelli çocuklarla çalışan öğretmenlerin kullanımına sunulması gerektiği belirtilmiştir (Özen vd. 2003, s.165).

2.1.3. Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı

Özel gereksinimi olan öğrenciler, öğrenme ve davranış özellikleri bakımından farklılık gösterir. Bazı öğrenciler öğrenme ve davranış bakımından hafif düzeyde yetersizlikler gösterirken, bazı öğrenciler ise ileri düzeyde öğrenme ve

davranış sorunları yaşarlar. Her öğrenci gibi yetersizlik gösteren tüm öğrenciler de öğretmen ve öğrenme sürecinden en iyi şekilde yararlanmak ister. Özel gereksinimi olan öğrencilerin etkili ve verimli bir eğitim sürecinden yararlanabilmesi, öğretim ve öğrenme sürecinin onların bireysel özelliklerine ve yeteneklerine göre düzenlenmesine bağlıdır. Öğretim amaçları, bu amaçların gerçekleşmesine hizmet edecek içerik, öğretme ve öğrenme yöntemleri ve değerlendirme etkinliklerini onların gereksinimlerine göre planlanmalıdır (Gürsel, 2008, s.31).

Bireyselleştirilmiş eğitim programı (BEP) rehberlik araştırma merkezlerinde “eğitsel değerlendirme ve izleme ekibi” tarafından gerçekleştirilen “ayrıntılı değerlendirme süreci” sonunda, “özel eğitimden yararlanması uygun görülen” özel gereksinimli öğrenci için geliştirilen ve ailesi tarafından onaylanan programdır. BEP’in farklı tanımlarında farklı özellikleri vurgulanmaktadır. Bu tanımlarda BEP:

- Her özel gereksinimli öğrenci için ayrıntılı değerlendirme verilerine dayalı olarak, öğrencinin ailesi ile uzmanların birlikte hazırladıkları yazılı bir dokümandır.
- Özel gereksinimli öğrenci için beklenen hedeflere ulaşmada gerekli olan destek eğitim hizmetlerini de içeren aile ve öğretmenin birlikte kabul ettikleri yazılı plandır.
- Özel gereksinimli öğrenciye kazandırılacak davranışların neler olduğu, bu davranışların nerede, nasıl, kimler tarafından, hangi yöntemlerle ve ne kadar sürede kazandırılacağını belirten yazılı programdır.
- Özel gereksinimli öğrencinin nereye ulaşacağını ve nasıl ulaşacağını belirtildiği bir yol haritasıdır. Bu haliyle BEP özel gereksinimli öğrenciye verilecek hizmetlerin yazılı bir kayıdır.
- Bireyin zihinsel, duygusal, sosyal, dil ve iletişim alanlarında yapabileceklerini dikkate alarak gerekli eğitsel ek yaşantıların, ortamların, görev alacak kişilerin ve çalışma sürelerinin gösterildiği planlardır, şeklinde ifade edilmektedir (Kargın, 2008, s.61).

2.1.4. 2023 Eğitim Vizyonunda Özel Eğitim

2023 Eğitim Vizyonunda özel eğitime de yer verilmiş ve aşağıdaki hedefler belirtilmiştir (MEB (2018, s.55-58).

Özel gereksinimli çocukların tespiti için Türkiye genelinde il bazlı taramalar yapılacak ve ihtiyaç haritaları oluşturulacaktır. Eğitimde adalet temelli bir yaklaşımı güçlendirmek için hayata fiziksel ve zihinsel dezavantajlarla devam eden çocuklarımızın hakkına sahip çıkmak önceliğimizdir. Bu doğrultuda özel gereksinimli çocuklarımızı akranlarından tecrit etmeyen, birlikte yaşama kültürünü daha fazla destekleyen özel bir bakışı, eğitim sistemimizde kurgulamak ve etkinliğini sağlamak son derece önemlidir. Bakanlığımızca gerekli tanılamaların ülke genelinde yapılmasının ardından öncelikle kaynaştırma eğitiminin imkânları ve iyileştirilmesi konusunda çalışmalar yürütülecektir. Çocuklarımızın gereksinim düzeylerine ve bunların türlerine göre özel eğitim ve Rehberlik Araştırma Merkezleri (RAM) insan kaynağı, fiziki altyapı ve eğitim içerikleri bağlamında yeniden yapılandırılacaktır. Özel eğitimde hesap verebilirliği esas alan dönüşüm sağlanacaktır. Özel gereksinimli çocuklarımıza özel eğitim hizmetinin yaygınlaşması için mobil platformlar kurulacaktır. Yerel yönetimlerin özel eğitim alanında faaliyet göstermesi teşvik edilerek ihtiyaç duyulan müfredat ve öğretmen mesleki gelişim programları, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından sağlanacaktır.

2.2. ÖĞRETMENLERİN MESLEKİ YETERLİKLERİ

Her öğretmenin sahip olması gereken en önemli özellikler arasında sınıf yönetimi yeterliği yer alır. Sadece sınıf yönetme yeterliği yüksek olan öğretmenler öğrenciler üzerinde olumlu bir eğitsel etki oluşturabilirler. Öğretim programlarının içerikleri, okulun fiziksel koşulları ya da ders araç-gereçlerinin sınıf yönetimi yeterliği yüksek öğretmenler olmadan bir işlev yerine getirmesi mümkün değildir (Demirtaş, 2017, 1).

İlköğretim seviyelerinde, öğrenme gücü olan öğrenciler ile sınıf öğretmenleri arasındaki etkileşim çok önemli bir konudur. Çünkü bu gibi, öğretim etkileşimleri, çocuğun erken eğitim başarısını doğrudan etkiler. Öğretmenler kaynaştırıcı sınıflarda, öğrenme gücü olan öğrencilerle girdikleri etkileşimlere çok özen göstermelidir ve seviyelerine uygun bir şekilde görevler vermelidir. Bu öğrencilerin tartışılan kavramları anlamayarak sınıf içinde mahcup duruma düşmelerine neden olmamalıdır. Özellikle öğretmenlerin bu öğrencilere sordukları sorular, sınıfta diğer öğrencilerle girilen öğretimsel etkileşim türleri ile aynı olmalıdır (Bender, 2014, s.249).

Etkili davranış yönetimi, öğretmenin başarılı bir şekilde iyi yönetilen, yapılandırılmış bir sınıf ortamı yaratma yeteneğine dayanarak öğrenmenin gerçekleşmesini sağlar. Farklı ihtiyaçları, davranışları ve dikkat alanları olan bazı çocuklara öğretmek zor olabilir. Ancak, olumlu bir öğrenme kültürü yaratıldığında, çocuklar daha iyi öğreneceklerdir, çünkü onlardan ne beklendiğini bileceklerdir. İyi yönetilen sınıflarda:

- Tüm çocuklar tarafından anlaşılan bir dizi kural ve rutinle yıla başlama
- Kararları ve olumlu takviyeleri kabul etmiş olma
- Hatalı davranış için yaptırımlar belirleme
- Disiplin sorunları ile başa çıkmak için çeşitli seçenekler sunma
- Fiziksel alanlarından yararlanma
- Dersleri iyi planlanma
- Saygıyı teşvik etme ve olumlu ilişkiler geliştirme, esaslarına uyulmalıdır (Galler Hükümeti, 2006, s.7).

Meslek olarak öğretmenliğe nitelik kazandırmak için genel ve özel alan yeterliklerin bilinmesi, bu yeterliklerin hizmet öncesi ve hizmet içi eğitim programlarıyla, öğretmen adaylarına ve öğretmenlere kazandırılması ile mümkündür (Keskin, 2013, s.319). Öğretmenlik mesleğinin kalitesinin yükseltilmesinde, öğretmen yetiştiren öğretim elamanlarının kalitesi ve başarılı öğrencilerin bu mesleğe çekilmesi önem taşımaktadır. Bu nedenle öğretim elamanı yetiştirilmesine ve başarılı öğrencilerin öğretmenlik mesleğine çekilmesine önem verilmelidir. Bu da öğretmenlik mesleğinin ekonomik durumunun, çalışma şartlarının ve özlük haklarının iyileştirmesiyle yakından ilgilidir. Oysa Türkiye’de öğretmen adayları ve öğretmenler özellikle ekonomik açıdan geleceklerine güvenle bakmamaktadır. Öğretmenliğin meslekleşmesi ve meslek mensubiyetinin güçlendirilmesi için, ilk olarak başka üniversite mezunlarına bu meslek kapatılarak, diğer mesleklerde olduğu gibi, öğretmenlik bir kariyer mesleği olarak kabul edilmeli ve herkese açık bir meslek durumundan kurtarılmalıdır. Bu durum sağlıklı ve kalıcı bir yasal temele oturtulmalıdır. Ayrıca diğer bazı mesleklerde olduğu gibi, öğretmen atamalarında ve yüksek kademelerde görevlendirilmelerde belirli standartlar getirilmelidir (Doğan, 2005, s.45).

Özel eğitim öğretmeni yetiştirme programının amaçları öğretmen adayının davranış dağarcığında olması gereken yeterliliklere göre oluşturulmalıdır. Yeterlilikler üç ana başlık altında toplanabilir. Bunlar:

1. Engelli öğrencinin davranışını doğrudan değiştirmeye ilgili yeterlilikler. Sorumluluğu altında olan öğrencilerin davranış dağarcıklarında deneysel olarak kanıtlanabilir değişikliklere yol açan öğretmen davranışları bu yeterlilik başlığı altında toplanabilir. Bu başlık altında belirgin yeterlilikler arasında dikkat işaretlerinin kullanımı, ipuçlarının sistematik geri çekilmesi ve uygun olan davranışlar üzerinde durma ve olmayanları görmezden gelme yer alabilir. Bu ana başlık altında yer alan yeterlilikler öğretmen yetiştirme programının öncelikli yeterlilikleri olup geçmişteki yöntem derslerinin çok ötesinde becerilerin kazandırılmasını gerektirmektedir.
2. Öğrenci davranışını değiştirmeye dolaylı ilgisi olan yeterlilikler. Bu başlık altında olası pekiştireçleri belirleme, beceri analizini uygulayabilme ve sınıf etkinliklerini programlayabilme ya da sıraya koyabilme gibi yeterlilikler yer alabilir.
3. Öğrenci davranışıyla ilişkisi bilinmeyen ama alanda çalışan meslek elemanlarınca önemli bulunan yeterlilikler. Bu yeterlilikler arasında engellilerin yasal hakları, öğrencinin yetersizliğini, bu yetersizliğe eşlik eden olası hastalık durumlarını ve normalleştirmenin ilkelerini betimleyebilme bu grup altında yer almaktadır.

Her ana başlık altında bilgi ve öğretmen adayından yapması beklenen (performans) yeterlilikler yer almalıdır. Bilgisel yeterlilikler, öğretmen adayından yapması beklenenleri yapabilme yeterliliklerini kazanması için mutlaka gerekli belli bilgilerden oluşmalıdır. Çoğu zaman bir dizi bilgisel yeterlilik performans yeterliliğinin kazanılması için ön koşuldur. Örneğin, öğretmen adayı pekiştireci izlerlilik gösterecek şekilde kullanabilmesi için önce, izlerliliğin ve pekiştirecin nelerden oluştuğunu tam olarak kazanmalıdır. Etkili özel eğitim öğretmeni olmak için gerekli olan tüm bilgi ve performans (öğretmenden yapması beklenenleri yaptığını belirten davranışlar) yeterliliklerinin kesin listesi tam olarak henüz oluşturulamamıştır. Liste yüzlerce yeterlilikten oluşabilir. Oluşturulan listenin ana başlık ve alt başlıklarında pek çok gerekli yeterliliğin yer almayabileceği ve gereksiz olanların da yer almış olabileceği her zaman akılda tutulmalıdır. Bilgisel

yeterliliklerin sayısı performans yeterliliklerin sayısına göre daha fazla olabilir. Bu yeterlilikler yabancı kaynakların analizi, uzman görüşü ve öğretmen davranışlarının doğrudan gözlenmesiyle derlenmelidir. Yeterlilikler bir kez belirlendikten sonra öğretmen yetiştirme modeline ve yetersizlik sınıflandırmalarına göre ana başlıklar altında toplanmalıdır (Özyürek, 2008, s.207-208).

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yayınlanan “Her Yönüyle Öğretmen Olabilme” kitapçığında, iyi bir öğretmenin sahip olması gereken üç önemli yeterlik aşağıdaki biçimde sıralanmıştır (Yalın vd., 1996, s.40):

1.Parçası içinde olma:

- Çevreyle uyumludur.
- Öğrenci hareket ve tepkilerinin tahmin eder.
- Sınıfın gittiği yönün ve düzeyinin bilincindedir.
- Gereken yerlerde müdahale eder.

2.sorumlu olma imajı:

- Sınıfın faaliyetlerinin zamanını ve yönün yönlendirir.
- Yeterli düzeyde kontrol ve organizasyona sahiptir.
- Öğretmeyi sever, kendinden emindir.

3.öğrenci merkezli olma:

- Ders, öğrencilerin mevcut ve gelecekteki ihtiyaçlarına göre şekillenir.
- Öğrenme faaliyetlerine öğrenci sorumluluğunu yaratır.
- Terbiye, sevgi ve öğrenme atmosferi yaratır.

Öğretmenlerin sahip olmaları gerekli görülen yeterlilikler ve özellikler, bütün dünyada olduğu gibi Türkiye’de de sürekli tartışılmaktadır. Öğretmenlere kazandırılması öngörülen bu yeterlilik ve özelliklere göre de öğretmen yetiştiren programlar sürekli güncelleştirilmektedir. Programlarda yer alan derslerin ve bu derslerin içeriğinin, öğretmenlere kazandırılması öngörülen yeterliliklere göre düzenlenmesi beklenmektedir. Eğitim fakültelerinde gerçekleştirilen yeniden yapılanma sonucu öteden beri tartışılan öğretmen yeterlilik alanları ile ilgili de bazı ölçütler belirlenmeye çalışılmıştır. Üç yeterlilik alanına (alan bilgisi, öğretmenlik meslek bilgisi, genel kültür) ilişkin olarak 50 yeterlilik ifadesi belirlenmiştir. Bunlar,

alan bilgisi ve eğitimine ilişkin yeterlilikler, öğretme ve öğrenme sürecine ilişkin yeterlilikler, öğrencileri değerlendirmeye ve kayıt tutmaya ilişkin yeterlikler, tamamlayıcı mesleki yeterlilikler olmak üzere dört başlıkta toplanmıştır (Şişman 2009, s.74-75).

Öğretmen yeterlikleri, öğretmenlerin “öğretmenlik mesleğini etkili ve verimli bir’ biçimde yerine getirebilmek için sahip olmaları gereken bilgi, beceri ve tutumlar” olarak tanımlanmaktadır. Eğitim alanında tasarlanan hedeflere ulaşabilmek, bu sürece yön veren öğretmenlerin nitelik ve yeterlikleriyle yakından ilişkilidir. Eğitim alanında hayata geçirilen bir yenilik öğretmenler tarafından öğrenme ortamlarına yansıtılmaz ise tasarlanan hedefe ulaşamayacağı açıktır. Öğretmenlerin temel yeterliklere sahip olması, öğrencilerin başarılarını artırmanın ve kişisel gelişimlerini sağlamalarının anahtarlarından biridir. Bu yüzden hızla değişen dünyada, öğretmenlerin gelişimini teşvik etmek, yeterliklerini ve yeteneklerini artırmak hayati öneme sahiptir (MEB, 2017, s.4).

Öğretmenlerin sahip olduğu ve artan sorumlulukları sahip olması gereken yeterlilikleri de değiştirmektedir. Öğretmen yeterliliklerinin düzeyi öğrencinin öğrenmesini etkileyecektir. Öğretmen ne kadar yeterli ise öğrenci öğrenmeleri ve öğrenmelerin kalıcılığı da o kadar artacaktır (Karacaoğlu 2008, s.71).

Öğretmen Yeterlikleri’nin belirlenmesi ve güncellenmesi pek çok önemli politika metninde yer almaktadır. 10. Kalkınma Planı’nda “öğretmen yetiştirme ve geliştirme sisteminin yeterlikleri esas alan bir şekilde yeniden yapılandırılması” gerektiği vurgulanmaktadır. Yüksek Planlama Kurulunca kabul edilerek 9 Haziran 2017 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlanan “Öğretmen Stratejisi Belgesi’nde “Öğretmen Yeterlikleri’nin İhtiyaçlar Doğrultusunda Güncellenmesi” eylem maddesinin yanı sıra öğretmen yetiştirme ve geliştirme sürecindeki pek çok faaliyet için öğretmen yeterliklerinin referans alınması anlayışı benimsenmiştir. Millî Eğitim Şûralarında da öğretmen yeterliklerine pek çok kez vurgu yapılmıştır. 19’uncu Millî Eğitim Şûrası’nda öğretmen yeterliklerinin güncellenmesi ve diğer öğretmen yetiştirme politikalarının yeterlikler esas alınarak yürütülmesi konusunda tavsiye niteliğinde kararlar alınmıştır. Bakanlığın güncel politikalarını ortaya koyan önemli belgelerden biri olan 2015-2019 MEB Stratejik Planı’nda ise öğretmen yeterliklerinin belirlenmesi, belirlenen yeterlikler doğrultusunda öğretmenlerin mesleki gelişimine yönelik Okul Temelli Mesleki Gelişim (OTMG) Modeli’nin

yaygınlaştırılması, hizmetiçi eğitim planlamalarında yeterliklerin dikkate alınması, ayrıca öğretmen yeterliklerini temel alan çoklu performans değerlendirme sisteminin oluşturulması gibi hedeflere yer verilmiştir (MEB, 2017, s.6).

Tablo 1. Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri

A	Mesleki Bilgi	B	Mesleki Beceri	C	Tutum ve Değerler
A1	Alan Bilgisi Alanında sorgulayıcı bakış açısını kapsayacak şekilde ileri düzeyde kuramsal, metodolojik ve olgusal bilgiye sahiptir.	B1	Eğitim Öğretimi Planlama Eğitim öğretim süreçlerini etkin bir şekilde planlar.	C1	Milli, Manevi ve Evrensel Değerler Milli, manevi ve evrensel değerleri gözetir.
A2	Alan Eğitimi Bilgisi Alanının öğretim programına ve pedagojik alan bilgisine hâkimdir.	B2	Öğrenme Ortamları Oluşturma Bütün öğrenciler için etkili öğrenmenin gerçekleştirileceği sağlıklı ve güvenli öğrenme ortamları ile uygun öğretim materyalleri hazırlar.	C2	Öğrenciye Yaklaşım Öğrencilerin gelişimini destekleyici tutum sergiler.
A3	Mevzuat Bilgisi Birey ve öğretmen olarak görev, hak ve sorumluluklarına ilişkin mevzuata uygun davranır.	B3	Öğretme ve Öğrenme Sürecini Yönetme Öğretme ve öğrenme sürecini etkili bir şekilde yürütür.	C3	İletişim ve İş Birliği Öğrenci, meslektaş, aile ve eğitimin diğer paydaşları ile etkili iletişim ve iş birliği kırar.
		B4	Ölçme ve Değerlendirme Ölçme ve değerlendirme, yöntem, teknik ve araçlarını amacına uygun kullanır.		Kişisel ve Mesleki Gelişim Öz değerlendirme yaparak, kişisel ve mesleki gelişimine yönelik çalışmalara katılır.

Yeterlik güncelleme çalışmaları sürecinde her bir öğretmenlik alanı için ayrı bir özel alan yeterliği belirlemek yerine, genel yeterliklere alan bilgisi ve alan eğitimi bilgisi yeterlikleri eklenmiş, böylece her bir öğretmenin kendi alanına ilişkin yeterliklerini de kapsayacak mahiyette bütünsel ve tek bir metin oluşturulmuştur. Bu kapsamda güncellenen Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri; "mesleki bilgi", "mesleki beceri", "tutum ve değerler" olmak üzere birbiriyle ilişkili ve birbirini tamamlayan 3 yeterlik alanı ile bunlar altında yer alan 11 yeterlik ve bu yeterliklere

ilişkin 65 göstergeden oluşmaktadır. Söz konusu yeterlik alanları ve bu alanlar içerisinde yer alan genel yeterlikler Tablo l'de yer almaktadır (MEB, 2017, s.8).

Milli Eğitim Bakanlığınca belirlenen yukarıdaki standartlarda 3 yeterlik alanı içinde sıralanmışken benzer içerikte Arkansas Eğitim Standartları dört genel kategoride gruplandırılmıştır (ATS, 2011, s.1-3):

1.Öğrenen ve Öğrenme

Öğretim öğrenenle başlar. Her öğrencinin yeni bilgi ve becerileri öğrenmesini sağlamak için öğretmenler, öğrenme ve gelişim modellerinin bireyler arasında değiştiğini, öğrenenlerin öğrenme sürecine benzersiz bireysel farklılıklar getirdiğini ve öğrencilerin gelişmek için destekleyici ve güvenli öğrenme ortamlarına ihtiyaç duyduklarını anlamalıdır. Etkili öğretmenler her öğrenci için yüksek beklentilere sahiptir ve tüm öğrencilerin yüksek standartlara ulaşmalarına ve potansiyellerine ulaşmalarına yardımcı olan çeşitli öğrenme ortamlarında zorlayıcı öğrenme deneyimlerini uygular. Öğretmenler bunu, bilişsel, dilbilimsel, sosyal, duygusal ve fiziksel gelişimin nasıl gerçekleştiğinin anlaşılması da dahil olmak üzere mesleki bilginin temelini birleştirerek, öğrencilerin farklı kişisel ve aile geçmişlerini, becerilerini, yeteneklerini, ilgi alanlarını, bakış açılarını getiren bireyler olduğunu kabul ederek yaparlar.. Öğretmenler, öğrencilerini daha iyi anlamak ve öğrenmelerini en üst düzeye çıkarmak için öğrenciler, meslektaşlar, okul liderleri, aileler, öğrenen toplulukları üyeleri ve topluluk örgütleriyle işbirliği yapar. Öğretmenler, öğrenenlerin kendi öğrenmeleri için sorumluluk üstlenmelerini teşvik eder ve hem kendi kendine hem de işbirliğine dayalı öğrenmenin etkili bir şekilde tasarlanmasını ve uygulanmasını sağlamak için onlarla işbirliği yapar.

Standart 1- Öğrenci Gelişimi: Öğretmen, öğrenme ve gelişme kalıplarının bilişsel, dilsel, sosyal, duygusal ve fiziksel alanların içinde ve arasında bireysel olarak değiştiğini kabul ederek öğrencilerin nasıl büyüdülerini ve geliştiğini anlar;

Standart 2- Öğrenme Farklılıkları: Öğretmen, her öğrencinin yüksek standartları karşılamasını sağlayan kapsayıcı öğrenme ortamları sağlamak için bireysel farklılıklar ve çeşitli kültürler ve topluluklar hakkındaki anlayışını kullanır.

Standart 3- Öğrenme Ortamları: Öğretmen, bireysel ve işbirlikçi öğrenmeyi destekleyen ve olumlu sosyal etkileşimi, öğrenmeye aktif katılımı ve

kendi kendine motivasyonu teşvik eden ortamlar oluşturmak için başkalarıyla birlikte çalışır.

2.İçerik

Öğretmenler içerik alanlarını derinlemesine ve esnek bir şekilde kavrayabilmeli ve bilgiye erişmek, gerçek dünya ortamlarında bilgiyi uygulamak ve içeriğe hakim olmalarını sağlamak için anlamlı meseleleri ele almak için öğrencilerle çalışırken içerik bilgisini kullanabilmelidir. Bugünün öğretmenleri, dijital medya ve bilgi teknolojisi dahil olmak üzere birden fazla iletişim aracı kullanarak içerik bilgisini öğrencilere erişilebilir kılmaktadır. Öğrencilerin çözümler önermek, yeni anlayışlar oluşturmak, sorunları çözmek ve olasılıkları hayal etmek için içerik kullanmasına yardımcı olmak için disiplinler arası becerileri (örneğin, eleştirel düşünme, problem çözme, yaratıcılık, iletişim) birleştirir. Son olarak, öğretmenler yerel, eyalet, ulusal ve küresel konulara bağlayarak içerik bilgisini öğrencilerle alakalı hale getirir.

Standart 4- İçerik Bilgisi: Öğretmen, temel kavramları, sorgulama araçlarını ve disiplinin yapısını anlar, öğretir ve disiplini erişilebilir kılmak ve öğrencilerin içeriğe hakim olmalarını sağlamak için anlamlı kılan öğrenme deneyimleri oluşturur.

Standart 5- İçeriğin Uygulanması: Öğretmen, kavramların nasıl bağlanacağını ve öğrencilerin eleştirel düşünme, yaratıcılık, otantik, yerel ve küresel meselelerle ilgili işbirliğine dayalı problem çözme sürecine dahil olmaları için farklı bakış açılarını nasıl kullanacağını anlar.

3.Öğretim Uygulaması

Etkili öğretim uygulaması öğretmenlerin değerlendirme, planlama ve öğretim stratejilerini koordineli ve ilgi çekici yollarla anlamasını ve bütünleştirmesini gerektirir. Hedefleri veya amaçları ile başlayan öğretmenler, ilk önce öğrencinin öğrenme hedeflerini ve içerik standartlarını belirler ve değerlendirmeleri bu hedeflerle uyumlu hale getirir. Öğretmenler, çeşitli biçimlendirici ve özetleyici değerlendirmelerden elde edilen sonuçların nasıl tasarlanacağını, uygulanacağını ve yorumlanacağını anlar. Bu bilgi öğretim uygulamalarına entegre edilmiştir; böylece öğretmenler, öğrencinin öğrenmesini güçlendirmek ve öğretimi değiştirmek için anında geri bildirim sağlamak için kullanılabilecek bilgilere erişebilirler. Planlama,

çeşitli öğrenme yollarını ele almak, öğrenmeyi en üst düzeye çıkarmak ve kişiselleştirmek için yeni teknolojileri dahil etmek ve öğrencilerin kendi öğrenmelerini kontrol altına almasını ve bunu yaratıcı yöntemlerle yapmasını sağlamak için çeşitli uygun ve hedefli öğretim stratejileri kullanmaya odaklanır.

Standart 6- Değerlendirme: Öğretmen, öğrenenleri kendi büyümelerine dahil etmek, öğrenenin ilerlemesini izlemek, öğretmenin ve öğrenenin karar vermesine rehberlik etmek için çeşitli değerlendirme yöntemlerini anlar ve kullanır.

Standart 7- Öğretim Planlaması: Öğretmen, her öğrenciyi içerik alanları, müfredat, disiplinler arası beceriler ve pedagoji, ayrıca öğrencilerin ve toplumun bağlamı bilgisine dayanarak titiz öğrenme hedeflerine ulaşmalarını destekleyen bir öğretim planlamaktadır.

Standart 8- Öğretim Stratejileri: Öğretmen, öğrencileri, içerik alanlarını ve bağlantılarını derinlemesine anlamaya ve bilgiyi anlamlı yollarla uygulama becerilerini geliştirmeye teşvik etmek için çeşitli öğretim stratejilerini anlar ve kullanır.

4.Mesleki Sorumluluk

Öğrencilerin en yüksek seviyeye ulaşmalarını sağlayan güvenli, üretken öğrenme ortamları oluşturmak ve desteklemek, öğretmenin birincil sorumluluğudur. Bunu yapmak için, öğretmenler sürekli çalışma, kendini yansıtmaya ve işbirliği yoluyla uygulamayı düzenli olarak inceleyerek anlamlı ve yoğun profesyonel öğrenme ve kendini yenileme ile meşgul olmalıdır. Sürekli bir kişisel gelişim döngüsü, liderlik, ortak destek ve işbirliği ile geliştirilir. Mesleki öğrenmeye ve işbirliğine aktif katılım, gelişmiş öğretme ve öğrenme amacıyla daha iyi uygulamaların keşfedilmesi ve uygulanmasına yol açar. Öğretmenler ayrıca öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılayan ve okullarının misyon ve hedeflerini gerçekleştiren öğretim uygulamalarının geliştirilmesine katkıda bulunur. Öğretmenler, öğrenciler, aileler, meslektaşlar, diğer okul profesyonelleri ve topluluk üyeleri ile işbirliği içindedir ve bunlara katkıda bulunur. Öğretmenler etik davranışı modelleyerek, uygulamada olumlu değişikliklere katkıda bulunarak ve mesleklerini ilerleterek liderlik gösterirler.

Standart 9- Mesleki Öğrenme ve Etik Uygulama: Öğretmen sürekli mesleki öğrenmeye katılır ve uygulamalarını, özellikle seçimlerinin ve eylemlerinin diğerleri üzerindeki etkilerini sürekli olarak değerlendirmek için kanıtlar kullanır

(öğrenenler, aileler, diğer profesyoneller ve topluluk) ve uygulamayı ihtiyaçları karşılayacak şekilde uyarlar.

Standart 10- Liderlik ve İşbirliği: Öğretmen, öğrencinin öğrenmesinde sorumluluk almak, öğrenenlerin büyümesini sağlamak için öğrenenler, aileler, meslektaşlar, diğer okul uzmanları ve topluluk üyeleriyle işbirliği yapmak ve mesleği ilerletmek için uygun liderlik rolleri ve fırsatları arar.

2.2.1. 2023 Eğitim Vizyonunda Öğretmenlik Mesleki Yeterlikleri

2023 Eğitim Vizyonunda öğretmenlerin mesleki gelişim ve yeterlikleri konularının da yer aldığı hedefler “İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi ve Yönetimi” başlığı altında yer verilmiş ve aşağıdaki hedefler belirtilmiştir (MEB, 2018, s.40-45):

- Mesleki yeterlilikleri yüksek, başarılı öğretmenler, bilgi ve deneyimlerini artırmaları için yurt dışına gönderilecektir.
- Okul yöneticiliğine atamada, yeterliliklere dayalı yazılı sınav uygulaması ve belirlenecek diğer nesnel ölçütler kullanılacaktır.
- Sertifikaya dayalı pedagojik formasyon yerine, lisansüstü düzeyde “Öğretmenlik Mesleği Uzmanlık Programı” açılacaktır.
- İhtiyaç duyulan ölçütleri taşıyan eğitim fakültelerinde, özgün bir yapılanmayla uygulama ağırlıklı öğretmen yetiştirme programları düzenlenecektir.

Eğitim sisteminde, eğitim politikaları başta olmak üzere müfredat, materyal, teknoloji gibi alanlarda yapılan her türlü reform ve iyileştirme çabalarının başarısı, uygulamada büyük ölçüde öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin mesleki yeterliliklerine, algılarına ve adanmışlıklarına bağlıdır. Bu çerçevede odağında çocuğun refahı olan kapsayıcı ve nitelikli bir eğitim hizmetinin sağlanmasında, öğretmen ve okul yöneticilerinin mesleki becerilerinin geliştirilmesi öncelikli önem taşımaktadır. Bu önceliği temel alarak öğretmen ve okul yöneticilerimizin mesleki gelişim etkinliklerinin lisansüstü öğrenimle desteklenerek yeni bir mesleki gelişim anlayışı, sistem ve modeli oluşturulacaktır. Bu anlayış, kültürel geleneğimizdeki bilmek, yapmak, olmak silsilesinde, ustalığı ve erdemi önemseyen kodları koruyarak zamanın ruhuna uygun biçimde, mesleki uzmanlık yeterliklerini güçlendirmeye yönelik olacaktır.

2.2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde, konu ile ilgili yurt içinde ve yurt dışında yapılmış araştırmalara yer verilmiştir.

2.3.1.Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Cora (1997) tarafından yapılan “Zihin engellilerin eğitimleri alanında çalışan öğretmenlerin yeterlik düzeylerinin belirlenmesi” başlıklı araştırmanın amacı, Bolu ile Karabük merkez il ve ilçeleri bünyesinde zihinsel engelli çocukların devam ettikleri eğitim kurumlarında çalışan öğretmenlerin alanlarında kendilerini yeterli bulma durumlarının belirlenmesidir. Araştırma kümesini 1996-1997 eğitim öğretim yılı güz yarıyılında Bolu ve Karabük merkez il ve ilçelerinde zihinsel engelli çocukların devam ettiği okullarda çalışan toplam 35 öğretmen oluşturmaktadır. Zihinsel engellilerin eğitimleri alanında çalışan öğretmenlerin yeterlilik düzeylerinin belirlenmesine ilişkin anket formu uygulanmıştır. Araştırma bulgularına göre öğretmenlerin bilişsel, beceri ve duyuşsal boyutlarda genel olarak kendilerini yeterli buldukları belirlenmiştir. Öğretmenlerin alanlarında genel olarak kendilerini yeterli bulma durumları ile özellikleri arasındaki farka bakıldığında, öğretmenlerin kendilerini yeterli bulma durumları ile zihinsel engelli çocukların öğretmenliği alanındaki eğitim durumları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Öğretmenlerin kendilerini yeterli bulma durumları ile zihinsel engelli çocukların öğretmenliği alanındaki çalışma süreleri, çalışmalarının temel nedenleri ve cinsiyetleri arasında ise anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bulgular; özel eğitim alanındaki lisans programlarından mezun olan öğretmenlerin diğerlerine göre kendini daha yeterli buldukları yönündedir. Bununla birlikte öğretmenlerin yeterlik düzeyleri, alanda çalışma süresi, cinsiyet ve çalışmalarının temel nedenleri değişkenlerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmamıştır.

Korucu (2005) tarafından yapılan “Türkiye’de özel eğitim ve rehabilitasyon hizmeti veren kurumların karşılaştığı güçlüklerin analizi” başlıklı çalışmada nitel araştırma yaklaşımlarından ‘Görüşme Yöntemi’ kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinin sahipleri, yöneticileri, öğretmen ve ailelerinden seçilen 138 kişi oluşturmuştur. Araştırma sonucunda kurumların işleyişi ile ilgili yasal düzenlemelerde önemli boşlukların olduğu ve bu boşlukların

bazen kişilerin insafınca kullanıldığı ve bu nedenle yasal düzenlemelerin geliştirilmesi gerektiği de bu araştırma bulguları ışığında ortaya çıkarılmıştır. Kurumların bağlı bulundukları birimler tarafından denetimlerinde ihtiyaç duydukları rehberlik konusunda yardım alamadıkları bu nedenle denetim gerçekleştiren ekibin özel eğitimin uygulanması ile ilgili önemli eksikliklerin olduğu ortaya çıkmıştır. Özel eğitim etkinliklerinde ailenin katılımının çok önemli olduğu halde bunun beklendik düzeyde gerçekleştirilemediği de ortaya çıkmıştır. Özel eğitime muhtaç bireylere verilen eğitimin sürekli ve genellenebilir olabilmesi için eğitimin tüm güne yayılması gereği ile aile eğitiminin önemi ortaya çıkmaktadır. Kurumda çalışan personelin ve kurum yönetiminin hizmet-içi eğitimin önemini çok iyi bildikleri fakat personelin yetiştirilmesi ve geliştirilmesi konusunda ve güçlüklerin olduğu ancak bu tür bir etkinliğin ya üniversite personelinin akademik etkinliklerle ilgili yoğunluklarından dolayı olanaklı olmadığını veya akademik unvan için çok çaba sarf etmeleri gibi diğer nedenlerden dolayı bu tür etkinliklere zaman ayırmakta güçlüklerle karşılaştıkları ortaya çıkarılmıştır. Kurumda çalışacak ve alanda yeterlilik kazanmış personel bulmakta güçlük çekildiği ortaya çıkmıştır.

Kurtulan (2007) tarafından yapılan “Özel eğitim öğretmenlerinin mesleki etik değerler açısından kendilerini değerlendirmeleri” başlıklı araştırmanın amacı, özel eğitim okullarındaki öğretmenlerin, mesleki etik değerler açısından incelenmesidir. Araştırmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmada etik önermeler, mesleki değerler ve eğitim-öğretim koşullarına ilişkin görüşlerin demografik değişkenlerle olan bağımlılıkları belirlenmiştir. Araştırma, 2006 yılında İstanbul ilinden seçilen sekiz özel eğitim okulundaki 132 öğretmene Kişisel ve Mesleki Özellikler, Etik Önermeler, Eğitim-Öğretim Koşulları ve Mesleki Değerler ve Görüşler Anketi uygulanarak gerçekleştirilmiştir. Bulgular, genç öğretmenlerin mesleki yaşantılarına daha eleştirel baktıklarını, ancak olumsuzlukların düzeltilmesinde az çaba harcadıklarını; mesleki anlamda kendilerini tam olarak tanımlayamadıklarını, mesleklerini yeterince benimsemedikleri için, felsefi ve etik kaygılarının çok fazla olmadığını düşündürmüştür. Mesleki bilgi, beceri yetersizliği ile beraber tükenmişlik, baş edilemeyen öfke ve çaresizlik duyguları, bazı öğretmenlerin öğrencilerine şiddeti yaşatmalarına neden olmaktadır. Uygun bir süpervizyon sistemi kurularak, olumsuzlukların profesyonel çevrelerde aşılması sağlanabilir. Böylece kişinin, kendinden kaynaklanan sorunların nedenlerini,

koşullara bağlama eğiliminde ve savunma tepkilerinde azalma olacaktır. Sonuç olarak, öğretmen yetiştiren kurumların müfredat programlarına ilişki-etkileşim-iletişim ve etik ağırlıklı dersleri koymaları gerekmektedir. Öğretmenlerin lisans aşamasında insani temellere dayalı eğitim almaya ve staj görmeye ihtiyaçları vardır. Kurumsal temelli, mesleğe hazırlayıcı programlar, öğretmenin ve çocuğun insan olduğu gerçeğine yaklaşma yönünde ümit verebilir.

Arslan ve Özpinar (2008) tarafından yapılan “İlköğretim programlarının beklentileri ve eğitim fakültelerinin kazandırdıkları” başlıklı çalışmada betimsel yöntem kullanılmıştır. Araştırma sonucunda öğretmen adayları yeterli eğitim almadıklarını ifade etmiş olmalarına rağmen insan ilişkilerinde kendilerini yeterli hissettiklerini, öğretmen adaylarının yeni programların beklediği niteliklerin bazıları için yeterli seviyede olmayabileceği düşünülse de büyük bir çoğunluğuna sahip olacak şekilde eğitildiklerini ortaya koymuştur.

Karacaoğlu (2008)’nın yaptığı çalışmada öğretmenlerin yeterlilik algılarını belirlemek ve öğretmenlerin yeterlilik algıları ile farklı değişkenler arasındaki farkı incelemiştir. Araştırmada Delphi tekniği kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini, Ankara ili Mamak ilçesi ilköğretim ve ortaöğretim okullarında görev yapan öğretmenler oluşturmuş ve 440 öğretmen araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Öğretmenlerin meslek bilgisi ve kendilerini geliştirme konularında kendilerini çok yeterli gördükleri, alan bilgisi ve ulusal - uluslararası değerler konularında oldukça yeterli gördükleri belirlenmiştir. Hizmet içi eğitim alan öğretmenlerin öğretmenlik yeterlilikleri algılarının daha yüksek olduğu, branşlara göre öğretmen algıları arasında fark olmadığı belirlenmiştir.

Yurdugül, Erdem ve Seferoğlu (2010) tarafından yapılan “Öğretmenlik mesleği genel yeterliklerine ilişkin öğretmen yetiştiren kurumlardaki öğretim elemanlarının görüşleri” konulu çalışmada 31 alt yeterlik alanındaki toplam 233 performans göstergesi bulunan ölçme aracıyla 21 farklı üniversiteden toplam 69 öğretim elemanının görüşlerine başvurulmuştur. Bulgulara göre öğretim elemanlarının büyük çoğunluğunun yeterliklere ilişkin performans göstergeleri olarak ifade edilen özellikleri bir öğretmen niteliği olarak önemli buldukları ancak bu göstergelerin gözlenebilirlik değerlerinin düşük olduğunu düşündükleri anlaşılmaktadır.

Kartopu (2013) tarafından yapılan “Özel eğitim okullarında görev yapan görsel sanatlar dersi öğretmenlerinin mesleki sorunları” başlıklı araştırmada, 2010-2011 Eğitim-Öğretim yılı içinde Ankara ilinde ve merkez ilçelerinde bulunan Özel Eğitim Okullarında (görme, işitme, ortopedik, otistik, eğitilebilir, öğretilebilir zihin engelliler) görev yapan görsel sanatlar öğretmenlerinin mesleki sorunlarını belirlemek amacıyla bu okullarda görev yapan toplam 18 görsel sanatlar dersi öğretmenlerinin görüşleri alınmıştır. Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı bu araştırmada olgubilim deseni kullanılmıştır. Araştırma sonucunda görsel sanatlar öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunlar altı tema başlığında toplanmıştır. Araştırma bulguları görsel sanatlar öğretmenlerinin (a) okul ve meslekle ilgili özellikler, (b) sınıf yönetimi, (c) öğrenme ve öğretme süreci, (d) yarışmalara katılım ve yılsonu sergileri, (e) teftiş ve denetim, (f) aileler konularında çeşitli zorluklar yaşadıklarını göstermektedir.

Kaya (2013) tarafından yapılan “Özel eğitim kurumlarında görev yapan meslek dersi öğretmenlerinin yeterlilikleri” başlıklı araştırma, İstanbul ili sınırları içindeki resmi özel eğitim kurumlarında (özel eğitim uygulama merkezi, iş uygulama merkezi, mesleki eğitim merkezi) görev yapan meslek dersi öğretmenlerinin yeterliliklerini belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın evrenini, 2012-2013 eğitim öğretim yılında bu kurumlarda görev yapan 260 yönetici ve çoğunluğu özel eğitim sınıf öğretmeni olan öğretmenler oluşturmuştur. Araştırmada tarama yöntemi kullanılmıştır. Verilerin toplanmasında araştırmacı tarafından geliştirilen ölçekten yararlanılmıştır. Yapılan analizler sonucunda; özel eğitim kurumlarında (özel eğitim uygulama merkezi, iş uygulama merkezi, mesleki eğitim merkezi) görev yapan meslek dersi öğretmenlerinin yeterliliklerini belirlemek amacıyla bu kurumlarda görev yapan yönetici ve öğretmenlerin belirlenen mesleki yeterliliklere ilişkin ifadelerle çoğunlukla katıldıkları ortaya çıkmıştır.

Öğülmüş (2014) tarafından yapılan “Alan mezunu ve alan dışı lisans programlarından mezun özel eğitim öğretmenlerinin mesleki yeterliklerinin değerlendirilmesi” başlıklı araştırma, alan mezunu ve alan dışı lisans programlarından mezun özel eğitim öğretmenlerinin mesleki yeterliklerinin değerlendirilmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırma, nicel araştırma yöntemlerinden biri olan Survey 'Genel Tarama' yönteminin kullanıldığı 'Betimsel' bir araştırmadır. Araştırmada veriler araştırmacı tarafından geliştirilen 'Özel Eğitim

Mesleki Yeterlik Ölçeği' (ÖMYÖ) kullanılarak toplanmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre araştırmaya katılan öğretmenlerin genel anlamda mesleki yeterlik düzeylerinin çok yüksek olduğu belirlenmiştir. Özel eğitim alanından mezun olanların alan bilgisi ve mesleki yeterlik genel puanları sınıf öğretmenliği ve diğer alanlardan mezun olan öğretmenlerin puanlarından yüksek bulunmuştur. Sınıf öğretmenliği alanından mezun olan katılımcıların mesleki gelişim puanları özel eğitim ve diğer alan mezunlarının mesleki gelişim puanlarından yüksek bulunmuştur. İletişim, mesleki etik, liderlik puanları gibi diğer alt boyutlarda ise mezuniyet değişkenine göre ise anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Araştırmaya katılan özel eğitim öğretmenlerinin yaşları arttıkça liderlik alt boyutunda aldıkları puanların da arttığı görülmüştür. İletişim, mesleki gelişim, alan bilgisi, mesleki etik, liderlik ve mesleki yeterlik genel puan ortalamalarında görev yapılan kurum değişkenine göre anlamlı bir farklılığın olmadığı belirlenmiştir. Öğretmenlerin özel eğitim alanında ve toplam hizmet süresindeki artış mesleki yeterlik puanlarını etkilemekte; hizmet süresi arttıkça yeterlik düzeyleri de artmaktadır. Ayrıca, öğretmenlerinin katıldığı hizmetiçi eğitim programlarının iletişim, mesleki gelişim ve liderlik alt boyutlarındaki yeterlik düzeylerini etkilediği belirlenmiştir.

Karasu, Aykut ve Yılmaz (2014) tarafından yapılan “Zihin engelliler öğretmenlerinin hizmet içi eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesi” konulu araştırmada niteliksel veri toplama yöntemlerinden faydalanılarak geliştirilen görüşme formu aracılığıyla gönüllü katılım gösteren 51 zihin engelliler öğretmenine ulaşılmış, öğretmenlerin hizmet içi eğitim ihtiyaçları belirlenmeye çalışılmıştır. Öğretmenlerden gelen yanıtların sıklığı ve içeriğinin analiz edildiği çalışmanın bulguları öğretmenlerin öncelikle sınıf kontrolü ve davranış değiştirme ve ardından öğretim yöntemleri ile ilgili eğitime ihtiyaçları olduğuna işaret etmiştir.

Işık (2014) tarafından yapılan “Özel eğitim uygulama merkezi ve iş uygulama merkezinde çalışan zihin engelliler sınıf öğretmenlerinin yaşadığı sorunlar” başlıklı nitel araştırma sonucunda elde edilen bulgularda, öğretmenler; okul yönetiminin öğretmenleri yeterince motive etmedikleri, her öğretmene karşı farklı tutum sergilediklerini vurgulamışlardır. Öğretmenlerin programı uygulamada yaşadıkları sorunlar ise; okulların engelli öğrencilere yönelik hazırlanmaması, uygulama alanı eksikliklerinin bulunması, sınıflardaki öğrencilerin bireysel farklılıklarının olması nedeniyle programın aksaması, öğrenci devamsızlığı ve

öğretmenin programı uygulamada gösterdiği yetersizlik şeklindedir. Bunun yanında öğretmenler aileyi de içine alan ve her engel grubuna yönelik bir programın olması gerektiğini vurgulamışlardır.

Gerez Cantimer (2015) tarafından yapılan “Özel eğitim gereksinimli çocukların öğretmenlerinin mesleki ve matematik öğretim özyeterlilik algılarının belirlenmesi” başlıklı araştırmanın çalışma grubunu iki grup özel eğitim alan mezunu öğretmen oluşturmaktadır. Birinci çalışma grubunda 205 ve ikinci çalışma grubunda 259 olmak üzere toplam 464 özel eğitim alan mezunu öğretmen bulunmaktadır. Araştırmanın ilişkisel tarama çalışması ile ilgili bulgular incelendiğinde, özel eğitim öğretmenlerinin mesleki özyeterlilik algılarının yeterli düzeyde olduğu; mesleki özyeterlilik algılarının çeşitli değişkenlere göre karşılaştırıldığında, özel eğitim öğretmenlerinin mesleki özyeterlilik algılarının cinsiyet, yaş, mesleki deneyim ve öğrencinin özel gereksinim durumu ile anlamlı bir farklılık göstermediği, öğrenim durumu ile anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmektedir.

Kızılkaya (2015) tarafından yapılan “Zihin engelli çocuklarla çalışan ücretli zihin engelliler sınıf öğretmenlerinin yaşadıkları sorunlar” başlıklı araştırma öğretmenlerin gönüllü olarak katılımıyla, nitel araştırma tekniklerinden biri olan yarı- yapılandırılmış görüşmeler kullanılarak yürütülmüştür. Araştırmaya İstanbul ilinin Avcılar ilçesinde görev yapan 16 ücretli zihin engelliler sınıf öğretmeni katılmıştır. Veriler içerik analiziyle analiz edilmiştir. Araştırmanın sonucunda ücretli olarak çalışan öğretmenlerin her hangi bir üniversitenin, her hangi bir bölümünden ön lisans veya lisan mezunu oldukları, zihin engelli çocukların eğitimine ilişkin seminer veya hizmet içi eğitim almış olma şartının aranmadığı görülmüştür. Ayrıca, öğretmenlerin zihin engelli öğrencilere yönelik sınıf düzenlemelerini ve kullandıkları öğretim yöntemlerini öğrencinin ihtiyacına uygun biçimde yaptıkları fakat akademik beceri, soyut kavramları öğretme ve uygun olmayan davranışları düzeltmede zorlandıkları görülmüştür. Öğretmenler sınıfların yerlerinin uygun biçimde seçilmediğini, eğitim araç-gereç ve materyallerinin temininde sıkıntıların olduğunu belirtmişlerdir. Ailelerin çocukların eğitim sürecine katılımının yetersiz olduğu belirlenmiştir.

Koçak (2018) tarafından yapılan “Özel eğitim iş uygulama merkezi (okulu) kademe 11’de görev yapan özel eğitim ve alan dışı mezunu öğretmenlerin mesleki yeterliklerinin incelenmesi” başlıklı araştırmada nitel araştırma yöntemi

kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Konya ili Beyşehir ve Seydişehir ilçelerindeki Özel Eğitim İş Uygulama Merkezlerinde (Okulu) Kademe III’te görev yapan alan mezunu ve alan dışı mezun öğretmenler oluşturmaktadır. Bu okullarda görev yapan 15 alan ve 15 alan dışı öğretmen gönüllülük esasına bağlı olarak yansız atama yolu ile seçilmiş ve bu öğretmenlerin görüşleri alınmıştır. Çalışma sonunda elde edilen veriler teknolojik kayıttan yazılı formlara transkriptlere dönüştürüldükten sonra betimsel analizi tekniği kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre araştırmaya katılan alan öğretmenlerinin, genel anlamda mesleki yeterlik düzeylerinin çok yüksek olduğu belirlenmiştir. Özel eğitim alan mezunu öğretmenlerin mesleki yeterlik değerleri, alan dışı mezun öğretmenlerin yeterlik değerlerinden daha nitelikli olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca Özel Eğitim İş Uygulama Merkezlerinde (Okulu) Kademe III’de görev yapan alan dışı öğretmenlerin mesleki yeterliklerinin artırılmasına yönelik, hizmet içi eğitim programlarının uygulanmasına acil bir gereksinim olduğu ortaya çıkmıştır.

2.3.2.Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Feng & Sass (2010) tarafından yapılan “Özel eğitim öğretmenlerini özel kılan nedir? öğretmen yetiştirme ve engelli öğrencilerin başarısı (what makes special education teachers special? teacher training and achievement of students with disabilities)” başlıklı araştırma, hizmet öncesi hazırlık ve hizmet içi örgün ve gayri resmi eğitimin öğretmenlerin engelli öğrenciler arasında akademik başarıyı teşvik etme becerisi üzerindeki etkisini incelemektedir. Florida’daki eğitim kurumlarından beş yıllık bir süre zarfında öğrenci seviyesindeki verileri kullanılmıştır. Araştırma sonucuna göre, özel eğitime odaklanan hizmet içi mesleki gelişim kurslarının etkinliğinin çok az desteklendiği; tecrübeli öğretmenlerin, engelli öğrencilerin matematik başarısını artırmada sadece bakalorya derecesine sahip olanlardan daha etkili olduğu; özel eğitimdeki hizmet öncesi hazırlıkların, özel eğitim kursları öğretmenlerinin özellikle okuma engelli öğrenciler için başarı kazanımlarını artırma yetenekleri üzerinde istatistiksel olarak anlamlı ve niceliksel olarak önemli etkileri olduğu; özel eğitim sertifikası, özel eğitim lisansı yüksek lisans ve kolejde özel eğitim kurslarının miktarı öğretmenlerin özel eğitim okuma derslerinde gösterdikleri performansla pozitif yönde ilişkili olduğu belirlenmiştir.

O’Gorman & Drudy (2011) tarafından yapılan “Özel eğitim alanında çalışan öğretmenler için mesleki gelişim / yaygın okullara dahil etme: öğretmenlerin ve diğer paydaşların görüşleri (professional development for teachers working in the area of special education/inclusion in mainstream schools: the views of teachers and other stakeholders)” başlıklı araştırmanın temel amacı, engelli çocuklarla çalışan öğretmenlerinin mesleki gelişim gereksinimlerini ve ana okullarının özel eğitim ihtiyaçlarını belirlemektir. Bu amaçla, özel eğitim alanıyla ilgili paydaşlarla yapılan araştırma güncel literatür taraması yoluyla belirlenmiştir. Araştırmada karma yöntemler yaklaşımı kullanılmıştır. Anketler 816 okuldaki öğretmen ve müdürlere uygulanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre özel eğitim öğretmenlerinin sorumluluğunda iş yükünün hem karmaşık hem de ağır olduğu, tüm okula katılımın önemli olduğu, özel eğitim ihtiyaçları koordinatörünün liderlik rolünü ortaya koyma ihtiyacı olduğu vurgulanmıştır. Rol tanımında esnekliğin önemi, yalnızca okuldaki ve ulusal kültürlerdeki farklılıkları hesaba katma gerekliliği vurgulanmıştır. Genel olarak, özel eğitim ihtiyaçları için sorumluluk alan öğretmenlerin mesleki ihtiyaçları, rolleri ve sorumlulukları üzerine önceki araştırmalar, uzun süren, düzenli, yapılandırılmış, işbirliğine dayalı ve uygulamaya gömülü mesleki gelişimin daha etkili olduğunu göstermiştir. Kanıtlar, özel ihtiyaçları olan çocukların eğitim ve desteğinin, öğretme ve müfredatı, öğrenme ve diğer zorlukları olan öğrencilerin ihtiyaçlarına ve kaynaklarına ve diğer zorluklara sahip öğrencilerin ihtiyaçlarına ve kaynaklarına uyarlayabilen yüksek eğitilmiş, yetenekli ve profesyonelce özerk ve kararlı öğretmenler gerektirdiğini göstermektedir. Bu nedenle, önceki araştırmalar öğretmen eğitimi ve sürekli mesleki gelişimin daha kapsayıcı eğitim sistemlerinin geliştirilmesinin merkezinde olduğunu göstermiştir.

Lewis&Bagree (2013) “Engelli çocuklar için kapsayıcı eğitim” başlıklı çalışmada öğretmenlerin, özellikle de normal okullara engelli çocukları (ve diğer marjinal gruplardan çocukları) dahil etmek için yeterince eğitilmiş ve motive olmuş öğretmenlerin küresel bir sıkıntısı olduğunu, bütün çocukları içerecek beceri, tecrübe ve güveni geliştirmek için öğretmenlerin hizmet öncesi ve hizmet içi eğitim sırasında kapsayıcı eğitim hakkında bilgi sahibi olmaları ve uygulama yapmaları ve mesleki gelişime devam etmek için fırsatlar vermeleri gerektiğini, kapsayıcı eğitim kavramını, herkes için eğitimin kalitesini artırabilen, aynı zamanda engelli çocuklar için ihtiyaç duyulan durumlarda uzmanlaşmış bir destek sağlayan, iki yönlü bir

yaklaşım olarak kavramaları gerektiğini, her öğretmenin, eğitimlerinin ilk gününden itibaren kapsayıcı eğitim hakkında bilgi edinmesi gerektiğini belirtmiştir.

Wanjiku (2014) tarafından yapılan “Kenya'da dört seçilmiş ülkede çoklu engellilerin öğrenmelerini geliştirmek için stratejiler (teaching strategies used by teachers to enhance learning to learners with multiple disabilities in four selected counties in Kenya)” başlıklı çalışmanın amacı, Kenya'daki Baringo, Kiambu, Kisumu ve Nairobi ilçelerinde birden fazla engelli öğrenciyi eğiten öğretmenlerin kullandıkları öğretim stratejilerini araştırmaktır. Çoklu engel, iki veya daha fazla engelin bir birleşimidir. Çalışmada karışık yöntem tasarımı benimsenmiştir. Çalışmada 9 öğretmen ve 57 engelli öğrenciyi eğiten 57 öğretmen örnek oluşturulmuştur. Katılımcıların örneklemede amaçlı örnekleme kullanılmıştır. Araştırmada görüşmeler, gözlem ve Likert ölçeğine sahip anketler kullanılmıştır. Nitel veriler açıklamalar ve tematik metinler kullanılarak analiz edilmiştir. Sonuçlara göre öğretmenlerin çok engelli öğrencilere öğretmek için yeterince hazırlıklı olmadığını, çünkü eğitimlerinin belirli bir engellilik için olduğunu, öğretim kaynakları ve destek hizmetleri yetersiz bulunduğunu ortaya çıkarmıştır.

Ismaila, Basheerb, ve Khanb (2015) tarafından yapılan “Öğretmenlerin Karaçi'deki genel ilköğretim okullarına özel eğitim ihtiyacı olan çocukların dahil edilmesine yönelik tutumları (teachers' attitudes towards inclusion of special needs children into primary level mainstream schools in Karachi)” başlıklı araştırmasının amacı, özel eğitim öğretmenlerinin, özel eğitim ihtiyacı olan çocukların genel okullara dahil edilmesine ilişkin algılarını araştırmak ve farklılıkları ortaya koymaktır. Çalışma ayrıca, bu öğretmenlerin tutumlarının normal eğitim sınıfına dahil edilme uygulamalarını nasıl etkilediğini araştırmayı da amaçlamıştır. Araştırma verilerine, Karaçi'deki birkaç ilkokuldan 55 öğretmene uygulanan “Engelli Öğrencilerin Entegrasyonuna İlişkin Görüşler” anketi ile ulaşılmıştır. Araştırma sonucunda, özel eğitim ihtiyacı olan çocukların genel okullara dahil edilmesinin yararları bakımından özel eğitim öğretmenleri ile diğer öğretmenlerin algılarında anlamlı bir fark olmadığını ortaya çıkarmıştır.

Dubey vd. (2016) tarafından yapılan “Öğretmenlerin ve akranların özel çocuklara karşı tutumu (attitude of teachers and peers towards special children)” başlıklı araştırmada, öğretmenlerin ve öğrencilerin özel çocuklara veya özel eğitim ihtiyacı olan çocuklara yönelik tutumlarının araştırılması amaçlanmıştır. Ayrıca,

cinsiyetin öğretmenlerin özel çocuklara yönelik tutumları üzerindeki etkisini de incelemeyi amaçlamaktadır. Bu çalışmaya katılan katılımcılar 40 okul öğretmeni ve Bilaspur (Hindistan) şehrinin on okulundan 40 genel öğrencidir. Alınan her bir okuldan 4 öğretmen ve 4 öğrenci rastgele seçilmiştir. Bu araştırma için betimsel tarama araştırması tasarımı kullanılmış ve araştırmacı tarafından geliştirilen beş puanlık bir tutum ölçeği ve yarı yapılandırılmış görüşme programı kullanılarak gerekli bilgiler toplanmıştır. Verilerin puanlanması ve tablollaştırılmasından sonra, hem nitel hem de nicelin karma yaklaşımı ile analiz yapılmıştır. Sonuçlar, öğrencilerin özel çocukların öğretmenlerine göre daha olumlu tutum gösterme eğiliminde olduklarını göstermiştir. Sonuçlar ayrıca cinsiyetten dolayı tutumda anlamlı bir farklılık olmadığını göstermiştir. Öğretmenlerin ve öğrencilerin, özel eğitim ihtiyacı olan çocukların temel eğitim sistemimizin bir parçası haline getirme tutumlarını biraz değiştirmeleri zamanının geldiği belirtilmiştir.

Kuyini vd. (2016) tarafından yapılan “Ganalı öğretmenler: kapsayıcı eğitim için önemli olarak algılanan yeterlilikler (Ghanaian teachers: competencies perceived- as important for inclusive education) başlıklı çalışma, Gana'daki kapsayıcı sınıflardaki öğretmenlik becerilerinin araştırılması amacıyla yapılmıştır. Nicel bir araştırma biçiminde yapılan çalışmada 14 maddelik bir anket kullanılmıştır. Verileri analiz etmek için tanımlayıcı istatistikler, ANOVA ve t testleri kullanılmıştır. Araştırma sonucunda öğretim materyali uyarlama, davranış yönetimi ve diğerleri arasında önemli farklılıklar olduğu belirlenmiştir. Öğretmenlerin sınıfta öğretim materyallerinin varlığı durumunda daha fazla eğitim verdikleri belirlenmiştir.

Majoko (2019) tarafından yapılan “Kapsayıcı eğitimde öğretmenin anahtar yeterlilikleri: Zimbabwe özel ihtiyaç eğitim öğretmenlerinin pragmatik gerçekliklerine dikkat çekmek (teacher key competencies for inclusive education: tapping pragmatic realities of Zimbabwean special needs education teachers)” başlıklı araştırma, kapsayıcı eğitim için gerekli olan özel ihtiyaç eğitim öğretmenleri tarafından algılanan öğretim becerilerini incelemiştir. Kapsayıcı pedagojiye dayanan bu betimleyici çalışma, Midlands'in eğitim bölgesi Zimbabwe'deki 24 özel eğitim öğretmeni üzerinde yapılmıştır. Çalışmada, Zimbabwe öğretmenlerinin kapsayıcı eğitim için anahtar olarak algılanan öğretim yetkinliklerini incelemek için nitel araştırma metodolojisi kullanılmıştır. Verilerin analizi yoluyla, tarama ve değerlendirme, öğretimin farklılaşması, sınıf ve davranış yönetimi ve işbirliği gibi

dört tema ortaya çıkmıştır. Araştırma sonucuna göre, tüm katılımcılar farklı benzersiz ihtiyaçları olan çocukların taranması ve değerlendirilmesinde öğretmen yetkinliğinin kapsayıcı eğitim için anahtar olduğunu ortaya koymuştur. Farklı öğretim yöntemlerinin, stratejilerinin ve tekniklerinin kullanımının, kapsayıcı eğitimdeki öğretmenler için önemli bir yeterlilik olduğu ortaya çıkmıştır. Öğretmenlerin, bireysel ve sistemik faktörlerden kaynaklanan çeşitli benzersiz ihtiyaçlara sahip çocukların taranması ve tanımlanmasında yetkinliğin kapsayıcı eğitim için gerekli olduğu bildirilmiştir. Özel eğitim başvuru ve değerlendirme prosedürlerinde öğretmenlerin yeterliliğinin kapsayıcı eğitim için önemli olduğu bildirilmiştir. Katılımcıların çoğu (% 96), öğretimin farklılaşmasında öğretmen yeterliliğinin kapsayıcı eğitim için anahtar olduğunu bildirmiştir. Bu yeterlilik sayesinde, öğretmenlerin tüm çocukların düzenli okul müfredatlarına maruz kalmalarını ve değerlendirmelerini kolaylaştırdıkları görülmüştür. Katılımcılar, öğretmenlerin müfredat adaptasyonu konusundaki yetkinliklerinin kapsayıcı eğitim için gerekli olduğunu belirtmiştir. Düzenli okul müfredatını engelli ve engelsiz çocukların ihtiyaçlarına göre uyarlamak, katılımcılar tarafından kapsayıcı eğitim için öğretmenler için temel bir yeterlilik olarak hissedilmiştir. Öğretmenlerin öğretim yöntemlerini, stratejilerini ve tekniklerini, becerilerinin veya engelli olmalarını sağlamak için bireysel çocukların ihtiyaçlarına göre uyarlama yetkinliğinin kapsayıcı eğitim için önemli olduğuna inanılıyordu. Farklı davranışsal ve psikodinamik stratejiler ve çocukların sunduğu davranışsal zorluklara cevap verme yaklaşımlarında öğretmen yetkinliğinin kapsayıcı eğitim için temel olduğu düşünülmektedir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde; araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama aracı, verilerin toplanması, verilerin analizi ve geçerlik ve güvenirlik çalışmaları ile ilgili açıklamalara yer verilmiştir.

3.1.ARAŞTIRMANIN MODELİ

Araştırma olgubilim (fenomenoloji) desenine göre yürütülmüştür. Araştırmada, görüşme yöntemi kullanılmıştır. Özel eğitim öğretmenlerinin öğretmen mesleki yeterliklerine ilişkin görüşlerini almayı amaçlamaktadır. Olgubilim araştırmalarında veri kaynakları araştırmanın odaklandığı olguyu yaşayan ve bu olguyu dışa vurabilecek veya yansıtabilecek bireyler ya da gruplardır. Bize tümüyle yabancı olmayan, aynı zamanda da tam anlamını kavrayamadığımız olguları araştırmayı amaçlayan çalışmalar için olgubilim uygun bir araştırma zeminini oluşturur (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Olgubilim “Gerçek nedir?” sorusuna cevap arayan bir yöntemdir. Olgubilim yaklaşımının temelini bireysel tecrübeler oluşturmaktadır. Bu yaklaşımda araştırmacı katılımcının kişisel (öznel) tecrübeleri ile ilgilenmekte, bireyin algılamaları ve olaylara yükledikleri anlamları incelemektedir. Olgubilim tanımlayıcı bir araştırmadır. Bu bağlamda genelleme yapmak değil, olguları tanımlamak önemlidir (Akturan ve Esen, 2008).

3.2.ÇALIŞMA GRUBUVE ÖZELLİKLERİ

Araştırmanın çalışma grubunu, 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Gaziantep ili Şahinbey ve Şehitkâmil merkez ilçelerinde özel eğitim rehabilitasyon merkezlerinde görev yapan özel eğitim öğretmenleri oluşturmaktadır. Çalışma grubu

araştırmaya katılmayı kabul eden 24 öğretmenden oluşmuştur. Maksimum çeşitlilik yönteminde, incelenen olay veya olguyla ilişkili çok sayıda farklılığı kapsayan ana temaları ortaya çıkarılmakta ve tanımlanmaktadır. Araştırmanın evreni içerisinde amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemiyle örneklem oluşturulmuştur. Örneklemin maksimum çeşitliliği sağlaması için Gaziantep il merkezinin farklı bölgelerinde yer alan özel eğitim rehabilitasyon merkezleri arasından seçilmiştir.

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenen öğretmen yeterliklerinin mesleki beceri boyutuna ilişkin öğretmen görüşleri yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak ulaşılmıştır.

Tablo 2. Çalışma grubunda yer alan öğretmenlerin demografik özellikleri

Özellik		F	%
Cinsiyet	Erkek	9	37,50
	Kadın	15	62,50
Medeni Durum	Evli	14	58,30
	Bekâr	10	41,70
Yaş Grubu	21-30 Yaş	15	62,50
	31-40 Yaş	4	16,70
	41-50 Yaş	4	16,70
	51 Yaş ve Üstü	1	4,30
Öğrenim Durumu	Lisans	23	95,80
	Yüksek Lisans	1	4,20
Mezun Olduğu Alan	Sınıf Öğretmenliği	6	25,00
	Okul Öncesi Öğretmenliği	6	25,00
	Özel Eğitim Öğretmenliği	6	25,00
	İşitme Engelliler Öğretmenliği	6	25,00
Hizmet Süresi	1-5 Yıl	17	70,80
	6-10 Yıl	4	16,70
	11-15 Yıl	2	8,30
	16 Yıl ve Üstü	1	4,20
Sertifika Durumu	Sertifikası Var	9	37,50
	Sertifikası Yok	15	62,50
Toplam		24	100,0

Araştırmaya katılan 24 kişiden %62,50'sinin kadın öğretmenlerden, %37,50'sinin erkek öğretmenlerden oluştuğu; %58,30'unun evli, %41,70'inin ise

bekâr öğretmenlerden oluştuğu; %62,50'sinin 21-30 yaş aralığında olduğu, %16,70'inin 31-40 yaş aralığında olduğu, %16,70'inin 41-50 yaş aralığında olduğu ve %4,30'unun 51 yaş ve üzeri grubunda olduğu; %95,80'inin lisans ve %4,20'sinin yüksek lisans düzeyinde eğitim almış olduğu: mezun oldukları alanlara göre sınıf öğretmenliği, okul öncesi öğretmenliği, özel eğitim öğretmenliği ve işitme engelliler öğretmenliği alanından mezun olanların eşit oranda (%25,00) olduğu; hizmet süreleri bakımından %70,80'inin 1-5 yıl aralığında, %16,70'inin 6-10 yıl aralığında, %8,30'unun 11-15 yıl aralığında ve %4,20'sinin 16 yıl ve üzeri hizmeti olduğu; %37,50'sinin sertifikasının olduğu, %62,50'sinin ise sertifikasının olmadığı belirlenmiştir.

Tablo 3. Çalışma grubunda yer alan öğretmenlerin mezun olduğu alana göre sertifika durumu

		Mezun Olduğu Alan			
		Sınıf Öğretmenliği	Okul Öncesi Öğretmenliği	Özel Eğitim Öğretmenliği	İşitme Engelliler Öğretmenliği
Sertifikası Var	f	6	2	0	0
	%	100,0	33,3	0,0	0,0
Sertifikası Yok	f	0	4	6	6
	%	0,0	66,7	100,0	100,0
Toplam	f	6	6	6	6
	%	100,0	100,0	100,0	100,0

Araştırmaya katılan 24 kişiden %33,3'ünün sertifikasının olduğu, mezun olduğu alana göre dağılımında ise sınıf öğretmenliği mezunu olanların tamamının sertifikasının olduğu, okul öncesi öğretmenliği mezunlarının %33,3'ünün sertifikasının olduğu, diğer alanlardan mezun olanların ise sertifikasının olmadığı görülmektedir. Özel eğitim öğretmeni olarak görev yapabilmek için özel eğitim öğretmenliği veya işitme engelliler öğretmenliği alanlarından mezun olmak ya da sınıf öğretmenliği mezunu olup özel eğitim öğretmenliği sertifikası olması gerektiğinden araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin tümünün de sertifikasının olduğu görülmüştür.

3.3. VERİ TOPLAMA ARACI VE VERİLERİN TOPLANMASI

Öğretmenler için hazırlanan görüşme formunda Milli Eğitim Bakanlığınca belirlenen öğretmen mesleki yeterliklerinin mesleki beceri boyutunda yer alan dört başlık araştırmanın da 4 temasını oluşturmuş, bu becerilerin yeterlik göstergeleri de alt tema olarak ele alınmıştır. Öğretmenlere uygulanan ölçme aracı, öğretmenlerin kendilerini ne düzeyde algıladıklarını belirlemek amacıyla hazırlanmıştır.

Araştırma verilerinin toplanması için yapılan görüşmeler, 2019 yılının Ocak-Şubat aylarında bizzat araştırmacı tarafından yapılmıştır. Soruları cevaplamaları için öğretmenlere herhangi bir zaman kısıtlaması verilmemiştir. Yarı-yapılandırılmış görüşmelerin süresi, her bir katılımcı ile ortalama 30-40 dakika arasında değişmiştir. Yapılan görüşmelerde, görüşme kayıtlarının gizliliğine ilişkin katılımcılara açıklamalar yapılmış, sonrasında görüşlerini yazmaları istenmiş ve sağlanmıştır.

Araştırmada kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formunda yer alan sorular birer alt tema olarak ele alınmıştır ve temalara göre dağılım Tablo 3.1.'de verilmiştir.

Tablo 4. Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri

YETERLİK ALANI: MESLEKİ BECERİ	
KAPSAM: Bu yeterlik alanı, öğretmenin sınıf içi ve sınıf dışı uygulamalarıyla ilgili eğitim öğretimi planlama, öğrenme ortamları oluşturma, öğretme ve öğrenme sürecini yönetme ile izleme ve değerlendirme yeterliklerini kapsamaktadır.	
YETERLİKLER (TEMALAR)	YETERLİK GÖSTERGELERİ (ALT TEMALAR)
B1. EĞİTİM ÖĞRETİMİ PLANLAMA Eğitim öğretim süreçlerini etkin bir şekilde planlar.	1. Planlarını alanının öğretim programına uygun olarak hazırlar. 2. Öğretim sürecini çevresel şartları, maliyeti ve zamanı dikkate alarak planlar. 3. Öğrencilerin bireysel farklılıklarını ve sosyokültürel özelliklerini dikkate alarak esnek öğretim planları hazırlar. 4. Öğretim sürecini planlarken milli ve manevi değerleri dikkate alır.
B2. ÖĞRENME ORTAMLARI OLUŞTURMA Bütün öğrenciler için etkili öğrenmenin gerçekleşebileceği sağlıklı ve güvenli öğrenme ortamları ile uygun öğretim materyalleri hazırlar.	1. Sağlıklı, güvenli ve estetik öğrenme ortamları düzenler. 2. Kazanımlara uygun öğretim materyalleri hazırlar. 3. Öğrenme ortamlarını öğrencilerin bireysel farklılıklarını ve ihtiyaçlarını dikkate alarak düzenler. 4. Öğrenme ortamlarını dersin kazanımlarına göre düzenler. 5. Öğrencilerle etkili iletişim kurabileceği demokratik öğrenme ortamları hazırlar. 6. Öğrencilerin üst düzey bilişsel becerilerini geliştirici öğrenme ortamları oluşturur. 7. Öğrencilerin milli ve manevi değerleri içselleştirmesine katkıda bulunacak öğrenme ortamları oluşturur.

Tablo 4. Devamı

B3. ÖĞRETME VE ÖĞRENME SÜRECİNİ YÖNETME Öğretme ve öğrenme sürecini etkili bir şekilde yürütür.	1. Alanının eğitim ve öğretimi için gerekli olan becerileri sergiler. 2. Öğretme ve öğrenme sürecinde zamanı etkin kullanır. 3. Öğrencilerin öğrenme süreçlerine aktif katılımlarını sağlar. 4. Derslerini öğrencilerin günlük yaşamlarıyla ilişkilendirir. 5. Öğretme ve öğrenme sürecini yürütürken, özel gereksinimleri olan öğrencileri dikkate alır. 6. Uygulamalarında, çalıştığı çevrenin doğal, kültürel ve sosyoekonomik özelliklerini dikkate alır. 7. Öğrencilerin derslerde analitik düşüncelerine yönelik etkinlikler hazırlar. 8. Eğitim öğretim faaliyetlerinde ilgili kişi, kurum, kuruluş ve meslektaşları ile iş birliği yapar. 9. Öğretme ve öğrenme sürecinde bilgi ve iletişim teknolojilerini etkin olarak kullanır. 10. Öğretme ve öğrenme sürecinde uygun strateji, yöntem ve teknikleri kullanarak etkili öğrenmeyi gerçekleştirir. 11. Öğretme ve öğrenme sürecinde uygun araç, gereç ve materyalleri etkin kullanır. 12. Sınıfta istenmeyen davranış ve durumlarla etkin ve yapıcı bir şekilde baş eder.
B4. ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME Ölçme ve değerlendirme, yöntem, teknik ve araçlarını amacına uygun kullanır.	1. Alanına ve öğrencilerin gelişimsel özelliklerine uygun ölçme ve değerlendirme araçları hazırlar ve kullanır. 2. Ölçme ve değerlendirmede süreç ve sonuç odaklı yöntemler kullanır. 3. Ölçme ve değerlendirmeyi objektif ve adil olarak yapar. 4. Ölçme ve değerlendirme sonuçlarına göre öğrencilere ve diğer paydaşlara doğru ve yapıcı geribildirimler verir. 5. Ölçme ve değerlendirme sonuçlarına göre öğretme ve öğrenme süreçlerini yeniden düzenler.

Tablo 3.1’de verilen Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterliklerinin Mesleki Beceri Yeterlik Alanındaki göstergelerin her biri özel eğitim öğretmenleri tarafından gösterilme durumunu ortaya çıkarmak üzere yarı yapılandırılmış görüşme formunda 34 soru olarak yer almıştır.

3.4.VERİLERİN ANALİZİ

Olgubilim araştırmalarında veri analizi, yaşantıları ve anlamları ortaya çıkarmaya yöneliktir. Bu amaçla yapılan içerik analizinde verinin kavramsallaştırılması ve olguyu tanımlayabilecek temaların ortaya çıkarılması çabası vardır. Sonuçlar betimsel bir anlatımla sunulur. Bunun yanında ortaya çıkan temalar ve örüntüler çerçevesinde elde edilen bulgular açıklanır ve yorumlanır. Nitel çözümlemede verilerin içeriklerini keşfetmeye yönelik çözümleme için kodlama ilk ve aslî bir işlemdir. İçerik analizinde birbirine benzeyen verileri belli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları anlaşılabilir bir düzene sokarak yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2005).

Araştırma verileri, içerik analizi ile çözümlenmiştir. İçerik analizi; tema, alt tema, kavram ve alt kavram olmak üzere dört düzeyde gerçekleştirilmiştir. Tablo 3.1’de verilen Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterliklerinin Mesleki Beceri Yeterlik Alanındaki Yeterlikler birer tema olarak ve yeterlik göstergeleri de alt tema olarak ele alınmıştır. Kavram ve alt kavramlar ise, tamamen veri setine dayalı olarak belirlenmiştir. İnceleme sırasında yorumlama ve çıkarımlarda bulunma yolları ile derinlemesine analiz yapılmaya çalışılmıştır.

Görüşmelere katılan her öğretmene mezun olduğu alanının ilk harfine göre kodlar verilmiş; Sınıf Öğretmenliği (S1), Okul Öncesi Öğretmenliği (O1), Özel Eğitim Öğretmenliği (Ö1) ve İşitme Engelliler Öğretmenliği (İ1) biçiminde kodlanmıştır.

Kendisi de araştırmanın çalışma grubunda yer alan öğretmenlerle aynı işi yapmakta olan ve onlarla meslektaş olan araştırmacı, araştırmanın veri toplama işlemi sırasında katılımcılarla rahat bir biçimde iletişim kurmuştur. Araştırma verilerinin toplanması için çalışma grubundaki öğretmenlerin görev yaptıkları okullara gidilmiştir. Araştırmada elde edilen verilere yazılı halde ulaşılmış ve bilgisayara aktarılmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde; öğretmenlerin araştırma problemlerine ilişkin görüşlerinin analizi sonucunda elde edilen bulgular yer almaktadır.

4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Özel eğitim kurumlarında çalışan öğretmenlerin mesleki beceri yeterliklerinden eğitim öğretimi planlamaya ilişkin görüşleri Tablo 4.1’de sunulmuştur.

Tablo 5. Katılımcıların eğitim öğretimi planlamaya ilişkin görüşlerine ait tematik ve kavramsal kodlamalar

Ana Tema	Alt Temalar	Kavramlar ve Alt Kavramlar
Eğitim Öğretimi Planlama	Öğretim Programına Uygun Eğitim Planı Hazırlama	• Çocuğun ihtiyacı, yaşı, gelişimi, çevresel şartlar • Çocuğun bireysel özellikleri • Çocuğun engel durumu ve düzeyi • Kullanılacak öğrenme öğretme yaklaşımları • RAM’ın verdiği kazanımlar
	Eğitim Sürecini Planlama	• Zaman • Ailenin maddi durumu • Yaşadığı çevre • Okul dışı ortam • Ekonomiklik ilkesi
	Öğrencilerin Bireysel Farklılıklarına ve Sosyo-Kültürel Özelliklerine Uygun Eğitim Planı Hazırlama	• Çocuğun ihtiyacına göre • Ailesinin sosyo-kültürel özelliklerine göre • Çocuğun bulunduğu ortama göre • Çocuğun dil seviyesine göre
	Eğitim Sürecinde Milli ve Manevi Değerler	• Milli bayramlar • Değerler eğitimi

Tablo 4.1’de görüldüğü gibi; katılımcı öğretmenlerin, “Eğitim Öğretimi Planlama” teması ile ilgili görüşleri öğretim programına uygun eğitim planı

hazırlama, eğitim sürecini planlama, öğrencilerin bireysel farklılıklarına ve sosyo-kültürel özelliklerine uygun eğitim planı hazırlama, eğitim sürecinde milli ve manevi değerler alt tema başlıkları altında ele alınmıştır. Katılımcı öğretmenler, çoğunlukla benzer konulara değinmiş olsalar da, bazı alanlarda farklı sorunlara dikkat çekmişlerdir.

Öğretmenler, öğretim programına uygun eğitim planı hazırlarken öğrencinin var olduğu ve ihtiyaç duyduğu öğrenime göre, çocuğun yaşı, gelişim durumuna uygun, çevresel şartlar ve bireysel özelliklerini göz önünde bulunduracak şekilde, ortamdaki ses düzeyine dikkat edilerek, çocuğu'n ilgi ve ihtiyaçlarına uygun oyun ve etkinlikler seçilerek, çocuğun dil seviyesine uygun dil kullanılarak, öğrencilerin engel durumlarına göre hangi kazanımlar gerekli ya da öğrencilerin birey bazında hangi tür kazanımlara ihtiyacı var hepsini göz önünde bulundurularak, öğretim programına uygun, programda belirlenen hedefleri gerçekleştirmek için öğrenci seviyesine göre süre ayırarak, öğrencinin durum ve düzeyine göre, önerilen kazanımlardan kolaydan zora doğru olacak şekilde, konuların işlenişinde kullanılacak öğrenme öğretme yaklaşımları araç-gereçleri göz önünde bulundurarak, planı öğretim programına uygun hale getirerek, kazanımları öğrencinin seviyesine göre haftalara ayırarak öğrenci seviyesine göre verilen kazanımları derslerde uyguladıklarını belirtmişlerdir (Ö1, Ö3, Ö4, Ö5, İ1, İ4, S4, S5 ve S6).

Öğretmenler, öğrenci için BEP hazırlanırken öğrencinin öncelikle performansına bakıldığını, yapabilecekleri ve yapamayacakları konular tespit edildiğini, RAM'ın verdiği kazanımlar doğrultusunda ve gelişim düzeyine göre öğretim programındaki kazanım sırasına göre (kolaydan zora doğru) öğrencinin ihtiyacına yönelik kazanımlar seçildiğini ve öğretim programı rehberliğinde hazırlanan BEP öğrenciye uygulandığını, öğrencinin ilk değerlendirmesini alıp eksiklerinin tespit edildiğini, zihin- işitme durumuna göre çalışma planı belirlendiğini, çocuğun düzeyi ayrıntılı olarak değerlendirildikten sonra hedefler konulduğunu, çocuğun değerlendirmesi yapıldıktan sonra plan hazırlandığını belirtmişlerdir (Ö2, İ3, İ6, S2, S3, O1, O2, O3, O4, O5, O6 ve Ö6).

Öğretmen görüşlerinden bazı örnekler aşağıda verilmiştir:

“Öğrencinin zekâ puanını, ilgi, yetenek ve becerilerini dikkate alarak öncelikle öğrenmesi gereken becerilerin önemine göre sıralama yapılır. Eğitim-öğretim planı

öğrenmesi gereken, sosyal yaşamda hayati önem taşıyan sosyal beceriler öne alınarak hazırlanır. Her öğrenciye kendi yaşantısına uygun basamaktan başlarız” (Ö2).

“Öğrencinin yeterli ve yetersiz olduğu becerileri göz önüne alınarak yaş, dil gelişim seviyesine uygun olarak hazırlıyorum. Yaptığımız planda bireyin sosyal yaşam ve öz bakım becerilerine destekliyoruz. Bireyin günlük hayatında uzaklaştırmada günlük yaşamında karşılaşılabileceği sorunlar da göz önüne alınarak plan hazırlıyoruz” (İ5).

“İnternet üzerinden Lila Programı üzerinden öğrencinin ihtiyacına uygun olan kazanımı belirleyip bir ay boyunca kazanımı çalışıyorum. Kazanımı öğrenciye kazandırdıktan sonra diğer kazanıma geçiyorum” (S1).

Öğretmenler, eğitim sürecini planı hazırlama konusunda çocuğun okul dışındaki aile ortamı, bulunduğu durum, kendi bireysel özellikleri göz önünde bulundurularak, yeterli zamana yayarak, uygun maliyetli, öğretici yönü yüksek, anne-babanın ayırabileceği zamana göre aile etkinlikleri hazırlanılarak, mümkün olduğunca masrafsız, öğrencinin içinde yaşadığı ortama göre öğretim ayarlanarak, gerekli materyallerle birlikte planlanarak, öğrencinin öğretim sürecinin içinde bulunduğu, en az maliyetli olacak şekilde ve öğrencinin bireysel hızına göre planlandığını belirtmişlerdir (İ1, İ3, S1, O1, S6, Ö6).

Öğretmenler, plana yapmaya başlamadan önce materyal ve zaman planlaması yaptıklarını, zamanı göze alarak plan hazırladıklarını, bireyin yetersiz olduğu becerilerde bağımsızlığa ulaştırabilecek etkinliklerden başladıklarını, çalışılan becerinin çevresel şartlarına uygun olmasına dikkat ettiklerini, öğrencinin yaşadığı ortam ve şartlar hakkında aileyle iletişim kurarak birlikte karar verdiklerini, becerinin maliyet durumunun giderilmesinde aile ile iş birliği yapıldığını, kendi üretebildiklerini hazırladıklarını, üretemediklerini dışarıdan temin ettiklerini belirtmişlerdir (Ö5, İ5, O5).

Öğretmenler, derse başlamadan önce gerekli planlamaları yaptıklarını, okulda bulunan ve atık materyallerle üretilmiş materyaller kullandıklarını, çocuğun evde de uygulayabileceği etkinlikler tercih edildiğini, eğitim ve öğretim programında yer alan ekonomiklik ilkesini dikkate alarak kısa sürede az maliyetle istediklerini uygulayabildiklerini, sınıfta bulunan materyalleri baz alarak planlama yapıldığını, öğrencilerin devlet tarafından verilen ücretle eğitim aldığını, şehrin her yerine servis olduğunu ve tüm öğrencilerin faydalandığını belirtmişlerdir (Ö1, Ö3, İ4, S3, O2,O3,O4).

Bunların yanında bazı öğretmen görüşleri ise aşağıdaki gibidir:

“Öğretilecek becerinin evde, ailede, diğer okulda (kaynaştırma öğrencisi ise) uygulanabilecek seviyede açık ve net olması dikkat edilir. Bizim ailelerimizin maddi durumu olmadığı için daha çok istemesek de defter üzerinden olaya yönergeler yazarak eğitimi ilerletmeye çalışıyoruz” (Ö2).

“Öğretim sürecinde var olan çevresel şartların ve zamanı iyi değerlendirme amacıyla en kısa zamanda ve en ucuz maliyetle (işlevsel) olması şartıyla bireyde bağımsızlaştırılacak davranışı belirliyorum ve ona göre dersi planlıyorum” (Ö4).

“Daha farklı ve daha güzel materyaller eklemek isterdim planlarıma ama maliyetli olduğu için bu mümkün olmuyor. Okulumuzda bulunan materyallerden yararlanıyorum ya da elimde olan nesnelerden üretiyorum ve planıma dahil ediyorum. Zamana olarak teneffüslerimi kullanıyorum” (Ö2).

“Öğretim sürecini planlarken çocuğun çevresini yaşadığı ortamı öğrenerek ona uygun çalışıyorum. Çevresinde tek dil mi iki dil mi kullanılıyor öğreniyorum. Aileyi bilgilendiriyorum. Kullandığım materyali ailenin maddi durumu iyiye aldırıyorum. Ailenin durumu iyi değilse kurumdan karşılıyorum. Zamanı planlarken öğrencinin aldığı rapor süresine onun öğrenme haline göre ayarlıyorum. Hızlı öğrenen bir çocukla hızlı seviyede çalışıyorum” (İ6).

“Süreç açısından değerlendirecek, Haftada iki ders (Ders süresi: 4 dk) verilmekte. Yetersiz olmakta bu süre. Çevresel şartlar açısından; Kırsal kesimden gelen öğrencilere verilen eğitim, diğer öğrencilere verilen eğitimden birçok açıdan farklılık göstermekte. Maliyet açısından; Kurumumuzda öğrenciler açısından bakıldığında öğrenciye bir maliyet yüklenmemekte. Kurumun genel maliyeti devlet tarafından karşılanmakta” (S4).

“Çevresel şartlar olarak kullanılan sandalye, masa çocuğun fiziğine uygun mu ona bakıyorum. Bazı öğrencilerim ile masa değil halı üzerinde eğitim yapıyorum. Sınıf dışından gelen sesleri en aza indirmeye çalışıyorum dikkat dağılmaması için. Maliyet olarak her zaman istenilen materyale sahip olmadığım için artık malzeme ile materyal tasarımı yapmaya çalışıyorum, günlük hayatta kullanılan malzemeleri materyal yapmaya çalışıyorum. Zaman olarak her çocuğun derse ısınma süresi vardır bunu hesaplayarak yavaştan derse başlıyorum, önce dikkat çekmeye çalışıyorum, merak uyandırmaya çalışıyorum böylece zaman daha verimli kullanılıyor” (O6).

“Öncelikle çevresel şartları dikkate alıyorum. Eğer uygun koşullar yoksa yapacağım etkinlikleri kısıtlıyorum. Fiziksel aktivitelerde çevresel şartlar daha da önemli oluyor. Ekonomiklik ilkesi doğrultusunda az maliyet ve az zaman gerektirecek şekilde planlamaya çalışıyorum. Öğrencilerimiz özel oldukları için zaman problemi yaşayabiliyoruz. Bazen aynı kazanımı haftalarca çalışabiliyoruz. Bu durumda süreyi

olabildiğince kısaltmak için farklı öğretim yöntemleri kullanarak, farklı zeka alanlarına hitap edecek planlamalar yapıyorum” (S5).

“Yaşadığı çevreye dikkate alarak ve maliyetten uygun olduğunca tasarruf sağlayarak planlama yaparım. Zamanı da programdaki öğrenebileceği konulara göre zaman ayırılır” (S2).

Öğretmenler, öğrencilerin bireysel farklılıklarına ve sosyo-kültürel özelliklerine uygun eğitim planı hazırlama konusunda, öğrencinin ihtiyacına göre, var olan materyalleri en iyi şekilde kullanarak, öğrencinin sıkılmamasını sağlayacak biçimde araya oyunlar katarak, bireysel farklılıklarını dikkate alarak, sınıf ortamı sınırları içerisinde hareketli öğrencilere fiziksel ders etkinlikleri, sakin öğrencilere ise, dikkatlerini çekebilecek materyallerle sınıf içerisinde en az sınırlandırılmış ortamlara uygun, yetersizlikten etkilenmiş her bireye belirlenen ihtiyaçlar doğrultusunda her bireyi ayrı ayrı hedefe ulaştıracak en uygun öğretme süreçleri ve araçları seçerek, her bireye özgü eğitim etkinlikleri seçerek, öğrencinin fiziksel geriliği söz konusuysa dikkat ederek, RAM’den gelen modüller çocuğun bireysel gelişimine uygun eğilse kendimiz çocuğun gelişimine göre uyarlayarak, her bir öğrenciyi birebir derse aldıklarından onları daha iyi tanıma ve değerlendirme imkanı olduğunu, her bir öğrenci için ayrı materyal kullanarak plan hazırladıklarının, öğrencilerimiz özel eğitim öğrencisi olduğu için ve her öğrencinin bir farklılığı olduğundan onların her birine ayrı ayrı ve kesin kelimeler kullanmadan plan hazırladıklarını belirtmişlerdir (Ö1, Ö2, Ö4, Ö5, İ1, Ö2, İ3, S3, S4, O1, O2, O3, O4, O5)

Öğretmenler, öğretim planı hazırlarken öğrencinin bulunduğu aile ortamına göre ve özellikle ev ödevleri için evde öğrenciye yardım edecek kişilerin durumuna (okuma yazma bilen) göre, ailesinin sosyo, kültürel özelliklerine, yaşam şartlarına, kültürüne, yaşam koşullarına göre, çocuğun sosyo ekonomik özellikleri plan hazırlamadan önce dikkate aldığını, öğrencilerin sosyo ekonomik durumuna bakımından genel olarak alt tabakadan olduğunu, onlar için farklı etkinlikler planlayıp sinemaya, restorana gitme organizasyonları yapmak istediklerini ancak maddi imkansızlıklar nedeniyle yapamadıklarını, maddiyat gerektirmeyen piknik, kütüphane gezileri gibi etkinlikleri yılda bir ya da iki kez yaptıklarını, genellikle öğrencinin günlük yaşamını kolaylaştıracak, onun günlük yaşama katılmasını sağlayacak ve evindeki yaşantıya göre uygun planlamalar yaptıklarını, öğrencilerin

seviye farklılıklarının tespit edilerek bulunduğu çevreye göre esnek bir program hazırladıklarını belirtmişlerdir (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö2, S1, S2, O3).

Öğretmenler, öğretim planı hazırlarken öğrencinin dil seviyesine ve özellikle evde iki farklı dil kullanılanlarda aile ile işbirliği yapılarak plan yapıldığını, ödevlendirmelerde maliyet açısından çocuğun sosyal çevresine uygun olmasına dikkat edildiğini, çocuğun yaşına, gelişim düzeyine, ilgi ve isteğine göre aynı amacı güden farklı etkinlik ve oyunlar tercih edildiğini, yaşadığı çevreye uygun olmasına dikkat edildiğini, etkinliklerin çocuğun çevresi tarafından yadırganmayacak türden yapılmaya çalışıldığını, dil gelişiminde eksik olan becerileri birbirine yakın olan becerilerini öncelikli olarak plan sırasına koyduklarını, çocuğun var olan çevresinden koparmayan değişime açık bir plan hazırlamaya çalıştıklarını belirtmişlerdir (İ1, İ4, İ5).

Bunların yanında bazı öğretmen görüşleri ise aşağıdaki gibidir:

“Öğrencinin dikkatine, öğrenme kabiliyetine göre plan hazırlanır. Fakat öğrenci için boşluklar bırakılır. Örneğin bakılacak kitap ya da olaylı kart aralarında materyaller hazırlanır, dikkati toplamak için materyaller kullanılır. Boşluk doldurulması. Öğrencinin çevresinde bakkal, sütçü gibi şeyler varsa ona göre plan hazırlanır. Avm’ye gitmeyen bir çocuğa aynı yönelik plan esnek tutulur” (İ3).

“Öğrencinin bireysel farklılığında raporu zihin, işitme, dil olma durumuna dikkat ediyorum. Ek engeli var mı, hiperaktivite, dikkat dağınıklığı gibi durumları var mı ona bakıyorum. Derste öğrenme hızı yavaşsa ek materyal, renkli dikkatini çekecek nesneler hazırlıyorum. Aynı konuda bol tekrar ediyorum. Aileye ödev verip tekrar etmesini sağlıyorum. Öğrencinin ekonomik seviyesi iyi ise evde de kullanmaları için ek materyal aldırıyorum. Test kitabı, hikaye kitabı gibi materyaller aldırıyorum. Ailenin ekonomik seviyesi iyi değilse kurumdan ya da kendi imkanlarımla karşılıyorum. Okul dışı verdiğim ödevlerde de bu duruma dikkat ediyorum” (İ6).

“Aynı konuyu her öğrenciye aynı şekilde veremiyorum, örneğin toplama işlemini öğretirken kimisi çizgi ile kimisi parmak ile kimisi fasulye sayma ile öğreniyor. Bir öğrencim sözel anlamla isterken diğeri görsel hafızaya sahip olduğu için her şeyi görsele dökmeye çalışıyor diğerrinin kulağa yatkınlığı varsa örneğin sayıları düz saymaktansa şarkı içerisinde veriyorum, bazısına şiirle resimle kavramları vermeye çalışıyorum. Ortak değerler bulmaya çalışıyorum. Örneğin gaz lambası kavramını günümüz çocuğuna vermek kolay değil onu görmemiş bilmiyor onunla yaşamamış. Hep şehirde büyümüş çocuktan günlük yaşam olarak yufka ekmek açmasını bekleyemem. Çocuğun içinde büyüdüğü yaşadığı kültüre göre eğitim kavramları kullanırım” (O6).

“Her öğrenci özeldir farklıdır. Özellikle bizim öğrencilerimiz arasında daha da fazla farklılıklar mevcuttur. Farklı kazanım alanları farklı zeka düzeyleri onları farklı kılan her şey göz önünde tutularak planlama yapılıyor. Öğrencilere yakından uzağa ilkesine göre eğitim planı hazırlıyorum. Bu durumda yakın çevresinde var olan şeyler öncelikli sırada oluyor. Bu da farklı sosyokültürel özelliklerde olan öğrenciler için farklı planlama demektir (S5).

“Öğrencilerden modül olarak aynı modüller verilmişse bile her bireyin farklı olduğu unutulmadan kazanımları bireye göre seçiyorum. Bulunulan bölgenin kültürel öğeleri daima hazırlanan programımın temel öğelerinden oluyor. Bazı kazanım sıralamasında değişiklikler bu sosyo kültürel durumla esnetilmektedir” (S6).

“Her öğrencinin öğrenme stili farklı olduğundan öğrencilerin öğrenmeleri onların ilgilerine ve ihtiyaçlarına göre düzenlenir. Öğrencinin ailesinin ve yakın çevresinin sosyokültürel özellikleri öğretim planına önemli ölçüde yer vermektedir. Öğrencinin içinde bulunduğu çevrenin normları dikkate alınarak optimum düzeyde çevreye uyum sağlaması birincil hedefimdir” (Ö6).

Öğretmenler, öğretim planı hazırlarken öğrencilere dini bayramlar ve milli duyguları farklı etkinlik süreçlerine dahil ederek vermeye çalıştıklarını, milli bayramlarda genellikle öğrencileri o günün anlam ve önemi hakkında konuşmalar yaptıklarını, ellerindeki materyallerle bunu pekiştirdiklerini, belirli gün ve haftalar, doğal afetlerin anlatıldığını, tarihi liderlerimizin yaşamları, yaptıkları önemli şeylerle ilgili görsel etkinlikler yapıldığını, çocuğun konuyu somutlaştırabilmesi için çevresinden başlayarak anlatıldığını, belirli gün ve haftalarla ilgili etkinlik planları yaptıklarını, çocuğa o günün önemini vurguladıklarını, ailenin de bilgilendirildiğini, çalışılan değerın evde desteklemesini istediklerini, günün anlam ve önemine uygun resim, şiir getirip üzerinde fikir ve düşüncelerini aldıklarını, öğrencide farkındalığın oluşmasını sağladıklarını, istiklal marşını ezberleme, bayrağımızın renginin neden kırmızı olduğu, ay ve yıldızın ne anlama geldiği konularına değinildiğini, bayrak, Atatürk tanıtımlı etkinlikler yaptıklarını, drama yapıldığını, şiirler okutulduğunu, kazanımlarını sosyal hayat modülünde çalışıldığını belirtmişlerdir (Ö2, Ö3, Ö5, İ1, İ4, İ5, İ6, S1, S2, S3, O2-O3, O4, O5).

Öğretmenler, öğretim planı hazırlarken öğrencinin yaşına ve bulunduğu ortama göre genel kültür bilgilerini ders sırasında küçük sohbetler şeklinde konuşma havasında anlatıldığını, milli bayramlara dair konuşmalar ve kompozisyonlar yazdırıldığını, özel olarak dini bayramları ve günleri daha özenli, etkinlikli kutladıklarını, değerlerin bilincini vermek için kitap okuma, video izleme ve sanatsal

etkinlikler yapıldığını, ailelerin katılımlarıyla etkinlikleri desteklediğini, çocukların bilmesi gereken mesela kendi milleti, bayrağı gibi bilgiler ders esnasında anlatıldığını, milli ve manevi değerlerin göz önünde bulundurarak plan hazırlandığını ve bu tür kazanımlara planda yer verildiğini planda yer almadığı durumlarda ise örtük plan olarak öğrencilere ders içinde milli ve manevi değerlerin verildiğini, güncel olaylardan ya da o an gelişen farklı durumlardan yararlanılarak bu değerlerin fırsat eğitimi olarak verildiğini, belirtmişlerdir (Ö1, Ö2, İ3, S4, O1, S5, S6).

Bunların yanında bazı öğretmen görüşleri ise aşağıdaki gibidir:

“Bireyin ihtiyaçları doğrultusunda belirlenen davranışları kazandırırken “gizil öğrenme” ile milli ve manevi değerlere vurgu yaparım. Ders esnasında “gömülü öğretimle” milli ve manevi değerlere vurgu yaparım. Milli ve manevi değerlere yönelik oyun içinde belirli vurgular yaparım” (Ö4).

“Özel eğitimde çalıştığım için milli ve manevi değerleri pek veremiyorum, soyut kavramlar açıkçası onların ilgi alanına girmiyor. Ama hafif düzey olanlara şiirle, okuma parçaları ile, şarkılar ile az da olsa vermeye çalışıyorum” (Ö6).

“Öğretim sürecinde öğrencilerime milli birlik ve beraberlik duygularını fark ettiririm. Millet olarak büyük bir aile olduğumuzu kendi ailesinden yola çıkarak kavratırım. Ahlaki değerler konusunda da örnek olaylarla masallarla ve videolarla öğrencinin düzeyine göre öğretim planlaması yaparım” (Ö6).

4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Özel eğitim kurumlarında çalışan öğretmenlerin mesleki beceri yeterliklerinden öğrenme ortamları oluşturmaya ilişkin görüşleri Tablo 4.2’de sunulmuştur.

Tablo 6. Katılımcıların öğrenme ortamları oluşturmaya ilişkin görüşlerine ait tematik ve kavramsal kodlamalar

Ana Tema	Alt Temalar	Kavramlar ve Alt Kavramlar
Öğrenme Ortamları Oluşturma	Eğitim Ortamını Düzenleme	- Güvenli öğrenme ortamı - Sağlıklı öğrenme ortamı - Estetik öğrenme ortamı - Çocuğa göre öğrenme ortamı
	Eğitim-Öğretim Materyalleri Hazırlama	- Öğrencilerin seviyesine uygunluk - Hedefi gerçekleştirmeye uygunluk
	Öğrencilerin Bireysel Farklılıklarına ve İhtiyaçlarına Uygun Eğitim Ortamı Düzenleme	- Öğrencinin ihtiyacına göre - Engel çeşidine göre - Hiperaktivite ve dikkat eksikliğine göre - Yaşına göre

Tablo 6. devamı

Ana Tema	Alt Temalar	Kavramlar ve Alt Kavramlar
Öğrenme Ortamları Oluşturma	Dersin Kazanımlarına Uygun Eğitim Ortamı Düzenleme	- Materyalleri sınıfa getirme - Derslik düzenini değiştirme
	Etkili İletişime Uygun Eğitim Ortamı Düzenleme	- Göz teması - Birebir etkili iletişim
	Öğrencilerin Üst Düzey Bilişsel Becerilerini Geliştirmeye Uygun Eğitim Ortamı Düzenleme	- Oyunlar oynama - Materyal kullanma
	Milli ve Manevi Değerlerin İçselleştirmesine Uygun Eğitim Ortamı Düzenleme	- Görsellerden yararlanma - Drama çalışması

Tablo 4.2’de görüldüğü gibi; katılımcı öğretmenlerin, “Öğrenme Ortamları Oluşturma” teması ile ilgili görüşleri eğitim ortamını düzenleme, eğitim-öğretim materyalleri hazırlama, öğrencilerin bireysel farklılıklarına ve ihtiyaçlarına uygun eğitim ortamı düzenleme, dersin kazanımlarına uygun eğitim ortamı düzenleme, etkili iletişime uygun eğitim ortamı düzenleme, öğrencilerin üst düzey bilişsel becerilerini geliştirmeye uygun eğitim ortamı düzenleme, milli ve manevi değerlerin içselleştirmesine uygun eğitim ortamı düzenleme alt tema başlıkları altında ele alınmıştır. Katılımcı öğretmenler, çoğunlukla benzer konulara değinmiş olsalar da, bazı alanlarda farklı sorunlara dikkat çekmişlerdir.

Öğretmenler, eğitim ortamını düzenleme konusunda, öğrencilerin kullanabileceği materyalleri önceden hazırladıklarını, çocuğa tehlike oluşturabilecek kesici, sivri, kırılacak nesne ve eşyaları kaldırdıklarını, öğrencilerin çevresine yastık, yumuşak plastik gibi malzeme koyarak bir yerlere çarpmasını engellemeye çalıştıklarını, çocuğun kendine zarar verebilecek eşyaların olmamasına dikkat ettiklerini ve çocukların ulaşamayacağı yerlere koyduklarını belirtmişlerdir (Ö1, İ5, S1, S2, O1, O2, O3, O4, O5).

Öğretmenler, eğitim ortamını düzenlerken sınıfın düzenli, iyi aydınlatılmış, olabildiğince gereksiz materyallerden arınmış olmasına, yalıtımlı duvar sistemi olan sınıf tercih ettiklerini, odanın ısısına dikkat ettiklerini, göz yoran ve dikkat dağınıklığına sebebiyet veren eşyaları ortadan kaldırdıklarını, sınıfın ve materyallerin temizliğinin düzenli bir şekilde yapıldığını, sınıfın temiz, düzenli ve havalandırılmış

olmasına, yaz aylarında serin bir ortam, kışın sıcak bir ortam olmasına dikkat ederek öğrenme ortamı düzenlediklerini, her dersten sonra masanın silindiğini, sağlık açısından sınıfın hijyenik olmasına dikkat ettiklerini belirtmişlerdir (Ö2, İ4, İ6, S2, O2, O4, O5).

Öğretmenler, eğitim ortamını düzenlerken eşyaların ve kitapların dolap içlerinde tutarak dikkat dağılmasını engellemeye çalıştıklarını, sınıfın fiziki ortamına çok dikkat ettiklerini, öğrencinin durumuna göre materyallerin yerlerini değiştirdiklerini, öğrenme ortamını olabildiğince sade ve düzenli tuttuklarını, sınıf içinde güzel görünüm için materyallerin düzenli tutulduğunu, ortamın dikkat dağıtıcı olmamasına, düzenli olmasına, renkleri iyi seçilmiş ferah bir ortam olmasına rahatsız edici derecede yankı yapmayacak şekilde düzenlendiğini belirtmişlerdir (Ö2, Ö3, Ö2, S4, O1, S6, Ö6).

Öğretmenler, eğitim ortamını düzenlerken sınıf ortamının çocuk derse girmeden önce planda belirtilerek çocuğun engel durumuna göre düzenlendiğini, öğrencinin ulaşabileceği yerlere oyuncaklar konulduğunu, masa ve sandalyenin pencereden uzağa konulduğunu, çocuğun dikkatine çekebilecek materyaller bulundurduklarını, dikkat dağıtıcı renklerden ve nesnelerden kaçındıklarını belirtmişlerdir (Ö5, İ1, İ3, İ5, S3, S4).

Bunların yanında bazı öğretmen görüşleri ise aşağıdaki gibidir:

“Öncelikle eğitim ortamının yeterince temiz ve hava almış olmasına dikkat ederim. Bireyin kendisine zarar verebileceği maddeleri güvenli bir yere kaldırırım. Tüm bunların ardından eğitim ortamının çocuk için pozitif enerjiye dönüştürecek ortam oluşturuyorum” (Ö4).

“Sınıf süslemeleri yapıyorum, çocuğun pencereye yakın olmamasına dikkat ediyorum, sandalyeden düşmemesi için oturma düzenine dikkat ediyorum, günlük sınıf temizliği masa sandalye temizliği yapıyorum, çocuk sınıfa iken kapının anahtarını üzerinde taşımamaya çalışıyorum (olası bir kendini sınıfa kilitlememesi adına)” (O6).

“Sınıfımda dolapların sabitlenmesi gibi temel güvenlik önlemlerine dikkat ediyorum. Öğrencimle karşı karşıya oturarak yüz yüze eğitim sağlıyorum ve pencereye dönük bir şekilde oturma planı yapmıyorum. Çalışma panosuna bakan bir oturma planı uyguluyorum. Panoda önceki çalışmalarını görmesi öğrenciyi motive ediyor ve renkli bir sınıf ortamı da çocuklar için çekici oluyor” (S5).

Öğretmenler, eğitim-öğretim materyalleri hazırlama konusunda, bireyin ihtiyaçları doğrultusunda işlevsel olması şartıyla en ucuz ve en uygun bir şekilde

materyali hazırladığını, öğrencilerin seviyesi tespit edilerek materyalin ona göre seçildiğini, zaman açısından önceliğimiz var olan materyalleri kullanmak, bulunmadığında ise öğrenciyle birlikte ders içinde hazırladıklarını, ilk önce “hedefi” belirlediklerini ve hazırladıkları her materyalin hedefe uygunluğuna dikkat ettiklerini, öğretim materyalinin düzenli olması için plan dahilinde öğretime uygun hazırladıklarını, kazanım psiko-motor bir beceriyse ona yönelik hazırladıklarını, teneffüs saatinin son beş dakikasını ayırarak okulda bulunan materyallerden uygun olanı temin ettiklerini, materyalleri önceden planlayarak dersin içeriğine, öğrencinin yaş ve gelişim seviyesine uygun olarak materyal hazırlandığını, yaşına, cinsiyetine, fiziksel yapısına uygun ve engeline dikkat ederek kazanımı en iyi sunabileceği materyali seçtiklerini, mevcut materyallerden yararlandıklarını, bazen elde yapılanları kendileri yaptıklarını, sağlık açısından zararlı olmayan zekasını geliştirici materyallerin olmasını tercih ettiklerini belirtmişlerdir (Ö1, Ö3, Ö4, Ö5, İ1, Ö2, İ3, İ4, İ5, İ6, S1, S2, S4, O1, O2, O3, O4, O5, O6, S5, S6)

Bunların yanında bazı öğretmen görüşleri ise aşağıdaki gibidir:

“Kurumumuzda her öğretime uygun materyal bulunmakta. Dersten önce öğrenciye ve öğretim yöntemine uygun olanı temin edebiliyoruz. Seçerken de ekonomik olmasına (hem zaman hem maddi) dikkat ediyoruz” (Ö2).

“Öğretim materyallerini öğrencilerin BEP’lerinde uygun şekilde belirtilen kazanımlar çerçevesinde, konuyu somutlaştırıcı ve günlük hayatla ilişkilendirerek hazırlarım. Bu materyaller bazen elektronik bazen basılı kaynak bazen de gerçek nesneler olabilmektedir” (Ö6).

Öğretmenler, öğrencilerin bireysel farklılıklarına ve ihtiyaçlarına uygun eğitim ortamı düzenleme konusunda, öğrencilerin bireysel farklılıklarına ve öğrencinin durumuna göre ders yapıldığını, eğer öğrenci çok hırçınsa kesici, delici bir materyal kullanılmadığını, eğer öğrenci ile ince motor hareketler çalışılıyorsa oyun hamuru gibi yumuşak materyal, kaba motor hareketler çalışılıyorsa ona göre materyal getirildiğini, öğrencinin durumuna göre oturtma şeklini sağlığını, durumuna göre kapı, pencere gibi yerlere yakın veya uzakta oturtulduğunu, öğrencinin ihtiyaç duyduğu öğrenme ortamı sağlayarak sınıf ortamında gerekli düzenlemelerin yapıldığını, kazanımları dikkate alarak yaptıklarını, öğrencilerin kendini güvende hissetmeleri için sınıf ortamını değiştirdiklerini, çocuğa uygun olmayan materyal ve eşyaların kaldırıldığını, bireye uygun olanların konulduğunu, çocuğun ilgi ve dikkatini çekebilecek eşyalar bulundurulduğunu, sınıftaki materyalleri öğrenciye

uygun olarak arttırıp ya da azalttıklarını, çocuğun ihtiyacına hitap eden bir sınıf oluşturdıklarını, çocuğa yönelik uyguladıklarını ve sınıfı ona göre düzenlediklerini, öğrencinin fiziksel özelliklerine ve davranışlarına göre masanın konumunu değiştirdiklerini, oyun çağı çocuğunda sınıfa fazla sayıda oyun materyalleri bulundururken, akademik çalışılacak çocukla dikkat dağılmasın diye daha sade bir sınıf ortamı hazırladıklarını, görme sıkıntısı olan çocuklar için daha dokunsal malzemeler kullanıldığını, daha sade bir sınıf seçildiğini, dersler genelde bireysel olarak yapıldığını için her öğrencide çalışılacak kazanım doğrultusunda ortam hazırlandığını belirtmişlerdir (Ö1, Ö3, Ö5, İ5, S1, S3, O4, O6, S6).

Öğretmenler, öğrencilerin bireysel farklılıklarına ve öğrencinin durumuna göre öğrenme ortamlarını düzenlediklerini, otizmlili öğrencilerin takıntılı oldukları materyallerin en öne indirildiğini, işitme engelli öğrencilerinde olduğunca bağlantılı materyaller getirildiğini, hareketli öğrenciler için ortamı açmak gibi her ders her öğrenciye göre düzenlemeler yapıldığını, öğrencinin hangi beceriye ihtiyacı varsa tespit edildikten sonra ihtiyacına uygun en az 3 materyal olarak, sınıfın farklı köşelerinde eğitime hazır hale getirerek derse hazırlanıldığını, engelli bireyler kendi içlerinde de farklılık gösterdiğini, yaşı küçük çocuğun sesli ve ışıklı uyaranlara ihtiyacı olduğundan ona göre düzenleme yapıldığını, zihinsel engelli bir bireyde yiyecek pekiştirecinin daha etkili olduğunu, otizmlili çocuklara sade bir sınıf hazırladıklarını, dil konuşma ve işitme engelli çocuklarında çok materyal seçildiğini, işitmede sesi yalıtılmış ortam seçildiğini, hiperaktivite ve dikkat dağınıklığı olan öğrencilere sınıfı sade hazırladıklarını, zihin engelli öğrencileri için çeşitli ve zengin materyal hazırladıklarını, otistik öğrenci olduğunda masanın tamamen boş olmasına, ilgisini çekebilecek uyaran materyallerin ortadan kaldırılmasına dikkat ettiklerini, belirtmişlerdir (Ö2, İ1, İ6, O3, O5).

Öğretmenler, öğrencilerin bireysel farklılıklarına ve öğrencinin durumuna göre öğrenme dikkat dağınıklığı olan bir öğrenci için ortamdaki bütün gereksiz olan malzemelerin ortadan kaldırıldığını, öğrenme ortamı birey için hırçınlığa yol açacak bir psikolojiye yol açıyorsa o birey için hoşuna gidecek ortama alışabilmesini sağlayacak bir ortam düzenlendiğini, öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarına göre öğrenme ortamında araç gereçleri belirlediklerini, bireysel ihtiyaçlara göre öğrenme ortamını şekillendirdiklerini, tasarladıkları, masa şekline dikkat edildiğini, gerekiyorsa minderde çalışıldığını, çocuğun hareketlilik ve dikkat durumuna göre

sınıf değişikliği yapıldığını, kas gelişimi ihtiyaçlarını düğme takma, yürüme parkurları çalışmaları yapıldığını, hareketli öğrenciler için sınıfta kolayca hareket edebileceği bir ortam hazırladıklarını, öğrencinin psiko-motor davranışları gerçekleştirmeye ihtiyacı varsa sınıfa ona uygun materyaller getirerek düzenleme yapıldığını, aşırı hareketli öğrenciler olduğunda sınıfın olabildiğince boş bırakıldığını, tehlikeli olabilecek gereçlerin sınıftan çıkarıldığını, dikkat dağınıklığı olan öğrencilerde sınıfta dikkatini dağıtacak malzemelerin ortadan kaldırıldığını, öğrencinin kazanımlarına uygun materyal getirildiğini, öğrenci hakkında aileyle iletişime geçilerek ihtiyaçlarının öğrenildiği ve bu doğrultuda planlama yapıldığını ve esnek bir plan yaptıklarını belirtmişlerdir (Ö4, İ4, S2, S4, O2, S5).

Öğretmenler, öğrencilerin bireysel farklılıklarına ve öğrencinin yaşına ve seviyesine göre öğrenme ortamını ayarladıklarını, yaşı küçükse yerde minder üzerinde materyal hazırladığını, yaşı büyükse masada eksik yönlerini tamamlayacak materyaller hazırladığını, dikkati dağınık bir çocuksa ortamdaki oyuncaklar ve nesnelerin kaldırıldığını, küçük yaş gruplarına ortamdaki oyunlar kaldırılıp planlanan oyuncaklar getirildiği, büyük çocuklarda çocuğa yapılacak dinleme çalışması ya da öğretilecek konuyla ilgili düzenlemeler yapıldığını, öğrencinin yaşı küçük ise küçük masa ve sandalye kullanıldığını, eğer fiziksel bir rahatsızlığı var ise koltukta oturup ders yapıldığını, hareketsiz olan bir öğrenciyle oyun oynayarak hareketli olmasını sağladığını belirtmiştir (Ö2, İ3, O1).

Bunların yanında bazı öğretmen görüşleri ise aşağıdaki gibidir:

Öğrencilerin rahatsız oldukları durumları önceden belirleyip ona göre öğrenme ortamını düzenlerim. Örneğin sınıfımda bulunan bir dünya küresi öğrencimin dikkatini dağıtıyorsa onu kaldırırım. Başka bir öğrencim dokunarak daha kolay öğreniyorsa ona gerçek nesneler ayarlarım. Tablet seven öğrencim içinse dersi tableten işlerim. Örneğin günlük yaşam becerilerinde sandviç yapmaya ihtiyaç duyan bir öğrencim için gerekli malzemeleri sağlayıp sınıfta ona sandviç yaptırıyorum. Ritmik sayma ihtiyacı olan bir öğrencim için öğrenme kartları ile oyun şeklinde ritmik saymaları öğretiyorum. Ö6

Öğretmenler, dersin kazanımlarına uygun eğitim ortamı düzenleme konusunda genellikle gerekli olan materyal düzenlemesini yaptıklarını, öğrencinin hoşuna gideceği materyalleri düzenlediğini, öğrenilecek olan konunun ya da becerinin öğrenme basamakları ayrıldıktan sonra her derste her kazanıma göre etkinlikler yapıldığını ve her basamakta materyal ve yöntemin değiştirildiğini, genellikle materyallerin yerlerini değiştirdiğini, kullanacağı materyalleri önceden

hazırladığını, dersin kazanımına göre güvenlik önlemi alındığını, sadece kazandıracağı davranışa yönelik materyal hazırladığını, çalışılacak kazanıma uygun materyalin sınıfa getirildiğini, çocuğun dikkatini dağıtmayacak ortamın tercih edildiğini, gelişim ve dikkat seviyesi göz önüne alınarak sınıfa materyal getirildiğini, akademik eğitim alacak öğrenciler için Türkçe matematik gibi derslerde derse yönelik düzenleme yapıldığını, bebek grubunda aile eğitiminde çocuğun yaş ve cinsiyetine göre sınıfı hazırladığını, derste örneğin yeme becerisini öğretirken yemekle ilgili materyaller sınıfa getirildiği veya mutfakta ders yapıldığını belirtmişlerdir (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, İ4, İ5, İ6, S3, S4, O1, O2, O4)

Öğretmenler, dersin kazanımlarına uygun eğitim ortamı düzenleme konusunda özellikle davranış bozukluğu olan öğrencilerde materyallerin çocuğun özelliklerine göre sınıf ortamında yer vererek hazırladığını, işitme öğrencilerine sessiz bir ortam sağlandığını, masanın onlara göre ayarlandığını, sessiz ortam sağlanıldığını, drama yapmak için sınıfın hazırlandığını, dinleme etkinlikleri yapmak için materyaller konulduğunu, öğrenciyle yürüme çalışılacaksa sınıfta boş bir yürüme alanı oluşturulduğunu, dikkat etme uygulaması çalışılıyorsa sınıfta öğrencinin ilgisini çekecek materyallerin ortada bulundurulmadığını, dersin kazanımlarında hareketli yapılacak kazanımlar varsa sınıfın ona göre düzenlendiğini, sınıfın kazanıma uygun hale getirildiğini, her dersin masa başında işlenemeyeceğini, öğrencinin engel durumuna göre sınıfta oturma düzeninden kazanım materyaline kadar ortamın düzenlendiğini, dersin kazanımlarına göre öğrencinin bireysel farklılıklarını dikkate alarak öğrenme materyallerinin önceden hazırlanarak sınıfın ona göre düzenlendiğini belirtmişlerdir (Ö5, İ1, Ö2, İ3, S1, S2, O5, O6, S5, S6, Ö6).

Bunların yanında bazı öğretmen görüşleri ise aşağıdaki gibidir:

Seçtiğin kazanıma uygun ortamı düzenlersin. Ör. El yıkama kazanımı verilecekse lavabo ortamına götürülür. Çevresel sesleri dinler kazanımı ise çevredeki sesleri dinletilir fark ettirmeye çalışılır (O3).

Öğretmenler, öğrencilerle etkili iletişim kurabileceğiniz demokratik öğrenme ortamı oluşturmak konusunda etkili iletişim kurmak için sandalyesini öğrenciyle göz teması kurabileceği bir duruma getirdiğini, demokratik öğrenme ortamını sağlayabilmek için öğrencinin o anki duygu düşüncelerine ve konuşmalarını dikkate alarak dinlediğini, sınıf düzenlemesinde iletişimi sağlayacak afişler bulundurarak ve öğrencide merak uyandırarak soru sormasına yönelttiğini, sınıf

kurallarını öğrenciyle belirlediğini, dersin en başından isteklerine göre sınırlar çizerek dersin gidişatında sorun olmasını engellediğini, öğrencileri uygun oturma pozisyonlarına oturttuğunu, çocuğun önce kendi haklarını öğrenmesini sağladığını, çocuğun haklarını savunması gerektireceği durumlarda olanak sağladığını, işitme ve otizm çift engel bulunan çocuklarda ortamdaki oyuncakların tamamen kaldırıldığını, görme işitme çift engeli bulunan çocuklarda ise daha dikkat çekici materyaller hazırlanıldığını, her çocuğun ihtiyacına göre ortam seçildiğini, yaşına ve dil seviyesine uygun davranışlar sergilendiğini, önceden belirlenmiş olan sınıf kurallarına uygun bir öğrenme ortamı düzenlediğini, dersler bire bir olduğu için öğrenci ile etkili iletişimi çok rahat bir şekilde sağladığını, öğrenciye göre sınırı aşmadan belirli kurallar çerçevesinde düzenleme yapıldığını, olabildiğince eşit uzaklıkta, dersi iyi bir şekilde dinleyebileceği, dikkatini dağıtmayacak bir oturma düzeninde olmasına dikkat ettiğini, karşılıklı iletişim kurmak için ortalarında masa bulunduğunu, göz teması olmasına dikkat ettiğini, çocuğun engeline göre ortam hazırlandığını, ders yaparken çocuğa ne yapmak istediğini sorarak birlikte karar verildiğini, katılımı artırmaya özen gösterdiğini, yeri geldiğinde çocuk ile karşılıklı otururken yeri geldiğinde yan yana ya da arkasına oturması gerektiğini, bazı öğrenciler ile göz hizasında olurken bazı öğrencilere yüksekten bakılması gerektiğini, yüz yüze öğretimde güven ortamı oluşturulduktan sonra öğrenci ile karşılıklı demokratik bir ortam kurularak sınıf kuralları birlikte belirlediğini belirtmiştir (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, İ1, Ö2, İ3, İ4, İ5, S1, S2, S3, S4, O1, O2, O3, O4, O5, O6, S6).

Bunların yanında bazı öğretmen görüşleri ise aşağıdaki gibidir:

Her öğrenci için farklı düzenlemeler yapıyorum. Bedensel engeli varsa ortamı boşaltıp ona göre etkinlikler yapıyorum. Aşırı hareketliyse köşeye sıkıştırıp dikkatini çekecek materyalleri kaldırıyorum Öğrenciye sohbet havası oluşturuyorum. Kendini rahat ifade edebileceği bir ortam sunuyorum. Onun sorusunu ve söylediklerini dikkatli bir şekilde sonuna kadar dinliyorum. Fikirlerine dikkat ettiğimi fark ettiriyorum (İ6)

Öğrenme ortamında öğrenci ve öğretmen sandalyesi arasındaki farka takılan bir öğrencim olmuştu. Onun için o sandalye sınıf ayrımıydı ve ben bu düşünceyi kırmak için onla etkili bir iletişim kurabilmek için derste zaman zaman yer değiştirerek oturuyorduk (S5).

Öğrencimle karşılıklı oturarak sürekli göz teması ile iletişim kuruyorum. Kendisini ifade ederken de yine benimle göz temasını bırakmamasını istiyorum. Derslerimi

genelde öğrencinin istediği şekilde planlayarak onun derse demokratik olarak katılmasını sağlıyorum. Yani kendi ile ilgili konularda kararlara kendisini de ortak ediyorum (Ö6).

Öğretmenler, öğrencilerin üst düzey bilişsel becerilerini geliştirme konusunda materyal ve öğretim sürecini çocuğun üst bilişsel gelişimine göre hazırladığını, öğrencinin bulunduğu seviyeden üst düzey sorular sorduğunu ve materyaller kullandığını, çocuklar soyut düşünme konusunda zorlandıkları için, tahmin yürütme, cümle ve hikâye tamamlama, küçük çocuklarda ise hayali oyunlar oynama etkinlikleri yaptığını, genellikle zihin geliştirme ağırlıklı materyaller kullandığını, sınıf ortamını uygun bir şekilde hazırladığını, daha çok uygulamaya yönelik ders işleyerek bilişsel becerilerini geliştirmeye çalıştığını, düşündürmeye yönelik sorular yönelterek bilişsel becerilerini geliştirmeye çalıştığını, öğrencilerin duyma kaybından dolayı genellikle bilgisayar destekli üst düzey bilişsel gelişmelerini desteklemeye çalıştığını, internetten araştırdığı etkinlikleri uygulamaya çalıştığını, kendisinin materyaller ürettiğini, okuldaki materyallerden yararlanıp sınıfında dengeli yürüme, sınırları aşmadan yürüme gibi etkinlikler yaptırdığını, bilişsel gelişim seviyelerinin bir üst basamağında etkinliklerle sınıf düzeni oluşturduğunu, öğrencinin üst düzey bilişsel becerilerini geliştirmek için öğrencinin kazanımlarına uygun materyalleri sınıfta bulundurduğunu, çeşitli zeka oyunları ile bilişsel becerilerini desteklediğini, satranç, sudoku oyunları oynattığını, üst düzey bilişsel becerilerini geliştirmek için yapboz yaptırdığını ve bu şekilde etkinliklerle çocuğu desteklediğini, nesne sayısına göre eşleştirme oyunu oynattığını, sınıfın duvarında destekleyici resimler, afişler görsel materyaller kullandığını, dikkat geliştirici setler, mantık yürütücü örneklemeler gibi çalışmalar yaptığını belirtmiştir (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, İ1, Ö2, İ3, İ4, İ5, S1, S2, . S3, .S4, O1, O2, O3, O4, O5, O6, S5, S6).

Bunların yanında bazı öğretmen görüşleri ise aşağıdaki gibidir:

Öğrenciye yaratıcılığını geliştirici etkinlikler yaptırıyorum. Bununla ilgili materyalleri ve öğretim planını önceden hazırlıyorum. Ezber mantığından uzak bir şekilde konuyu anlayıp değerlendirmesini sağlayarak öğrenme taksonomisinde üst sıralara çıkarmaya çalışıyorum (Ö6).

Öğrenciyi her zaman bir üst seviye için zorluyorum. Bir derste bir şeyi öğretmeye zorlamıyorum. Bol tekrar ile öğrenmesini sağlıyorum. Farklı materyal kullanıyorum. Yapamaz deyip bırakmıyorum. Mutlaka bir üst düzen için deniyorum (İ6).

Öğretmenler, milli ve manevi değerlerin içselleştirmesine uygun eğitim ortamı düzenleme konusunda, sınıfta bayrak gibi milli manevi duygulara hitap eden özel şeyler bulundurduğunu, sınıf ortamını milli ve manevi değerlerin göstereceği ortamlar olarak hazırladığını, öğrencinin kendisinin yaparak hazırlamasına olanak sağladığını, değerlere uygun olarak sınıfımızda görseller bulundurulduğunu, değerlere uygun drama çalışması yapıldığını, milli ve manevi değerleri anlatan hikayeler okuyup önemini anlattığını, fotoğraflarla desteklediğini, değerlerle ilgili video izletildiğini, derslerde buna yönelik etkinlikler yapıldığını, ailenin bilgilendirildiğini, ev ödevi verilip pekiştirmesi ve genellemesinin istendiği, şiir okutulduğunu, okulun veya sınıfın panolarının kullanıldığını, belirli gün ve haftalarda törenler yapılarak, bayrak ve Atatürk kavramının verilmesinin sağlandığını, milli veya manevi bir değeri zamanında ortamına giderek birebir yaşatmayı öncelik verildiğini, konuya uygun materyallerin sınıfa ders öncesinde yerleştirildiğini, değerler eğitimi ile ilgili bir hedef için sınıfa değerler ağacı ve onlarla ilgili resimler konulduğunu, sınıfta bayrak ve milli değerleri vurgulayan materyalleri de eksik etmediğini, öğrenciye milli ve manevi değerleri kitap-yazı ve değişik görsel materyalle sunduğunu, öğrenme ortamında bulunan panolara, güne uygun resimler, yazılar, etkinliklerle çocuğun dikkatini çekme, o günün milli anlamını, manevi anlamını kavrayabilme etkinlikleri yapıldığı, bir önceki derste konu alanını tekrar edildiğini, tanıtım kartları ürettiğini, birden çok duyu organını devreye sokmaya çalıştığını, genellikle video izlettiğini, milli ve manevi değerleri içselleştirmesinde katkıda bulunmak için özellikle somut adımları atarak bireyin hissetmesini sağlamaya çalıştığını, bunun için milli ve manevi değerlere yönelik sınıfta nesneler bulundurarak içselleştirmesini sağladığını belirtmişlerdir (Ö1-Ö2-Ö3-Ö4-Ö5-İ1-Ö2-İ3-İ4-İ5-İ6-S2-S3-S4-O1-O2-O3-O4-O5-S5-S6-Ö6).

Bunların yanında bazı öğretmen görüşleri ise aşağıdaki gibidir:

Öğrencilerin milli ve manevi değerleri içselleştirmesine katkıda bulunmak için sınıfa bayrak getiriyorum, kırmızı, beyaz renkli balonlar kullanıyorum. Milli duyguyu artıracak filmler izletiyorum (S1).

Özel çocuklar olduğu için içselleştirme beklemiyorum ki kolay kolay da değerleri veremiyorum, o değerleri algılayabilecek boyutta değiller (O6).

4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Özel eğitim kurumlarında çalışan öğretmenlerin mesleki beceri yeterliklerinden öğretme ve öğrenme sürecini yönetmeye ilişkin görüşleri Tablo 4.3'te sunulmuştur.

Tablo 7. Katılımcıların öğretme ve öğrenme sürecini yönetmeye ilişkin görüşlerine ait tematik ve kavramsal kodlamalar

Ana Tema	Alt Temalar	Kavramlar ve Alt Kavramlar
Öğretme ve Öğrenme Sürecini Yönetme	Özel Eğitim İçin Gerekli Olan Becerileri Sergileme	• Empati kurma • Tüm duyulara hitap etme • Sabır ve tekrar • Kendini geliştirme
	Eğitim-Öğretim Sürecinde Zamanı Etkin Kullanma	• Dersin plan dâhilinde işlenmesi • Farklı yöntemler kullanılması • Materyalin önceden hazırlanması
	Öğrencilerin öğrenme süreçlerine aktif katılımını sağlama	• Öğrencilerin güdülenmesi • Öğrencinin etkinliğe katılması • Öğrenciye görelilik
	Dersleri, öğrencilerin günlük yaşamlarıyla ilişkilendirme	• Günlük yaşamdan örnekler verme • Günlük hayatı anlatan oyunlar oynatma • Günlük yaşantısındaki etkinlikleri seçme
	Özel Gereksinimi Olan Öğrencileri Dikkate Alma	• Sınıf ortamını çocuğa göre ayarlama • Seviyelerine inerek iletişime geçme • Eksik becerilerine yönelik materyal temin etme
	Çevresel Özellikleri Dikkate Alma	• Yaşadığı çevrenin hakkında bilgi toplama • Bireyin yaşadığı ortama uygun plan hazırlama • Çevreden yola çıkarak örnekler verme
	Öğrenciye Yönelik Ders Etkinlikleri Hazırlama	• Öğrencinin kazanımına göre etkinlik hazırlama • İlişki kurma gibi çalışmalar • Dikkat geliştirici çalışmalar
	Eğitim Öğretim Faaliyetlerinde İş Birliği Yapma	• Öğrencinin önceki öğretmeninden bilgi alma • Zümre öğretmenleri olarak bilgi alışverişi yapma • Koordinatörden yardım alma

Tablo 7. devamı

Öğretme ve Öğrenme Sürecinde Bilgi ve İletişim Teknolojisini Etkin Kullanma	• Eğitici ders videoları • Cep telefonu • Bilgisayar
Öğretme ve Öğrenme Sürecinde Kullanılan Yöntem ve Teknikler	• Model olma yöntemi • Gösterip yaptırma • Bilgisayar destekli • Sunuş yoluyla
Öğretme ve Öğrenme Sürecinde Gerekli Materyallere Ulaşma ve Kullanma	• Okul tarafından sağlanan materyaller • Öğretmenin kendisinin hazırladığı materyaller
Sınıfta İstenmeyen Davranış ve Durumlarla Baş Etme	• Öğrenciye hata yaptığını gösterme • Görmezden gelme • Sorumluluk verme, • İstenen davranışı pekiştirme • Mahrum bırakma

Tablo 4.3’te görüldüğü gibi; katılımcı öğretmenlerin, “Öğretme ve Öğrenme Sürecini Yönetme” teması ile ilgili görüşleri özel eğitim için gerekli olan becerileri sergileme, eğitim-öğretim sürecinde zamanı etkin kullanma, öğrencilerin öğrenme süreçlerine aktif katılımını sağlama, dersleri, öğrencilerin günlük yaşamlarıyla ilişkilendirme, özel gereksinimi olan öğrencileri dikkate alma, çevresel özellikleri dikkate alma, öğrenciye yönelik ders etkinlikleri hazırlama, eğitim öğretim faaliyetlerinde iş birliği yapma, öğretme ve öğrenme sürecinde bilgi ve iletişim teknolojilerini etkin kullanma, öğretme ve öğrenme sürecinde kullanılan yöntem ve teknikler, öğretme ve öğrenme sürecinde gerekli materyallere ulaşma ve kullanma, sınıfta istenmeyen davranış ve durumlarla baş etme alt tema başlıkları altında ele alınmıştır. Katılımcı öğretmenler, çoğunlukla benzer konulara değinmiş olsalar da, bazı alanlarda farklı sorunlara dikkat çekmişlerdir.

Öğretmenler, özel eğitimde eğitim ve öğretimi için gerekli olan becerileri sergileme konusunda, güler yüzlü olmaya çalıştıkları, öğrencilerle daha çok konuşmaya çalıştıklarını, ders öncesi ön hazırlıklar yaparak sınıfı bireyin ihtiyacı doğrultusunda hazır hale getirdiğini, öğrencinin görme, duyma, tatma, dokunma gibi farklı alanlarına hitap edecek çeşitli etkinlikler yaptıklarını, dudak okuma yöntemi ile ilgili özel öğretim yöntemini sıklıkla kullandıklarını, etkili dinleme çalışmaları yapmak için farklı dinleme etkinlikleri düzenlediklerini (örneğin sesin geldiği yönü

bulmak için körebe oynamak gibi), öğrencinin gelişim seviyesini düşünerek, onun düşünce yapısını düşünüp, empati kurarak becerilerine uygun değerlendirme yaptıklarını, öğrencinin engeli, yaşı, cinsiyeti, eksikliklerini tespit edip ona göre hazırlandıklarını, çocuğun ilgi ve isteklerini göz önünde bulundurduğunu, onun dikkatini takip ettiklerini, konuşma sıkıntısı olan öğrenciye yansıma sesleri verdiklerini, gerekli olan beceriyi öğrenciye kazandırmaya çalıştığını, düğme açma kapama becerisini kazandırmak için önce gösterdiklerini ve sonra yaptırdığını, çocuğun becerilerini en üst düzeyde sergileyebileceği materyaller hazırladıklarını ve oyunlar oynattığını, öğrencinin gereksinimine göre uzman kişilerden bilgi aldıklarını, yapılan el becerilerini, el işlerini, etkinlikleri küçük kermes düzenleyerek sergilediklerini ve bu sergiye velileri davet ederek onların da görmesini sağladıklarını, daha fazla sabır gösterdiklerini ve daha sık tekrar yaptıklarını belirtmişlerdir (Ö1, Ö3, Ö4, Ö5, İ1, İ3, İ5, İ6, S1, S2, S3, O1, O2, 18, O4, O5, O6, S5).

Öğretmenler, özel eğitimde eğitim ve öğretimi için gerekli olan becerileri sergileme konusunda, kendini geliştirmek için seminerlere katıldığını, araştırma yaptığını, kitap okuduğunu, okuduklarını öğrendiklerini uyguladığını, internet üzerinden araştırmalar yaptığını, öğrencilerin özelliklerine göre çeşitli kitaplar, yazılar okuduğunu, sürekli kendini yenilemek için araştırmalar yaptığını, yapılmış uygulanmış çalışmaları değerlendirerek sınıf içinde uygulamaya çalıştığını belirtmiştir (Ö2, İ4, S4, S6, Ö6).

Bunların yanında bazı öğretmen görüşleri ise şöyledir:

Daha basit düşünerek, çocukları anlayıp onların gözlerinden bakarak öğretim programını planlıyorum. Öğrendiğim küçük adımlar programına uygun olan çocuklara uygulayarak aileyi bilgilendiriyorum. Ö2

Öğretmenler, eğitim, öğretim sürecinde zamanı etkin kullanma konusunda, ders öncesinde ne yapacağına karar vererek plan dahilinde ders işleyerek zamanı etkili kullandığını, derste birçok becerileri öğrencinin birçok alanına hitap ettirerek zamanı etkin kullanmaya özen gösterdiğini, materyallerden faydalanarak daha çok duyu organını tetikleyebildiğini, belirlenen öğretimi zaman açısından ders sırasında en uygun biçimde kullandığını, sohbet havasına da zaman bıraktığını, materyalleri ders öncesinde hazırladığını, ilk 5 dakika normal sohbet yapıldığını ve daha sonra işitme öğrencilerine özel dinleme çalışması yaptığını, ana etkinlik ve son 5 dakika

oyun oynatıldığını, planlarda yazılan etkinlikleri biraz daha esnek tuttuklarını, oyun içinde ders planlandığını, giriş, gelişme, sonuç olarak üç bölüme ayırdığını, zamanı verimli kullanmak için etkinliklerde bazı kurallara dikkat ettiğini, öğrenciye uyguladığı rutinlerle dersin işleyişini tanımasını sağladığını, tutarlı davranarak sınırlarını belirlediğini, yaşı küçük de olsa dersi kaynatmasına izin vermediğini, ders arasında materyal geçişlerini dikkatli bir şekilde yaparak dersin verimli geçmesini sağladığını, öğrencinin durumunu dersten önce aile ile görüşmek öğrencinin ihtiyaçlarını önceden belirlediğini, öğrenci ile derse geçtiğinde her şeyi hazırlamış olduğunu, mümkün olduğunda hazırlanan plana göre zamanı etkin kullandığını, önceden belirlenen materyallerle süre aralığını o anki duruma göre belirlediğini, çocuğun dikkati yoğunlaşmışsa süreyi uzattığını, dikkat dağıtacak uyaranları ortadan kaldırdığını, çocuğun ilgili olduğu konularla daha etkili ders yapıldığını, konunun öğrencinin ilgisine göre uyarlandığını, ilk önce değerlendirme yaptığını, en sonunda ödevlendirme yaptığını, bir ders saatinde tek bir etkinlik yerine, birden fazla etkinliğe yer verdiğini, çocuğun dikkatini uzun süre tutmak amacıyla küçük aralar vererek dersi işlediğini, farklı yöntemler ve materyallerle öğrenciyi sıkmadan verimli geçmesini sağladığını, süreci eğlenceli hale getirmeye çalıştığını, zamanımı önceden planladığını, planda yer alan derse giriş için etkinlikler ve ölçme için gerekli süreleri göz önünde bulundurarak ders işlediğini belirtmişlerdir (Ö1, Ö3, Ö4, Ö5, İ1, Ö2, İ3, İ4, İ6, S1, S2, S3, S4, O1, O2, O3, O4, O5, O6, S5, S6, Ö6).

Bunların yanında bazı öğretmen görüşleri aşağıdaki gibidir:

Derse girmeden önce plan yaparak, sınıfı ve materyalleri hazırlayarak derse başlıyorum. Dersle ilgili olan, yapılması gereken etkinliklerin sayısını artırarak uygulama kısmını kısa tutuyorum ki çocuklar sıkılınca elimde alternatifim olsun diye (Ö2).

Yapılacak olan planda zaman ve koşullar göz önünde bulundurulur. Kazanımlara uygun zaman ile planlı olarak materyal seçimi yapılır. Öğrencinin bağımsız ulaştırılabileceği becerileri öncelikli olarak çalıştırıyoruz (İ5).

Öğretmenler, öğrencilerin öğrenme süreçlerine aktif katılımını sağlama konusunda, dersin gidişatını yönlendirmesini biraz öğrencilere/öğrencinin seçmesine bıraktığını, kendi isteklerini ifade etmeleri için fırsat tanıdığını, samimi bir ortam yaratmaya çalıştığını, öğrencilerin güdülenmesi adına dersin normal hayatta ne işimize yaradığından bahsettiğini, onlara değerli olduklarını hissettirdiğini, birey kendini rahat hissettiği zaman eğitim sürecine aktif katılımlarını daha kolay

sağladığını, öğrencinin özgüvenini ve içsel güdüsünü yükselterek öğrencinin katılımını sağladığını, pekiştirmelerden yararlandığını, öğrencini sıkılmayacağı şekilde ilgisine göre sohbet oyun veya okuma gibi düzenlemeleri yaptığını, rol değiştirme, kukla ile öğretim, drama, evcilik gibi etkinlikler planladığını, dikkat çekici çalışma ile derse başlayıp çocuğu ders konusunda motive ettiğini, pekiştireçlerle çocukların ilgilerini yoğunlaştırmaya çalıştığını, aileler ile işbirliği yaptığını, çocuk ile ortak plan yaptığını, çocukla birlikte aldığı kararlara uygun olarak ve bireye yapılan pekiştireçlerle aktif ders katılımı sağladığını, öğrencinin araştırabileceği ödevler verdiğini, derse aktif katılımını sağlamak için öğrenciye sık sık sorular sorarak derse aktif katılımını sağladığını, etkinlikleri öğrencilerle beraber yaptığını, öğrencilerin daha çok yaparak yaşayarak öğrenmesini sağladığını, öğrenciyi etkinliğe kattıklarını, öğrencilerle birebir ilgilendiklerini, dersin monoton geçmesinden kaçındığını, öğrencinin özelliğine göre dikkatini çekebilecek görseller sunduğunu, yaparak yaşayarak öğrenme yöntemini kullandığını, derse geçiş aşamasında çeşitli kostüm, bilmece, şarkı sözü gibi etkinlikler kullanarak öncelikle çocukların dikkatini toplamasını sağladığını, çocukların istekleri doğrultusunda etkinliklerin sürdürüldüğünü, pekiştireç olarak ödül kullandığını, farklı yöntemler ve materyallerle öğrenciyi sıkmadan dersin verimli geçmesini sağladığını, öğrenciyi yapabileceğine inandırarak öz güven tazelediğini, düzeyine göre ortamı öğrenciye göre hazırladığını, öğrencileri aktif kılmak için sürekli onları uygulama yapmaya maruz bıraktığını, öğrencilerinin hoş ve verimli zaman geçirmelerini sağladığını belirtmişlerdir.(Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, İ1, İ3, İ4, İ5, S1, S2, S3, S4, O1, O2, O3, O4, O5, O6, S5, S6, Ö6).

Bunların yanında bazı öğretmen görüşleri şu şekildedir:

Aldığımız ve öğrendiğimiz eğitimlerin hepsinde çocuk aktif etkinlikler planlıyoruz. Oyun oynuyorsak onun lider olmasını istiyoruz. Ona fırsatlar veriyoruz. Her şeyi hemen biz anlayıp yapmıyoruz. Düşünme süresi veriyoruz. Ö2

Öğrenciye söz hakkı verip sonuna kadar dinliyorum. Sevecen bir şekilde yaklaşıyorum. Hatalarında kızmıyorum. Akademiklerde defter takibi yapıyorum. Kendilerini ifade etmelerine fırsat sunuyorum. Küçük çocuklarda materyale dokunup hissetmelerini, kendilerinin yapmalarını sağlıyorum. Cesaret veriyorum. İ6

Öğretmenler, dersleri öğrencilerin günlük yaşamlarıyla ilişkilendirme konusunda, ders sırasında evde kullandığı ve normal hayat içinde bulunduğu ortama göre ilişkilendirmeler yaptıklarını, okula giden çocuklara okulla ilgili, okul

derslerinin gidişatıyla ilgili, arkadaş ortamları, duygular, sosyal beceriler ve günlük konuşma kalıplarını uygun hale getirdiğini, örnekler vererek ya da bununla ilgili gerçek bir olaydan faydalandığını, çevresiyle ilişkilendirerek dersin akışını belirlediğini, günlük yaşamda birey için ne önemli ise dersi ona göre şekillendirip bağdaştırdığını, öğrenciye kazandırılacak kazanımın ilk önce günlük yaşamdan örnekler vererek çocuğun ilişkilendirmesini sağladığını, sonra konuyla bağlantı kurduğunu, ev ödevi verdiğini, daha çok dil öğretimiyle ilgili yaşantısında olan etkinlikler (çamaşır asma, sofraya kurma) yaptırdığını, bunun için materyaller kullanıldığını, günlük hayatı anlatan görsel okumalar yaptıklarını, günlük hayatı anlatan oyunlarımız oynadıklarını, aile ile iletişime geçilerek ders öncesi ailede yaşanan bir olay varsa anlatması istenilerek ona göre planın esnetildiğini (örneğin hayvanat bahçesinde yaşadığı bir olayı derse eklemek gibi), dersleri günlük yaşamlarını unsurlar planladığını, günlük yaşamda karşılaşılabilecekleri problemleri, özel günleri, duyguları göz önüne alarak derslerde konu olarak işlendiğini, dersin konusu ne ise onu günlük yaşantılarıyla ilişkilendirip örnekler verdiğini, çocuğun yaşantısına yönelik sorular sorduğunu ve anlatması için fırsat verdiğini, öğrenciye kendi yaşantısının o konuyla ilgili kısmının anlatırıldığını, öğretim programında günlük yaşam becerileri adı altında bir kazanımın olduğunu ve bu kazanımda yer alan ellerini yıkama gibi günlük yaşamda yaptığımız işleri uygulamaya döktüklerini, hayvanlar tanıtılacaksa bahçenizde hangi hayvanlar var, isimlerini biliyor musun gibi sorular sorarak günlük yaşamlarıyla ilişkilendirdiğini, çocuk köyde yaşıyorsa örnekleri köydeki yaşamdan yola çıkarak verdiğini, okulda öğrendiği beceriyi (dış fırçalama gibi) evdeyken yapmasının istendiği, öğrencilerin günlük kazanması gereken özbakım becerilerini öğretmeye çalıştıklarını, günlük yaşantısına benzer etkinlikler seçildiğini, (bulaşık yıkama oyunu, çamaşır asma oyunu, pazarcılık oyunu, yemek masası hazırlama, toplama işlerine yardım etme, çay servisi yapma, masa ve yer silme gibi), dil konuşma çalışılan çocukla öncelik olarak günlük yaşamda kullandığı kavramları söyletmeye çalışıldığını (büyük, küçük, uzun, kısa kavramlar, kullandığı kaşık çatal ile öğretmeye çalışıldığını, örneklerin günlük hayatta karşılaşılabilecek veya karşılaşılan durumlardan seçtiğini belirtmişlerdir (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, İ1, Ö2, İ3, İ5, İ6, S1, S2, S3, O1, O2, O3, O4, O5, O6, S5, S6).

Bunların yanında bazı öğretmen görüşleri aşağıdaki gibidir:

Yapılan etkinlikleri ev aktiviteleri olarak ödev veriyorum. Kendi aşamalarından konulara değinerek ilgilerini çekiyorum. Yakın çevrelerini baz alarak etkinliklere katıyorum. İ4

Öğrencilerin günlük yaşamlarında eksik kaldığı yönleri belirleyip ona göre ders içeriği hazırlıyorum. (annesiz olmayan öğrenciye anneye verilecek hediye hazırlatmamak gibi). S4

Öğrencilerin günlük hayatta karşılarına çıkabilecek problemleri belirliyorum ve buna göre sınıfta mini uygulamalar yaptırıyorum. Uygulamaya müsait olmayan konular için de öğrencinin fikirlerini alıyor ve tartışıyorum Ö6

Öğretmenler, özel gereksinimi olan öğrencileri dikkate alma konusunda, bütün öğrenciler özel gereksinimli olduğu için hepsinin ayrı ayrı bireysel olarak değerlendirilerek etkinlik planlandığını, önce varsa davranış problemi üzerinde çalışıldığını, özbakım becerilerini yapamayanlara özbakım beceriyle ilgili etkinlikler planlandığını, seviyelerine inerek iletişime geçildiğini, özel gereksinimlerini onlara hissettirmeden ihtiyaçlarına yönelik etkinlikler planlandığını, öğrencinin seviyesine uygun materyal seçtiğini, küçük kas zayıflığı varsa o yönde çalıştığını, bedensel varsa o yönde çalıştığını, bazen sık tekrar bazen daha yavaş ilerlediğini, dersin hızını çocuğa göre belirlediğini, küçük ihtiyaçlarını (çanta, kitap, kıyafet gibi) karşılamak için ödül sistemi yaptığını, belli yıldızla ulaşınca en çok neye ihtiyacı varsa o ödülü verdiğini, işitme cihazı gibi ihtiyaçlarda ise kurumla iletişime geçerek öğrencilerin eksik cihazlarını verdiğini, kendini daha rahat ve güvende hissetmesi için sınıf ortamını ona göre ayarladığını, eğer psiko-motor beceri eksikliği varsa çocuğun becerisini dikkate alarak yapıldığını, sınıf ortamında dil konusunda jest ve mimiklerine dikkat ederek veya durgunluğuna bakarak çalışıldığını, toplumsal ve sosyal alanlarda düzenlemeler yapıldığını, öğrencilerin daha çok yaşamlarını kolaylaştıracak ihtiyaçlarını karşılayabilecek testler yaptığını, özel gereksinimli öğrencilere daha fazla etkinlik yaptırdığını, daha fazla sabır göstererek özveride bulunarak tekrarlama aşamasını uyguladığını, onları benimsediğini, dinlediğini gösterdiğini, eksik olduğu konulara daha çok dikkat ettiğini, fiziksel engeli olan öğrencilere göre ortam düzenlediğini, öğrencilerin her biri için onlara özel düzenlemeler yaptığını, çevreye farkındalık kazandırmaya çalıştığını, çocuğun çevresindekilerle iletişim kurup empati duymasını sağlamaya çalıştığını, öğrencinin rahatsız olduğu, hoşlanmadığı davranışları yapmaktan kaçınarak derste daha etkili olmasını sağladığını, onlarında bu toplumun bir parçası olduğunu hem kendisine hem de topluma hissettirmeye çalışıldığını, öğrenciyi tanıyarak işe başladığını,

gereksinimlerinin dersi etkileme oranına göre planı esnek bıraktığını, farkındalık oluşturmak için engellilere özel günlerde sunumlar yaptığını belirtmişlerdir (Ö1, Ö2, Ö3, Ö5, İ1, Ö2, İ3, İ4, İ6, S1, S2, S3, S4, O1, O2, O3, O4, O5, O6, S5, S6).

Bunların yanında bazı öğretmen görüşleri şu şekildedir:

Gözlerinin içine bakıp sıcak içten ve samimi bir gülüşle onları karşılamak onları dikkate alıp değer verdiğimi hissettirmek için sürekli ikili diyaloglara girerim. Her zaman ruh hallerini gözlemlerim. Ö4

Bireyin eksik olan becerilerine yönelik materyal oyuncak temin ediyorum. Ders içinde bunu pekiştireç olarak kullanıp bireye hediye olarak veriyorum. Bu durum hem bireyin özel gereksinimi hem de duygusal olarak onu destekliyor. İ5

Aslında bütün öğrenme süreci özel gereksinimlerine göre düzenlenmektedir. Bu öğrenciye uygun olarak hazırlanan BEP ile başlar. Öğrencinin kendi gelişim hızına göre devam eder ve kendi yeterlikleri çerçevesinde ölçme değerlendirme ile son bulur. Ö6

Öğretmenler, çevrenin doğal, kültürel ve sosyoekonomik özelliklerini dikkate alma konusunda, derslerin, çocuğun yetiştiği ortamdan seçilecek yanlış anlamaya sebep olmamaya çalışıldığını, bireyin yaşadığı çevrenin kültürü, sosyoekonomik özellikleri hakkında bilgi topladığını, aile ile zaman geçirerek daha sağlıklı bilgiler aldığını, çevrenin ve ailenin sosyo-ekonomik durumuna göre materyal hazırladığını, ailenin çalışmalarının devamını sağlayabilmesi için materyal sağladığını, yapılan etkinliklerde öncelikle aile destekli aile eğitimi yaparak ders öncesi çalışma yapıldığını, aile bilgilerinin genel itibari ile yazılı olarak alındığını, yaşadıkları çevre hakkında bilgi alarak ona göre ödev planlamalar yapıldığını, bireyin çevresine aile ve yaşadığı ortam ve seviyesine uygun çalışma ve plan hazırlandığını, çevrenin özelliklerine göre ders anlatıldığını, çocuğun çevresinden yola çıkarak örnekler verildiğini, etkinliklerin çocuğun ailesinin kültürel, sosyo-ekonomik özelliklerine göre hazırlandığını, aile ile konuşulup aileyi bilinçlendirmeye çalışıldığını belirtmişlerdir (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, İ1, İ3, İ4, İ5, S1, S2, S3, S4, O1, O2, O3, O4, O5, O6, S6).

Bunların yanında bazı öğretmen görüşleri aşağıdaki gibidir:

Öğrencilerimiz işitme olduğu için algılarını daha düşük. Şaka yapmaktan, kültürel olaylardan çok uzak. Bu etkinliklerden önce günlük hayatta tam olarak anlatmaya çalışıyoruz (Ö2)

Çevrenin doğal ve kültürel yapısını öğretmeye çalışıyorum. Mesela Antep'i tanımlarına yardımcı oluyorum. Öğrencilerimiz çoğunlukla doğudan ve Kürt aileler

olduğu için kültürlerine ters bir şey vermiyorum. Sosyoekonomik olarak yapamayacakları veya gidemeyecekleri yerleri tanımaları için görsel hazırlık yaparak tanıtıyorum (İ6).

Öğrencilere yakından uzağa ilkesine göre eğitim planı hazırlıyorum. Bu durumda yakın çevresinde var olan doğal, kültürel ve sosyoekonomik özellikleri öncelikli sırada oluyor (S5).

Öğrenciye bilinçli tüketici olmakla ilgili çeşitli etkinlikler yaptırıyorum. Doğanın korunması ve israftan kaçınması adına hem model oluyor hem de bazı derslerimi konu ile ilişkilendiriyorum. Bulabilirsem konu ile ilgili çizgi filmler izletiyorum (Ö6).

Öğretmenler, öğrencilerin derslerde analitik düşünmesine yönelik etkinlik hazırlama konusunda, öğrencinin isteğini dikkate alarak yöneldiği konu alanlarına yönlendirerek derinlemesine araştırma yaptırdığını, yaptıkları ödevlerde ve derslerde mantık kurma, birbirleriyle ilişkilendirme sayısal verilere çevirme etkinlikleri yapıldığını, kavram ve bilgi haritaları hazırlayarak somutlaştırmasını sağladığını, kesinlikle çocukların da bu sürecin birer parçası haline getirildiğini, böylece daha aktif olabildiklerini, üst düzey bilişsel becerilerine geliştirmeye yönelik ders etkinlikleri yaptığını, öğrencinin kazanımına göre etkinlik hazırladığını, zeka oyunları ile parçadan bütüne çalışmaları yaptırdığını, ses dinlemeye yönelik basit deneyler yaptığını, kurumlarında uygun materyallerinin mevcut olduğunu, derslerde bu materyallerden faydalanıldığını, problemlere çözüm yolu bulma etkinlikleri yapıldığını, mantık kurma, hikaye tamamlama gibi etkinlikler hazırlandığını, basit deneyler yaptığını, işlemsel zekalara yönelik pratik çalışmalar yapıldığını, görsel uzamsal zekâsını destekleyecek mantık yürütmesini uygulayacak ilişki kurma gibi çalışmalar yaptığını, sık sık sorular sorduğunu, problemi çözmesi için sadece ipucu verdiğini, çok fazla yönlendirmediğini, yap-boz yaparken çocuğun parçalardan bütüne ulaşmasını sağlayarak analitik düşünmesine uygun etkinlik yaptırdığını, sözel ipucu yardımıyla düşünerek yapmasını sağlamaya çalıştığını, , okuma yazma dersinde önce harflerden başlayıp hece ve sözcükleri okuması çeşitli oyunlarla desteklediğini, bir konu seçilerek o konu ile ilgili farklı fikirler sunmasını istediğini, nedensel öğeler içeren hikayeler verip sonuçlarını neler olabileceği hakkında tartışmalar yaptırıldığını, hayal ettiği şeyleri çizmesini istediğini, yapboz şeklindeki oyuncaklarla yeniden materyali yapmasını bu süreçte düşünmesini sağladığını, öncelikle sorunla ilgili neler düşündüğünü açıklamasını istediğini ve sonra sorunu farklı açılardan sunarak fikirlerini aldığını, düşünceleri sistematikleştikçe pekiştireç

kullandığını, analitik çalışmaları yapabilecek öğrenciler ile dikkat geliştirici çalışmalar (tangram gibi etkinlikler) yaptığını belirtmişlerdir (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, İ1, Ö2, İ3, İ4, İ5, S1, S2, S3, O1, O3, O4, O5, O6, S5, S6).

Öğretmenlerin, öğrencilerin derslerde analitik düşünmesine yönelik etkinlik hazırlama konusunda iki katılımcı (S4 ve O2) ise, öğrencilerim analitik düşünebilecek kapasitede olmadığını, çocukların analitik düşünmeye müsait olmadığını, zekâ seviyeleri bir problemi çözmek için ve bilgileri ayrıştıracak sonuca varmaya uygun olmadığını belirtmişlerdir.

Bunların yanında bazı öğretmen görüşleri aşağıdaki gibidir:

Analitik düşünme ile ilgili öncelikle basit etkinlikler yaptırıyorum ki öğrencinin düşünme yapısını analitik düşünmeye hazırlayayım. Daha sonra öğrenciye her problem durumu için öğrenciyi analitik düşünmeye yönlendirici sorular soruyorum Ö6

Düşünmelerini sağlayan sorular soruyorum. Rahat bir şekilde kendilerini ifade etmeleri için özgür bir ortam oluşturuyorum. Cevaplarını yargılamadan, tenkit etmeden dinliyorum. Sence nasıl olmalı? Böyle olsaydı nasıl olurdu? Niye öyle olmuş? Sen olsan ne yapardın? Gibi sorularla farklı bakış açısı geliştirmelerini sağlıyorum. İ6

Öğretmenler, eğitim öğretim faaliyetlerinde ilgili kişi, kurum, kuruluş ve meslektaşları yaptıkları iş birliği konusunda, öğrencinin duruma hakkında ve gelişmelerini dikkate alarak ortak aldığımız derslerde diğer öğretmenlerle fikir alışverişinde bulunduklarını, öğrenci hakkında daha önceki öğretmenden bilgi aldığını, öğrencinin özelliklerini ve seviyesini, sevdiği etkinlikleri öğrendiklerini, kurumlarının bununla ilgili materyalleri temin ettiğini, bununla ilgili öğretmenler olarak kendi aralarında toplantılar düzenleyip bilgi alışverişinde bulunduklarını, öğretim planından önce kurum, branş hocaları ile ortak derse, ortak öğrenci ile ilgili bilgi alışverişi ve işbirliği yapıldığını, çocuğun duyma problemine dayalı aynı özellikte olan çocuklarla ilgili kurumumuzdaki ve diğer kurumlardaki aynı alan öğretmenleri ile ilgili işbirliği yaptıklarını, eksik oldukları konularda koordinatörlerinden yardım aldıklarını, iş arkadaşlarıyla çocuğun durumunu ve neler yapabileceğini konuştuklarını, birbirlerini gözlemlediklerini, eksiklerini mutlaka tamamlamaya çalıştıklarını, öğretmenlerle toplanıp farklı etkinlik planları yapıldığını, kurum sahibinden gerekli materyali temin etmesinin istendiğini, Milli eğitimdeki çocuğun kayıtlı olduğu ve devam ettiği okuldaki öğretmeni ile irtibat halinde olduğunu, çocuğun eksikliğine yönelik uygun materyalleri temin etmede iş

birliği yapıldığını, ilgili kişi, kurum, kuruluş ve meslektaşlarla birlikte seminerler yaptıklarını, ortak fikir ve bilgi paylaşımında bulunduklarını, meslektaşlarıyla genelde oturup sohbet esnasında uygulanan taktiğin, materyalin işe yarayıp yaramadığını paylaştıklarında etkili olan yöntemi seçmede kolaylık olduğunu, kendisini yeterli gördüğü konularda meslektaşlarına yardımcı olduğunu, öğrenciyle ilgili yapılabilecekler üzerine beyin fırtınası yaptıklarını, farklı alanda uzman öğretmenlerle bilgi alışverişi yaptıklarını, öğrenci için gerekli olanlar hakkında kurum sahipleriyle işbirliğinde bulunduklarını, zümre toplantıları yaparak fikir alışverişi yaptıklarını, tecrübe paylaşımı yaptıklarını belirtmişlerdir (Ö1, Ö2, Ö3, Ö5, İ1, Ö2, İ3, İ4, İ5, .S1, S2, S3, S4, O1, O2, O3, O4, O5, S5, S6).

Bunların yanında bazı öğretmen görüşleri şu şekildedir:

Daha çok günlük hayatta istişarelerde bulunarak bilgi alışverişinde bulunuruz. Ayrıca özel olarak bir durumla karşılaştığımda ya da meslektaşlarım karşılaştığında öğrenciyle birlikte derse girip söylenen durum hakkında gözlem yapılır ve daha sonra değerlendirmesi yapılır (Ö4).

Kurumdaki arkadaşlarla fikir alışverişi yapıyorum. Özellikle çapraz dersi başka öğretmende olan öğrencilerin öğretmenleri ile o çocuk hakkında görüşüyorum. Okuldaki öğretmenleri ile telefonla arayarak görüşüyorum. Okuldaki durumlarını soruyorum. Buradaki durumları hakkında bilgi veriyorum. Facebook, instagramdan takip ettiğim gruplar var (İ6).

Eğitim çocuğun çevresinde bulunanların etkileşimi ile ilerleyebilecek bir şey bu yüzden hep iletişim halindeyim. Dersten sonra aile bilgilendirmesi yapıyorum, materyal isteme vs. konularında müdür ile iletişim kuruyorum, çocuk ile etkili olamadığımı düşündüğüm zamanlarda meslektaşlarım ile fikir alışverişi yapıyorum, çocuğun devlet okuluna gidiyorsa oradaki öğretmeni ile görüşmeler yapıyorum (O6).

Tecrübeli meslektaşlarımdan öğretim sürecini düzenleme konusunda fikir alıyorum. Öğrencinin günlük yaşam becerilerinde bulunan etkinlikleri bizzat uyguluyorum. Örneğin markete gitmek, restoranda yemek yemek gibi. Bunun için de ilgili işyerleri ile önceden iletişime geçerek işbirliği sağlıyorum (Ö6).

Öğretmenler, öğretim ve öğrenme sürecinde bilgi ve iletişim teknolojisini etkin kullanma konusunda, öğrenciler evde teknoloji ile iç içe olduğu için ev içerisinde tekrar etmeleri gereken bir beceri varsa ödevlendirdiklerini, eğitici ders videolarını izleterek dersin daha etkili ve verimli geçmesini sağladıklarını, öğretim sürecinde genellikle kazanımı öğrenciye verdikten sonra bilgi iletişim araçlarını destek amaçlı kullandıklarını, konuşma, dinleme, dili kullanma, iletişim güçlüklerini

gidermeye yönelik bilişim teknolojilerini kullanmaya özen gösterdiklerini, en çok cep telefonlarını kullandıklarını, anlatılamayan bir şeyin hemen görselini aratıp telefonda gösterdiklerini, ya da konu ile ilgili video izlettirdiklerini, anlamadığı olayı, kelime, deyim, atasözü gibi soyut ve soyut olmayan kavram-etkinlik için video, resim, hikâye gibi şeyler araştırdıklarını, bilgisayar üzerinden oyunlu etkinlikler yaptıklarını, çalışılan konu ile ilgili resim yazı gibi örnekleri kullandıklarını, derse uygun teknolojik ürünleri ders süresine uygun olarak kullanmaya çalıştıklarını, bazı sınıflarda teknolojik aletler çok fazla olmadığı için teknolojinin çok fazla kullanılamadığını, etkinliklerde çizimlerin gerçeğe uygun olması, çocuğun gösterilen nesnenin şeklin doğru kavrayabilmesi açısından bilgisayar çıktısı kullandıklarını, imkanlar dahilinde sınıfta bilgisayar kullandıklarını, telefon veya bilgisayar destekli bilgileri görsel ve sesli bir şekilde benimsetmeye çalıştıklarını, çocuğun bireysel farklılıkları dikkate alınarak teknolojiden yararlandığını, eğitsel oyunlar, şarkı dinleme, hayvan sesleri dinleme etkinliklerini tablet kullanarak yaptıklarını belirtmişlerdir (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, İ1, Ö2, İ3, İ4, İ5, S1, S2, S3, S4, O1, O2, O3, O5, O6, S5, S6, Ö6).

Bunların yanında bazı öğretmen görüşleri aşağıdaki gibidir:

Bazı derslerimi bilgisayar destekli olarak bilgisayardan yapıyorum. Derste bilemediği nesne ve yerleri googleden arayıp resmini gösteriyorum. Telefonuma yüklediğim müzik çalışmalarını derste kullanıyorum. Öğrencinin durumu için telefona video kaydı alıyorum. İ6

Boyama sayfalarını çocuklarla birlikte bilgisayardan çıkarıyorum video izliyor izlediğimiz videonun olumlu ve olumsuz yönlerini konuşuyorum. O4

Öğretmenler, öğretme ve öğrenme sürecinde kullanılan yöntem ve teknikler konusunda, öğrencinin durumuna göre en iyi şekilde yarar sağlayacak, model olma yöntemi kullandığını, zihin engelliler öğretmeni olanların genel olarak doğrudan öğretim yöntemi kullandığını, buluş yoluyla, sunuş yoluyla, araştırma ve inceleme yoluyla, tümevarım ve tümdengelim yöntemi, tartışma yöntemi, soru cevap tekniği, problem çözme tekniği, gösterip yaptırma tekniği, genellikle yaparak yaşayarak öğretim yöntemini, kademeli yaklaşım yöntemi, aktif öğrenme yöntemini, dinleme ile ilgili teknikler, kitap bakma tekniği, oyun oynama tekniği, etkin dinleme yöntemi, deneme yanılma, beyin fırtınası, drama, örnek olay, işbirlikli öğrenme, bireyin durumuna uygun sözel ipucu, aktif öğrenme, sözlü anlatım, soru-cevap

yöntemlerinin kazanımına göre değişerek kullanıldığını belirtmişlerdir (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, İ1, Ö2, İ3, İ4, İ5, S1, S2, S4, O1, O2, O3, O4, O5, O6, S6, Ö6).

Bunların yanında bazı öğretmen görüşleri aşağıdaki gibidir:

Sözel olarak anlatım yöntemini çoğunlukla kullanıyorum. Okuma anlama yapıyorum. Soru cevap yapıyorum. Çoktan seçmeli sorularla test kullanıyorum. Boşluk doldurma, doğru yanlış kullanıyorum. Sözlü soru cevap kullanıyorum (İ6).

Çocuğa yönelik olanlar. (Çocukları bireysel adlığimiz için her çocukta aynı yöntem kullanılmaz) O yüzden bazı öğrencilerde gösterip yaptırma bazı öğrencilerde sözlü anlatım kullanıyorum (S3)

Kazanıma ve öğrenci profiline göre farklı öğretim teknikleri kullanıyorum. Tüme varım, tanımlar yardımıyla anlatım, sözlü anlatım, soru cevap tekniği ve gösterip yaptırma tekniği (S5).

Öğretmenler, öğretme ve öğrenme sürecinde gerekli materyallere ulaşma ve kullanma konusunda, kurumdan ve diğer öğretmenlerden materyalleri temin ettiklerini, eksik bir şey olduğunda kurum yetkililerine söylendiğini ve onların da temin ettiğini, alışverişi öğretirken dahi büyük yazar kasa, alışveriş sepeti, paraların oyun odasının bir köşesinde bulunduğunu, özellikle bedensel engelli öğrencilerle top, yastık, lego gibi materyallerle alıştırmalar yaptığını, kas gelişimi için çivi çaktırma yaptırdığını, dil gelişimi için eşleme kartlarıyla çalışıldığını, materyal seçiminde öğrenciye uygunluk düzeyinin dikkate alındığını, bunun yanı sıra ailelerin de kolaylıkla ulaşabilecekleri materyalleri kullandığını, materyalleri mutlaka değişik fonksiyonlarını farklı biçimlere değiştirerek kullandığını, yağmur alarmı, sesli kitaplar, konuşan saatler, konuşan sözcük materyalleri kullandığını, yaşı küçük öğrencilere her ders farklı materyal kullanıldığını, mutfak ile ilgili oyuncak tencere, tabak, bardak kullanıldığını, hayvanlarla ilgili konuda hayvan götürüldüğünü, kurum sahibine alınacak materyal, araç, gereç listesi verildiğini ve kurum sahibi temin ettiğini, tamircilikle ilgili konuda tamir kutusu oyuncaklarıyla çalışıldığını, arabası bozulan ve tamirci olan iki kişi arasında drama çalışması yaptırıldığını, bazı artık materyallerden kendilerinin de yaptığını, bazen veliye aldırıldığını, düğme açma kapama eğitim materyalinde çocuğa düğme açmayı öğretildiğini, sayı sayma için abaküs kullandığını, küçük kas gelişimi için oyun hamuru, çivi tahtası kullanıldığını, dikkat yoğunlaştırma çalışmalarında el, göz koordinasyon seti kullandığını, öğretmenlerle haftada bir gün toplanıp derslere uygun materyaller geliştirdiklerini

belirtmişlerdir (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, İ1, Ö2, İ3, İ6, S1, S2, S3, O1, O2, O3, O4, O5, O6, S6, Ö6).

Bunların yanında bazı öğretmen görüşleri aşağıdaki gibidir:

Okulumuz bu konuda donanımlı bir okul olduğundan dolayı gerekli olan materyali okulda bulunan materyal odasından temin ediyorum. Ekstra bir durum varsa eğer kendi imkanlarımla bir ders öncesinden temin ediyorum. Evet. Örneğin hikaye kitabı bakıldığında kitaba yönelik etkinlikler hazırlıyorum. Akılda tutma, eşleme çalışmaları konu ile ilgili kas çalışmaları, beyin jimnastiği çalışmalarına yönelik etkinlikler hazırlıyorum. İ4

Kurum içerisinde bulunan materyallerimizi tekrar değerlendirip yeni bir materyal tasarlıyoruz. Artık malzemelerden ders yılı içerisinde kullanabileceğimiz materyaller üretiyoruz. Günümüzde olan teknolojik ürünlerden faydalaniyoruz. Evet, kullanabiliyoruz. Kurum içerisinde bulunan evcilik köşesinde bireyle oyun oynuyorum. Bireyin buradaki dil gelişim seviyesini günlük yaşamını zeka seviyesini dikkatini öğrenebiliyorum. Kelimeler telaffuz durumunu öğrenebiliyoruz. İ5

Mevcut olan kuruma ait olan materyalleri kullanıyorum. Eksik olduğunda yönetime iletıyorum. Onlar işe satın alarak bize temin ediyorlar. Sınıfımda bulunan tüm araçlar öğrencilerime hitap ediyor. Tüm materyallerin bir görevi var. Kullanmadığım bir materyalim yok bu da materyalleri etkin kullandığımı gösterir. S4

Kurumdan ve kişisel çabalarla. Bir kazanıma yönelik bir derste olabildiğince farklı materyal kullanarak etkinliği artırmaya çalışıyorum. okuma yazma için sesin şarkısı videosu, ses içeren boyama çalışması, sesi farklı nesnelerle somut olarak masa üzerine yazma, deftere yazma gibi. S5

Öğretmenler, sınıfta istenmeyen davranış ve durumlarla baş etme konusunda, öğrencinin hata yaptığını ve olması gerekeni göstererek uyardıklarını, materyalleri yere atmada öğrencinin kendisinin geri toplamasını sağladığını, ilk olarak görmezden geldiğini, başka yere dikkat çektiğini, kurallara uyduğu takdirde ödül kazanacağını bildiği için sorun olmadığını, oyuncakları sürekli atmayı seven öğrenciye basket atma gibi etkinlikler yaptırıldığını, çocuklar ödül olarak kendini tatmin ettiği için ders içerisinde yapmadığını, bireyin dikkatini başka şeylere yönelttiğini, sönme ilkesini uyguladığını, öğrencinin öğretim esnasında aniden gelen hırçınlık ile çılgılık atması durumunda sessiz kalıp sadece izlediğini ve bir süre sonra ilgi görmediği için sakinleşip tekrardan derse odaklanabildiğini, sorumluluk verdiğini, istenen davranışı pekiştirdiklerini, mahrum bırakma yöntemi uyguladığını, tutarlılık sergileyerek çözdüğünü, aile ile işbirliği kurduğunu, fark etmesini

sağladıktan sonra aşamalandırarak pekiştireçlerden yararlanarak düzelttiğini, tutarlı bir şekilde yanlış olan davranışı değiştirme çalışmaları uygulandığını, baş edemediğinde bir köşeye oturarak hareket alanını sınırlayıp sadece o alanda etkinliği uygulamaya çalıştığını, bireyin sakinleşmesini beklediğini, sınıf içinde birlikte alınan kuralları hatırlattığını, yaptığı olumsuz davranışı ona anlatarak düşünmesini istediğini, davranışında var olan yanlışlıkları bulmasını istediğini, bunları tekrar etmemesi gerektiği üzerine konuştuğunu, gözlerimin içine kararlı bir şekilde bakıp yapmaması gerektiğini söylediğini, sıkıldıysa materyal değiştirdiğini, sevdiği ödülleri vererek davranışını düzeltmesini sağladığını, iyi davranışları pekiştirdiğini belirtmişlerdir (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, İ1, Ö2, İ5, İ6, S2, S3, O1, O2, O3, O4, O5, O6, S5, S6)

Bunların yanında bazı öğretmen görüşleri şu şekildedir:

Tatlı, sert bir şekilde otorite konulur. Davranışlarda asla taviz verilmez. Aileyle iletişime geçilir. Evde de istenmeyen davranış sergilendiğinde görmezden gelme, taviz vermeme kullanılır. Çocuk anneyle derse girmek ister. Diğer sınıflarda da annelerin olmadığı ara sıra annelerin derse girebileceği anlatılır. Ağladığında da anne içeri girmez. Diğer sınıflarda gezilir. Daha sonra taviz verilmeden derse devam edilir. İ3

Ses tonuma ve yüz ifademe dikkat ediyorum. Yaşanan duruma göre soğukkanlılığımı koruyorum. Çocuğun ihtiyacına göre biraz katı tavır veya daha cana yakın tavırlar sergiliyorum. Derse girme konusunda direnen ve ağlayan bir çocukta Görmezden gelme yöntemi, Kademeli yaklaştırma yöntemi Ödül kullanma yöntemlerini kullanıyorum. İ4

İstenmeyen bir davranış olduğunda ya da öğrenci bir materyale ya da bir şeye takıldığında dikkatini başka şeylere çekmeye çalışıyorum. Dikkatini çekecek ilgisini dağıtacak bir etkinlik yapıyorum. Örneğin öğrenci bir oyuncak arabaya takılmış, başka hiçbir şeyle ilgilenmiyor, öğrencinin ilgisine göre şarkı söyleyerek hep oynayarak beş dakika boyunca resim yaptırarak ilgisini o arabadan çekmeye çalışıyorum. S1

Sakinliği korumak önceliğim. Aşırı reaksiyon göstermemekle birlikte durumu kurtarabiliyorum. Ör: Çocuğun toplum içinde hoş karşılanamayacak bir davranışı sınıfta sergilenmesi karşısında uygun uyarıları çocuğa vererek, devamında genel uyarılarla sınıf içerisinde kuralları öğretiyorum. S4

Öğrenciler genelde öğretmenlerini sevdikleri için öğretmenlerini üzmem istemiyorlar. Üzüldüğümü belirttiğimde öğrenci istenmeyen davranışından vazgeçiyor. Ayrıca tüm istenmeyen davranışların nedenlerini araştırıp onu ortadan kaldırdığımda istenmeyen davranış da ortadan kalkıyor. Örneğin derste tabletten oyun oynamak için ağlayan bir öğrenciyi ikna etmeye çalışıyorum. Önceliğimizin ders olduğu konusunda kendisini

ikna ediyorum. Genellikle büyükanne kuralını uyguluyorum. Dersimizi güzel yaparsak sonunda tablettten oyun oynamana izin veririm diyorum Ö6

4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Özel eğitim kurumlarında çalışan öğretmenlerin mesleki beceri yeterliklerinden ölçme ve değerlendirmeye ilişkin görüşleri Tablo 4.4'te sunulmuştur.

Tablo 8. Katılımcıların ölçme ve değerlendirmeye ilişkin görüşlerine ait tematik ve kavramsal kodlamalar

Ana Tema	Alt Temalar	Kavramlar ve Alt Kavramlar
Ölçme ve Değerlendirme	Ölçme ve Değerlendirme Araçları Hazırlama	- Değerlendirme formları - Gelişim testleri - Algı testleri
	Ölçme ve Değerlendirmede Süreç ve Sonuç Odaklı Yöntemler Kullanma	- Ürün dosyası - Değerlendirme testi - Uygulamalı testler
	Ölçme ve Değerlendirmeyi Objektif ve Adil Olarak Yapma	- Bireysel değerlendirme yapma - Seviyesine uygun sorular sorma - Gelişimini dikkat alma
	Ölçme-Değerlendirme Sonuçlarına Geribildirim Verme	- Sonuçları öğrenci ve ailelerle beraber değerlendirme - Yapılamayan soruların doğrusunu birlikte yapma
	Ölçme-Değerlendirme Sonuçlarına Göre Öğrenme Süreçlerini Yeniden Düzenleme	- Yapılamayan basamakla ilgili yeniden planlama yapma - Farklı duygusal alanına hitap ederek düzenlemeye yapma

Tablo 4.4'te görüldüğü gibi; katılımcı öğretmenlerin, “Ölçme ve Değerlendirme” teması ile ilgili görüşleri ölçme ve değerlendirme araçları hazırlama, ölçme ve değerlendirmede süreç ve sonuç odaklı yöntemler kullanma, ölçme ve değerlendirmeyi objektif ve adil olarak yapma, ölçme-değerlendirme sonuçlarına geribildirim verme, ölçme-değerlendirme sonuçlarına göre öğrenme süreçlerini yeniden düzenleme alt tema başlıkları altında ele alınmıştır. Katılımcı öğretmenler, çoğunlukla benzer konulara değinmiş olsalar da, bazı alanlarda farklı sorunlara dikkat çekmişlerdir.

Öğretmenler, ölçme ve değerlendirme araçları hazırlama konusunda, çocuğun gelişimine göre değerlendirme ölçekleri hazırladıklarını, bilişsel dayanaklı çocuklarda çoktan seçmeli testler hazırladığını, psiko-motor dayanaklı ölçmelerde ise ayrıntılı var-yok testleri kullandığını, genellikle sözel ipuçlarına bağlı olarak öğretim yaptıklarını, öğrencinin durumuna göre fiziksel, sözel gibi yardımlar sağladıklarını, genellikle sözlü ve performansa dayalı ölçme yöntemi kullandığını, özellikle fiziksel ve bedensel engelli öğrencilerimde performansa dayalı ölçme yöntemleri kullandığını, değerlendirme formları ve gelişim testleri kullandığını, beceriye dayalı kazanımlarda psiko-motor ölçekler, bilişsel dayanaklı ölçme araçlarında ise çoktan seçmeli, bilgisayar destekli ölçme araçları kullandığını, çocuğun seviyesini belirlemek, ilerleyip geliştiğini anlamak için yaptıkları testlerin olduğunu, örneğin cümle ayırt etme kelime ayırt etme, benzer kelime ve heceleri ayırt etme testlerini kullandığını, işitme ile ilgili 3 ayda bir işitsel algı testleri yapıldığını, her öğrenciye ait değerlendirme olduğunu 0-3 yaş okul öncesi ve akademik diye adlandırılan değerlendirmeler yapıldığını, standart olmayan değerlendirme formları kullanıldığını, zihin engelli formu, işitme engelli 0-6 yaş formu, işitme engelli 7 yaş üzeri formu gibi formları kullandığını, ayrıca küçük adımlar formunu kullandıklarını, kas gelişimi ve renk çalışmasına yönelik renkli bir kutu hazırladığını, çocuğun rengine uygun kartları kutuya yapıştırdığını, böylece hem el-göz koordinasyonunun hem de dikkat becerisini hem de kas ve renk kavramını öğrenmesini sağladığını, bireylere uygun olarak hazırladıkları değerlendirme testleri olduğunu, çoktan seçmeli test uyguladığını, öğrencinin başarısına göre dersini desteklemeye yönelik çalışmalar yapıldığını, yorum. çocukların gelişimsel özelliklerine göre öğrencilere ürün dosyaları hazırlandığını, verilen yönergeyi yapıp yapmadığına bakıldığını, genelde sınıf içinde olan materyalleri kullanarak yaptıklarını, önce görüşme yapıp öğrencilerin çalışmaları hakkında ve konuları anlama düzeylerini anlamak için kullandığını, otizm ilgi testler yapıldığını, değerlendirme formları kullandığını belirtmişlerdir (Ö1-Ö3-Ö5- İ1-Ö2-İ3-İ4-İ5-S1-S2-S3-O2-O3-S6).

Öğretmenler, ölçme ve değerlendirme araçları hazırlama konusunda bu araçları kullanmayanlar hayır hazırlamıyorum, RAM'amdan gelen rapor doğrultusunda bireyin ihtiyacı olan kazanımlara yönelik eğitim verdiklerini, hali hazırda bulunan ölçme değerlendirmeleri kullandıklarını, özel eğitimde ölçüt koyarak değerlendirme yapma taraftarı olmadığını belirtmişlerdir (Ö4-S4-O1-O4-O5-O6).

Bunların yanında bazı öğretmen görüşleri aşağıdaki gibidir:

Doğrudan eğitimi tercih ettiğim için hazır tabloları var onları dolduruyorum. Çocuğun her alanına yönelik, işitme öğrencisi de olsa zihin de olsa belli belgeleri var. 3 ayda bir bunları kontrol ederek gelişimini takip ediyorum. Fiziksel olarak becerilerini küçük kas-büyük kas becerilerini liste haline getirerek tarih yazarak her derste neyi ne kadar yapmış not alıyorum. Ö2

Sorularla test hazırlıyorum. İşitsel olarak kullandığımız testler var. 3 ay ara ile onu yapıyoruz. Bu testler kelime, cümle, harf ayırt etme şeklinde hazırlanmış. Bizim onun konuşmasını anlamamızı ve onun bizi anlamasını ölçüyor. Zihin için ayrı dil için ayrı formlarımız var. Küçük adımlar m-chat, tedil, todil, gibi. Bunlar hazır halde var kullanıyorum. D-3 yaş, okul öncesi, 1. Sınıf, akademik olmak üzere her seviyeye göre var. Zihin, işitme, dil, kekeme, otizm formlarımız ayrı ayrı hangisi uygunsa onu kullanıyorum. İ6

Evet haftalık değerlendirme formları kullanıyoruz. Hangi seviyede kaldığına yönelik ayrıntılı bir form. Ayrıca kişisel gelişim dosyası kullanıyoruz. Evet haftalık değerlendirme formları kullanıyoruz. Hangi seviyede kaldığına yönelik ayrıntılı bir form. Ayrıca kişisel gelişim dosyası kullanıyoruz. Yapılan çalışmalar ekleyerek süreç odaklı bir değerlendirme de yapıyoruz. S5

Evet. Öğrencinin BEP'inde yer alan hedeflere ulaşma düzeyini belirli aralıklarla performans alma yoluyla tespit ediyorum. Ayrıca ders işleme sürecinde gözlem yoluyla öğrenmelerin gerçekleşip gerçekleşmediğini kontrol ediyorum. Evet. Örneğin toplama işlemi sonunda teknolojiye ilgisi olan bir öğrencime toplama oyunları oynatıyorum. Öğrencilerin oyun dönemlerinde olduğunu göz önüne alarak bir çok ölçme değerlendirme faaliyetlerini oyun içinde olacak şekilde düzenliyorum Ö6

Öğretmenler, ölçme ve değerlendirmede süreç ve sonuç odaklı yöntemler kullanma konusunda, çocuğun gelişimlerini dokümanlara dökerek daha iyi izleme sağladığını, aşamalar halinde yapabildiğine göre en üst aşamaya kadar ne kadar yapabilirse sürdürüldüğünü, performansa dayalı yöntemler kullandığını, öğretilen kazanımlarla ilgili sözlü sınavlar yaptığını, ders sonunda yapılan alıştırılmalarda, gözlemlerle, bağımsız olarak gerçekleştirmesine yönelik uygulamalı testler yaptığını, sonuç odaklı olarak uygulamalı testler yaptığını, kavram haritaları, zihin haritası, balık kılçığı haritaları ile süreç odaklı testler kullandığını, çoktan seçmeli, klasik test yöntemleri kullandığını, performansı görevi, portfolyo yöntemlerini kullandığını, genel olarak aile destekli çocukla işbirliği yapacak performans ödevine yer verdiğini, yazılı testler, sözlü sınavlar, işitme engelinden dolayı bilgisayar destekli sınavları yapmaya çalıştığını, öğrenci ürün dosyası kullandığını, uygulamalı sınavlar yaptığını,

değerlendirme baz alınarak planlar hazırladığını, süreçte yaptığı kazanımlar için artı (+) eksi (-) verilecek davranışlara göre plan hazırladığını, sonuçlara uygun yöntem ve teknikleri değiştirdiklerini, daha yararlı olabilecek materyalleri kullandıklarını, konunun arkasından test, soru cevap şeklinde değerlendirme uyguladığını, ne kadar öğrenmiş olduğunu görmek için ölçme-değerlendirme yaptığını, okuma yazma dersinde uyguladığını, konuşma, dil eğitimi için hatırlama ve kavrama düzeylerini anlamak için kullandığını, ön ve son test şeklinde formları olduğunu ve 3 ayda bir çocuğun değerlendirmesinin yapılarak gelişiminin takip edildiğini, soru-cevap, grupla istasyon çalışması yaparak kullandığını, öğrenciye göre şekillendiğini, dönemsel olarak öğrencileri değerlendirmeye aldığını, kazanımları ileriye zincirleme yöntemi ile alt basamaklara ayırdığını ve biri olmadan diğerine geçmemeye özen gösterdiğini belirtmişlerdir (Ö1-Ö3-Ö4-Ö5-İ1-Ö2-İ3-İ4-İ5-İ6-S2-S3-S4-O1-O2-O3-O4-O5- O6-S6).

Bunların yanında bazı öğretmen görüşleri aşağıdaki gibidir:

En çok süreç ve sonuç odaklı yöntemler kullanıyorum. Çünkü bizim eğitimimizde her beceri basamaklara ayrılmıştır. Bu basamakları her birinin nasıl ilerlediğini hangi aşamalardan geçtiğini ve çocuğun bu süreçte neler başardığı kaydediyorum. Matematik işlemlerinde yöntemi öğrettikten sonra sonuca bakıyorum. Ama problemlerde hala sürece bakıyorum. Özellikle fiziksel alanda yapıp yapmadığına bakıyorum Ö2

Öğrencinin durumuna göre kullanıyorum. Uyguladığım yöntem öğrenci üzerinde başarıya ulaşıyorsa devam ediyorum. Örneğin soru üzerinden dersi anlatıyorsa sonuç olumluysa devam ediyorum. Olumsuzsa konu anlatmaya geçiyorum. kullandığım yöntem örneğin soru üzerinden ders anlatıyorsam çocuğun anlaması zor oluyorsa konu anlatımına geçiyorum S1

Kişisel gelişim dosyası kullanıyoruz. Yapılan çalışmaları ekleyerek süreç odaklı bir değerlendirme de yapıyoruz Evet haftalık değerlendirme formları kullanıyoruz. Hangi seviyede kaldığına yönelik ayrıntılı bir form. Öğrencinin başarısını gözlemle ya da yazılı olarak ölçüp formlara işliyoruz. S5

Evet kontrol çizelgeleri ve rubrikler kullanıyorum. Ayrıca dolabımda her öğrenciye ait bir dosya bulunmaktadır. Bunu aynı zamanda portfolyo olarak da kullanmaktayım. Bazı konularda sonuç odaklı ölçme yöntemleri kullanıyorum. Her dersin farklı özellikleri olduğu için ölçme yöntemleri de buna göre değişmektedir. Örneğin bazı öğrencilere hikaye yazdırıyorum ya da onlara drama yaptırıyorum. Problem çözümlerinde öğrencilerin sonuca ulaşmalarını bekliyorum. Ö6

Öğretmenler, ölçme ve değerlendirmeyi objektif ve adil olarak yapma konusunda, çocuğun var olan performansını yanlışlık katmayarak not aldıklarını, yorum yapmadan gözlemlediği davranışı puanlandırıdığını, eğer objektif yapılamaz ise eğitime yanlış başlanmış olacağını, yapılan çalışmayı kameraya çekerek adil olmaya çalıştığını, cevaplarını sonuç kağıdına yazdığını ve diğer öğretmenlerle birlikte değerlendirdiklerini, çocuğun seviyesi ortadayken her şeyi doğru yaptığını söyleyemeyeceklerini, objektif ve adil olmak zorunda olduklarını, yapamadığı halde yaptığını söyleyemeyeceklerini, yanlışla yanlış denilmez ise bir sonraki maddede zorlanıp içe kapanık olacağını, her konu ve çalışma ile ilgili uygun değerlendirmeler yaptıklarını, konu odaklı sorular olmasına dikkat ettiklerini, soruları çocuğun seviyesine uygun bir şekilde bireysel hazırladıklarını, hazır olarak kullanılan ölçme ve değerlendirmeleri çocuğun engeli ve yaşına göre seçtiklerini, çocuğun gelişimi dikkat alınarak değerlendirme yaptıklarını, her öğrenciye aynı anlayış ve sevecenlikle yaklaşıldığını, bireysel farklılıklara saygı duyulduğunu, öğrencileri yargılamadığını belirtmişlerdir (Ö1-Ö2-Ö3-İ1-Ö2-İ3-İ4-İ5-İ6-S1-S2-S3-S4-O1-O2-O3-O4-O5-S5-S6).

Bunların yanında bazı öğretmen görüşleri şu şekildedir:

Her öğrenciye bağımsız bir şekilde bireysel değerlendirme yapıyorum. Örnek özel öğrenme güçlüğü olan bireye uygulamalı olarak değerlendirme yaparken; otizimli olan birey için ise daha çok gözleme dayalı değerlendirme yapıyorum. Ö4

Bireysel farklılığı olan çocuklarla çalıştığımız için çocuğun özelliğini dikkate alarak gerçek sonuçlar verecek testleri tercih ediyorum. Objektif ve adil sonuçları verilerle sağlamaya çalışıyorum. Ö5

Benim ölçme ve değerlendirmem sadece çocuğa özeldir ve çocuğu genele göre değerlendirmem sadece kendi içinde değerlendirme yaparım. Ö6

Evet. Tüm ölçme değerlendirmelerim gözleme ve veriye dayalı olmaktadır. Örneğin toplama işleminde öğrencinin yapması gerekenler adım adım belirtilmiştir. Ölçme yapılırken hangi adımlarda hata var ise onu net bir şekilde ortaya koyuyorum. Ö6

Öğretmenler, ölçme ve değerlendirme sonuçlarına geribildirim verme konusunda geri bildirim sağlandığını, öğretimde aşamaları göstererek yanlış yaptın ya da yapamadın yerine bunu şöyle yapsan iyi olurdu ya da harika yaptın denildiğini, doğrusunu yapamadığında doğrusunu beraber yaptıklarını, model alma yöntemini kullandığını, öğrenciye çalışılan konu yetersiz olunca tekrar yapılarak geri bildirim sağladığını, sonucu aile ve çocukla geribildirim yaptığını, genellikle sözlü sınavlarda

kamera sistemi kullandığını, sonuçlardan sonra mutlaka ailelerle eksikleri hakkında görüştüğünü, bunlar üzerinde ek materyal doldurup ödevleri yaptırıp tamamlamaya çalışıldığını, değerlendirme sonucunun öğretmen arkadaşlarla paylaşıldığını, yapılacak etkinliklere birlikte karar verildiğini, öğrenciyle yanlışların hangi konuda olduğunu hangi konularda eksik olduğunun konuşulduğunu, öğrenci ile bunu nasıl düzeltebileceğin konuştuğunu, yanlış yaptığı soruları belirleyip doğrusunu anlattığını, çocuğa yaptığı bir etkinliği tekrar vererek aynı şekilde bağımsız yapıp yapamadığına baktığını, testlerdeki yanlışlarını gösterip doğru olanı beraber yaptıklarını, eksik olduğu konuları belirlediğini, öğrenci değerlendirildikten sonra paydaşlarla beraber fikir alışverişinde bulunulduğunu, işitme engelli çocuğu değerlendirdikten sonra neler yapılması gerektiği hakkında bilgi verildiğini, öğrencinin yapabilirliklerine göre dönüt verip düzeltme yaptığını, aileyi bilgilendirdiğini ve ona göre düzenlemeleri birlikte yaptıklarını, geri bildirimleri düzenli olarak verdiklerini, ders sonrasında aileyle iletişime geçerek neler yapıldığını ve evde neler yapmaları gerektiği konusunda bilgi verdiklerini, her ders sonunda ölçme değerlendirme ile ilgili gözlemlerini ve sonuçları öğrenci velisi ile paylaştığını belirtmişlerdir (Ö1-Ö2-Ö3-Ö4-İ1-Ö2-İ3-İ4-S1-S2-S3-S4-O1-O2-O3-O4-O5-O6-S5-S6-Ö6).

Bunların yanında bazı öğretmen görüşleri ise aşağıdaki gibidir:

Sonuçları öğrenci ve ailelerle mutlaka beraber değerlendirmeye çalışıyorum. Aynı ölçekten bir benzerini mutlaka ailelere göndererek tekrardan yapmasını sağlayarak yapıcı geri bildirim sağlıyorum. Ö5

Evet, veriyoruz Birey doğru yaptığında pekiştiriyoruz. Bireye “Aferin”, “Doğru yaptın.” Ya da davranışına uygun bir hediye veriyoruz. İ5

Aileye ve çapraz öğretmenine sonucu aktarıyorum. Bilgi veriyorum. İleriye yönelik hedefimi buna göre hazırlıyorum. Amacım çocuğu daha iyiye götürebilmek olduğu için geribildirimlerim yapıcıdır. İ6

Öğretmenler, ölçme ve değerlendirme sonuçlarına göre öğrenme süreçlerini yeniden düzenleme konusunda, yapamadığı, performansa bağlı olarak kalan durumdan başladıklarını, yeni hedefler koyduklarını, öğrencilerle ilgili araştırmalar yaptığını, birey istenen etkinliği bağımsız olarak tam gerçekleştiremediği zaman aile ile irtibat halinde olup evde de yoğun bir ilgi göstererek istenilen kazanımı bağımsızlaştırdıklarını, çıkan sonuçlara göre yeniden düzenleme yapmaya çalıştığını, sonuç verimsiz çıktıysa çocuğun farklı alanlarına hitap ederek tekrar vermeye

çalıştığını, eksik olan kazanım için farklı duygusal alanına hitap ederek düzenlemeye yer verildiğini, eğer cümle ayırt etmesi kötü çıktıysa o etkinliklere daha fazla yöneldiğini, daha etkili beş duyu organına seslenecek etkinlik planlandığını, değerlendirme sonucuna göre tekrar planlarını düzenlediklerini, materyal değişimi yapılması gerekiyorsa değişim yapıldığını, çocuğun eksiklerini tespit edip nerde kalmış niye öğrenememişse onun üzerinde yoğunlaşıldığını, aynı bilgiyi farklı nasıl verebilirimi düşünüp tasarladığını, yanlış yaptığı veya eksik olduğu konuları tekrar anlattığını, çocuk öğrenmemişse tekrar ettiklerini, olan eksiklere uygun yeniden materyal temin edildiğini, yeniden etkinlik hazırladığını, eksik olduğu alanları belirleyip ona göre ders yapıldığını, sürecin sonunda öğrenciye gerekli olan düzenlemelerin yapıldığını, çocuğun aktif olacağı şekilde ders planı programı yapıldığını, sınıfın fiziksel ortamında yöntem teknikte, aile ile iletişim sürecinde düzenlemeler yapıldığını, çocuğun ilgi ve becerilerine göre dikkat dağınıklığı varsa ona göre kısaltma yani esnek bir geçiş yapıldığını, yeri geliyor yöntemin değiştirildiğini yeri geldiğinde materyali değiştirdiğini, öğretim tekniklerini değiştirerek süreci tekrar planladığını belirtmişlerdir (Ö1-Ö3-Ö4-Ö5-İ1-Ö2-İ3-İ5-İ6-S2-S3-S4-O1-O2-O3-O4-O5-O6-S5-S6).

Bunların yanında bazı öğretmen görüşleri aşağıdaki gibidir:

Öğrencinin başardığı basamağı atlayarak, yapamadığından başlıyorum. Yapamadığı basamakla ilgili öğretimi yeniden planlıyorum. Materyalleri, ortamı, yöntemi değiştiriyorum. Basamakla ilgili beceriyi daha kolayla çekerek deniyorum. Ö2

Yeni materyaller üretiyoruz. Etkinlik uygulama yöntemlerini değiştiriyoruz. Sınıf ortamlarını yeniden düzenliyoruz. Ders içerisinde tüm alanlara yönelik çalışmalar yapmaya çalışıyoruz. İ4

Uyguladığım ölçme-değerlendirme aracının öğrencinin seviyesine uygun olmadığını tespit ettiğimde ölçme ve değerlendirme aracını düzenleyerek uygun hale getiriyorum. S1

Anlaşılmayan konu olursa ya da kavram yanlışları var ise bunları tespit edip yeniden öğrenme etkinlikleri yapıyorum. Ölçme sonuçlarına göre yeniden düzenlediğim öğrenme faaliyetlerinde farklı öğretim yöntem teknikleri kullanıyorum Ö6

BÖLÜM V

TARTIŞMA

Özel eğitim kurumlarında çalışan öğretmenlerin mesleki beceri yeterliklerinin öğretmen görüşleri açısından incelendiği bu çalışmada, özel eğitim alanında görev yapan öğretmenlerin mesleki beceri durumları ortaya konulmuş ve alan yazındaki diğer çalışma sonuçları ile birlikte değerlendirilmiştir.

Araştırmada ulaşılan bulgularda tema ve alt tema kapsamında toplanan öğretmen görüşleri bir bütün olarak değerlendirildiğinden her bulgu farklı katılımcı görüşlerinden oluşmuştur. Öğretmenlerin görüşleri bir arada değerlendirilirken ayrı ayrı verilen cevaplar bir araya getirilmiştir. Öğretmenlerin araştırma konusuyla ilgili belirttikleri görüşlerinde cinsiyetleri, medeni durumları, yaş grubu, öğrenim durumu, mezun olduğu alan ve hizmet süresi değişkenleri bakımından görüşlerinin birbirini tamamladığı belirlenmiştir.

Öğretmenler, öğretim programına uygun eğitim planı hazırlarken öğrencinin yaşı, gelişim durumu, çevresel şartlar ve bireysel özelliklerini göz önünde bulunduracak şekilde, çocuğun ilgi ve ihtiyaçlarına uygun, öğrencilerin engel durumlarına göre, öğretim programına ve RAM'ın verdiği kazanımlar doğrultusunda plan hazırlandığı belirtmişlerdir. Majoko (2019) tarafından yapılan araştırmada, öğretmenlerin öğretim programı adaptasyonu konusundaki yetkinliklerinin kapsayıcı eğitim için gerekli olduğunu belirtilmiştir.

Öğretmenler, eğitim sürecini planı hazırlama konusunda çocuğun okul dışındaki aile ortamı, bulunduğu durum, kendi bireysel özellikleri göz önünde bulundurularak, anne-babanın ayırabileceği yeterli zamana yayarak, uygun maliyetli, mümkün olduğunca masrafsız, becerinin maliyet durumunun giderilmesinde aile ile iş birliği yapıldığını belirtmişlerdir. Korucu (2005) tarafından yapılan araştırmada, özel eğitim etkinliklerinde ailenin katılımının çok önemli olduğu halde bunun beklendik düzeyde gerçekleştirilemediği belirtilmiştir.

Öğretmenler, öğrencilerin bireysel farklılıklarına ve sosyo-kültürel özelliklerine uygun eğitim planı hazırlama konusunda, öğrencinin ihtiyacı ve bireysel farklılıklarını dikkate alarak, öğrencinin bulunduğu aile ortamına ve ailesinin sosyo, kültürel özelliklerine, yaşam şartlarına, kültürüne, yaşam koşullarına göre, öğrencinin günlük yaşamını kolaylaştıracak, onun günlük yaşama katılmasını sağlayacak ve evindeki yaşantıya göre uygun planlamalar yaptıklarını, öğrencilerin seviye farklılıklarının tespit edilerek bulunduğu çevreye göre esnek bir program hazırladıkları, öğrencinin dil seviyesine ve özellikle evde iki farklı dil kullanılanlarda aile ile işbirliği yapılarak plan yapıldığı belirtmişlerdir. Işık (2014) tarafından yapılan araştırmada, zihin engelliler sınıf öğretmenlerinin programı uygulamada okulların engelli öğrencilere yönelik hazırlanmaması, uygulama alanı eksikliklerin bulunması, sınıflardaki öğrencilerin bireysel farklılıklarının olması nedeniyle programın aksaması, öğrenci devamsızlığı ve öğretmenin programı uygulamada gösterdiği yetersizlik şeklinde sorunları olduğu, aileyi de içine alan ve her engel grubuna yönelik bir programın olması gerektiği vurgulanmıştır. O’Gorman & Drudy (2011) tarafından yapılan araştırmada, okuldaki ve ulusal kültürlerdeki farklılıkları hesaba katma gerekliliği vurgulanmıştır.

Öğretmenler, öğretim planı hazırlarken öğrencilere dini bayramlar ve milli duyguları farklı etkinlik süreçlerine dahil ederek vermeye çalıştıklarını, belirli gün ve haftalar, tarihi liderlerimizin yaşamları, yaptıkları önemli şeylerle ilgili görsel etkinlikler yapıldığını, günün anlam ve önemine uygun resim, şiir getirip üzerinde fikir ve düşüncelerini aldıklarını, öğrencide farkındalığın oluşmasını sağladıklarını, istiklal marşını ezberleme, bayrağımızın renginin neden kırmızı olduğu, ay ve yıldızın ne anlama geldiği konularına değinildiğini, bayrak, Atatürk tanıtımlı etkinlikler yaptıklarını, milli ve manevi değerlerin göz önünde bulundurarak plan hazırlandığını ve bu tür kazanımlara planda yer verildiğini belirtmişlerdir.

Öğretmenler, eğitim-öğretim materyalleri hazırlama konusunda, bireyin ihtiyaçları doğrultusunda işlevsel olması şartıyla en ucuz ve en uygun bir şekilde materyali hazırladığını, öğrencilerin seviyesi tespit edilerek materyalin ona göre seçildiğini, materyalleri önceden planlayarak dersin içeriğine, öğrencinin yaş ve gelişim seviyesine uygun olarak materyal hazırlandığını, yaşına, cinsiyetine, fiziksel yapısına uygun ve engeline dikkat ederek kazanımı en iyi sunabileceği materyali seçtiklerini, mevcut materyallerden yararlandıklarını, bazen elde yapılanları kendileri

yaptıklarını belirtmişlerdir. Wanjiku (2014) tarafından yapılan araştırmada, öğretim kaynakları ve destek hizmetlerinin yetersiz bulunduğu ortaya çıkarılmıştır. Kuyini vd. (2016) tarafından yapılan araştırmada, öğretmenlerin sınıfta öğretim materyallerinin varlığı durumunda daha fazla eğitim verdikleri belirlenmiştir.

Öğretmenler, öğrencilerin bireysel farklılıklarına öğrencinin durumuna göre öğrenme ortamlarını düzenlediklerini, otizmli öğrencilerin takıntılı oldukları materyallerin en öne indirildiğini, işitme öğrencilerinde olduğunca bağlantılı materyaller getirildiğini, hareketli öğrenciler için ortamı açmak gibi her ders her öğrenciye göre düzenlemeler yapıldığını belirtmişlerdir. Majoko (2019) tarafından yapılan araştırmada, katılımcılar farklı benzersiz ihtiyaçları olan çocukların taranması ve değerlendirilmesinde öğretmen yetkinliğinin kapsayıcı eğitim için anahtar olduğunu ortaya koymuştur.

Öğretmenler, öğrencilerle etkili iletişim kurabilecekleri demokratik öğrenme ortamı oluşturmak konusunda etkili iletişim kurmak için sandalyesini öğrenciyle göz teması kurabileceği bir duruma getirdiklerini, demokratik öğrenme ortamını sağlayabilmek için öğrencinin o anki duygu düşüncelerine ve konuşmalarını dikkate alarak dinlediklerini, sınıf düzenlemesinde iletişimi sağlayacak afişler bulundurarak ve öğrencide merak uyandırarak soru sormasına yönelttiklerini, sınıf kurallarını öğrenciyle belirlediğini, dersin en başından isteklerine göre sınırlar çizerek dersin gidişatında sorun olmasını engellediğini, öğrencileri uygun oturma pozisyonlarına oturttuğunu, çocuğun önce kendi haklarını öğrenmesini sağladığını, çocuğun haklarını savunması gerektireceği durumlarda olanak sağladığını, işitme ve otizm çift engel bulunan çocuklarda ortamdaki oyuncakların tamamen kaldırıldığını, görme işitme çift engeli bulunan çocuklarda ise daha dikkat çekici materyaller hazırlandığını, her çocuğun ihtiyacına göre ortam seçildiğini belirtmişlerdir. Kurtulan (2007) tarafından yapılan araştırmada, öğretmen yetiştiren kurumların müfredat programlarına ilişki-etkileşim-iletişim ve etik ağırlıklı dersleri koymaları gerektiği sonucu ortaya çıkmıştır.

Öğretmenler, milli ve manevi değerlerin içselleştirmesine uygun eğitim ortamı düzenleme konusunda, sınıfta bayrak gibi milli manevi duygulara hitap eden özel şeyler bulundurduğunu, sınıf ortamını milli ve manevi değerlerin göstereceği ortamlar olarak hazırladığını, değerlere uygun drama çalışması yapıldığını, milli ve manevi değerleri anlatan hikayeler okuyup önemini anlattığını, belirli gün ve

haftalarda törenler yapılarak, bayrak ve Atatürk kavramının verilmesinin sağlandığını belirtmişlerdir. Kızılkaya (2015) tarafından yapılan araştırmada, sınıfların yerlerinin uygun biçimde seçilmediği belirtilmiştir.

Öğretmenler, eğitim, öğretim sürecinde zamanı etkin kullanma konusunda, ders öncesinde ne yapacağına karar vererek plan dahilinde ders işleyerek zamanı etkili kullandığını, materyalleri ders öncesinde hazırladığını, planlarda yazılan etkinlikleri biraz daha esnek tuttuklarını, konunun öğrencinin ilgisine göre uyarlandığını, çocuğun dikkatini uzun süre tutmak amacıyla küçük aralar vererek dersi işlediğini, farklı yöntemler ve materyallerle öğrenciyi sıkmadan verimli geçmesini sağladığını, süreci eğlenceli hale getirmeye çalıştığını, zamanımı önceden planladığını belirtmişlerdir. Korucu (2005) tarafından yapılan araştırmada, özel eğitime muhtaç bireylere verilen eğitimin sürekli ve genellenebilir olabilmesi için eğitimin tüm güne yayılması gerektiği belirtilmiştir.

Öğretmenler, dersleri öğrencilerin günlük yaşamlarıyla ilişkilendirme konusunda, ders sırasında evde kullandığı ve normal hayat içinde bulunduğu ortama göre ilişkilendirmeler yaptığını, günlük yaşamda birey için ne önemli ise dersi ona göre şekillendirip bağdaştırdığını, öğrenciye kazandırılacak kazanımın ilk önce günlük yaşamdan örnekler vererek çocuğun ilişkilendirmesini sağladığını, sonra konuyla bağlantı kurduğunu, ev ödevi verdiğini, okulda öğrendiği beceriyi evdeyken yapmasının istendiği belirtmişlerdir. Kızılkaya (2015) tarafından yapılan araştırmada, ailelerin çocukların eğitim sürecine katılımının yetersiz olduğu belirlenmiştir.

Öğretmenler, özel gereksinimi olan öğrencileri dikkate alma konusunda, bütün öğrenciler özel gereksinimli olduğu için hepsinin ayrı ayrı bireysel olarak değerlendirilerek etkinlik planlandığını, seviyelerine inerek iletişime geçildiğini, öğrencinin seviyesine uygun materyal seçildiğini, dersin hızını çocuğa göre belirlediklerini, kendini daha rahat ve güvende hissetmesi için sınıf ortamını ona göre ayarladıklarını, özel gereksinimli öğrencilere daha fazla etkinlik yaptırdığını, daha fazla sabır göstererek özveride bulunarak tekrarlama aşamasını uyguladığını, öğrencinin rahatsız olduğu, hoşlanmadığı davranışları yapmaktan kaçınarak derste daha etkili olmasını sağladığını, onlarında bu toplumun bir parçası olduğunu hem kendisine hem de topluma hissettirmeye çalışıldığını belirtmişlerdir.

Öğretmenler, öğrencilerin derslerde analitik düşünmesine yönelik etkinlik hazırlama konusunda, öğrencinin isteğini dikkate alarak yöneldiği konu alanlarına yönlendirerek derinlemesine araştırma yaptırdıklarını, problemi çözmesi için sadece ipucu verdiğini, çok fazla yönlendirmediğini, yap-boz yaparken çocuğun parçalardan bütüne ulaşmasını sağlayarak analitik düşünmesine uygun etkinlik yaptırdığını, sözel ipucu yardımıyla düşünerek yapmasını sağlamaya çalıştığını, hayal ettiği şeyleri çizmesini istediğini, yapboz şeklindeki oyuncaklarla yeniden materyali yapmasını bu süreçte düşünmesini sağladığını belirtmişlerdir. O’Gorman & Drudy (2011) tarafından yapılan çalışmada, özel eğitim ihtiyacı olan çocukların eğitiminde müfredatı öğrencilerin ihtiyaçlarına uyarlayabilen yüksek eğitilmiş, özerk, yetenekli, profesyonel ve kararlı öğretmenlere ihtiyaç duyulduğu belirtilmiştir.

Öğretmenler, eğitim öğretim faaliyetlerinde ilgili kişi, kurum, kuruluş ve meslektaşları yaptıkları iş birliği konusunda, öğrenci hakkında daha önceki öğretmenden bilgi aldığını, öğretmenler olarak kendi aralarında toplantılar düzenleyip bilgi alışverişinde bulunduklarını, ortak öğrenci ile ilgili bilgi alışverişi ve işbirliği yapıldığını, çocuğun kayıtlı olduğu ve devam ettiği okuldaki öğretmeni ile irtibat halinde olduğunu, çocuğun eksikliğine yönelik uygun materyalleri temin etmede iş birliği yapıldığını, farklı alanda uzman öğretmenlerle bilgi alışverişi yaptıklarını, öğrenci için gerekli olanlar hakkında kurum sahipleriyle işbirliğinde bulunduklarını belirtmişlerdir. Korucu (2005) tarafından yapılan çalışmada, kurumda çalışacak ve alanda yeterlilik kazanmış personel bulmakta güçlük çekildiği ortaya çıkmıştır. O’Gorman & Drudy (2011) tarafından yapılan çalışmada, özel eğitim öğretmenlerinin sorumluluğunda iş yükünün hem karmaşık hem de ağır olduğu, okuldaki tüm personelin katılımının önemli olduğu belirtilmiştir.

Öğretmenler, öğretme ve öğrenme sürecinde kullanılan yöntem ve teknikler konusunda, öğrencinin durumuna göre en iyi şekilde yarar sağlayacak, model olma, buluş yoluyla, sunuş yoluyla, araştırma ve inceleme yoluyla, tümevarım ve tümdengelim yöntemi, tartışma yöntemi, soru cevap tekniği, problem çözme tekniği, gösterip yaptırma tekniği, yaparak yaşayarak öğretim yöntemini, kademeli yaklaşım yöntemi, aktif öğrenme yöntemini, deneme yanılma, drama, örnek olay, işbirlikli öğrenme, bireyin durumuna uygun sözel ipucu, sözlü anlatım belirtmişlerdir. Kızılkaya (2015) tarafından yapılan çalışmada, öğretmenlerin zihin engelli

öğrencilere yönelik sınıf düzenlemelerini ve kullandıkları öğretim yöntemlerini öğrencinin ihtiyacına uygun biçimde yaptıkları belirtilmiştir.

Öğretmenler, sınıfta istenmeyen davranış ve durumlarla baş etme konusunda, ilk olarak görmezden geldiklerini, başka yere dikkat çektiğini, öğrencinin hata yaptığını ve olması gerekeni göstererek uyardığını, sönme ilkesini uyguladığını, sorumluluk verdiğini, istenen davranışı pekiştirdiklerini, mahrum bırakma yöntemi uyguladığını, tutarlılık sergileyerek çözdüğünü, aile ile işbirliği kurduğunu, yaptığı olumsuz davranış ona anlatarak düşünmesini istediğini, davranışında var olan yanlışlıkları bulmasını istediğini, bunları tekrar etmemesi gerektiği üzerine konuştuğunu, gözlerimin içine kararlı bir şekilde bakıp yapmaması gerektiğini söylediğini, iyi davranışları pekiştirdiğini belirtmişlerdir. Karasu, Aykut ve Yılmaz (2014) tarafından yapılan araştırmada, zihin engelliler öğretmenlerinin öncelikle sınıf kontrolü ve davranış değiştirme ve ardından öğretim yöntemleri ile ilgili hizmet içi eğitime ihtiyaçları olduğu belirtilmiştir.

Öğretmenler, ölçme ve değerlendirme sonuçlarına göre öğrenme süreçlerini yeniden düzenleme konusunda, sonuç verimsiz çıktıysa çocuğun farklı alanlarına hitap ederek tekrar vermeye çalıştığını, eksik olan kazanım için farklı duygusal alanına hitap ederek düzenlemeye yer verildiğini, değerlendirme sonucuna göre tekrar planlarını düzenlediklerini, materyal değişimi yapılması gerekiyorsa değişim yapıldığını, çocuğun eksiklerini tespit edip nerde kalmış niye öğrenememişse onun üzerinde yoğunlaşıldığını, aynı bilgiyi farklı nasıl verebilirimi düşünüp tasarladığını, yanlış yaptığı veya eksik olduğu konuları tekrar anlattığını belirtmişlerdir. Cora (1997), Feng & Sass (2010), O’Gorman & Drudy (2011), Lewis & Bagree (2013) ve Dubey vd. (2016) tarafından yapılan araştırmalarda, öğretmenlerin hizmet öncesi ve hizmet içi eğitim sırasında kapsayıcı eğitim hakkında bilgi sahibi olmaları gerektiği belirtilmiştir.

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1.SONUÇ

Çalışmada kapsamında ulaşılan sonuçlar özetlenerek maddeler halinde verilmiştir:

- Öğretim programına uygun eğitim planının, öğrencinin yaşı, gelişim durumu, çevresel şartlar, bireysel özellikleri, engel durumu ve düzeyi, kullanılacak öğrenme öğretme yaklaşımları ve RAM'ın verdiği kazanımlar dikkate alınarak hazırlandığı,
- Eğitim sürecini planlamada zaman faktörü, ailenin maddi durumu, yaşadığı çevre, okul dışı ortam ve ekonomiklik ilkesinin göz önüne bulundurulduğu,
- Eğitim planının, öğrencilerin bireysel farklılıklarına, ailesinin sosyo-kültürel özelliklerine, çocuğun ihtiyacına, bulunduğu ortama ve dil seviyesine uygun hazırlandığı,
- Eğitim-öğretim materyallerini öğrencilerin seviyesine ve hedefi gerçekleştirmeye uygun olanlardan hazırladıkları,
- Eğitim ortamını düzenlerken öğrencilerin bireysel farklılıkları, ihtiyaçları, engel türü, yaşı, hiperaktivite ve dikkat eksikliği gibi özelliklerinin dikkate alındığı,
- Dersin kazanımlarına uygun eğitim ortamı düzenlemek için materyallerin sınıfa getirildiği, derslik düzenini değiştirildiği, etkili iletişime uygun eğitim ortamı düzenlendiği, göz teması kurulduğu ve birebir etkili iletişim kurulduğu,
- Öğretme ve öğrenme sürecinde özel eğitim için gerekli olan empati kurma, tüm duylara hitap etme, sabırlı olma, tekrar etme becerilerinin sergilendiği,

- Eğitim-öğretim sürecinde dersin plana uygun işlenmesi, farklı öğretim yöntemleri kullanılması ve derste kullanılacak materyalin önceden hazırlanması ile zamanın etkin kullanıldığı,
- Öğrencilerin motive edilerek düzenlenen etkinliklere ve öğrenme süreçlerine aktif katılımını sağlandığı,
- Dersleri, öğrencilerin günlük yaşamlarıyla ilişkilendirmek için günlük yaşamdan örnekler verildiği, günlük hayatı anlatan oyunlar oynatıldığı ve öğrencinin günlük yaşantısındaki etkinliklerin seçildiği,
- Öğrencilerin yaşadığı çevrenin hakkında bilgi toplandığı, yaşadığı ortama uygun plan hazırlandığı, çevreden yola çıkarak örnekler verildiği,
- Eğitim öğretim faaliyetlerinde iş birliği yaparken öğrencinin önceki öğretmeninden bilgi alındığı, zümre öğretmenleri ile bilgi alışverişi yapıldığı ve koordinatörden yardım alındığı,
- Öğretme ve öğrenme sürecinde eğitici ders videoları, cep telefonu ve bilgisayar kullanılarak bilgi ve iletişim teknolojilerini etkin kullanıldığı,
- Öğretme ve öğrenme sürecinde model olma, gösterip yaptırma, bilgisayar destekli ve sunuş yoluyla öğretim yöntem ve tekniklerinin kullanıldığı,
- Sınıfta istenmeyen davranış ve durumlarla baş etmede öğrenciye hata yaptığını gösterme, görmezden gelme, sorumluluk verme, istenen davranışı pekiştirme ve mahrum bırakma yöntemlerinin kullanıldığı,
- Ölçme ve değerlendirme yaparken değerlendirme formları, gelişim testleri ve algı testleri kullanıldığı,
- Ölçme ve değerlendirmede ürün dosyası, değerlendirme testi ve uygulamalı testler yaparak süreç ve sonuç odaklı yöntemler kullanıldığı,
- Bireysel değerlendirmeler ile öğrenci gelişiminin dikkate alındığı, seviyelerine uygun sorular sorularak objektif ve adil ölçme ve değerlendirme yapıldığı,
- Ölçme-değerlendirme sonuçlarının öğrenci ve ailelerle beraber değerlendirildiği, yapılamayan soruların doğrusunu birlikte yapıldığı,
- Ölçme-değerlendirme sonuçlarına göre öğrenme süreçlerini yeniden düzenleme kapsamında yapılamayan sorularla ilgili yeniden planlama yapıldığı ve farklı duyu alanlarına hitap ederek düzenleme yapıldığı belirlenmiştir.

6.2.ÖNERİLER

Araştırmada ulaşılan sonuçlara dayanarak bundan sonra araştırma yapacak olan araştırmacılara ve uygulayıcılara araştırma ile ilgili şu öneriler getirilmiştir.

6.2.1. Uygulayıcılara Yönelik Öneriler

1. Öğretmenlerin mesleki yeterlik düzeylerini artırmak için mesleki yeterlik eğitimleri ile ilgili kurs ve seminerler düzenlenebilir.
2. Öğretmenlere yönelik açılacak olan özel eğitim yüksek lisans programları, öğretmenlerin mesleki gelişimini sağlayabilir.
3. Üniversitelerin özel eğitim bölümleri ile özel eğitim okulları arasında sürekli iş birliği yapabilecekleri ortak programlar yapılabilir.

6.2.2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler

1. Gaziantep ilinde gerçekleştirilen bu araştırma diğer illerde de uygulanabilir.
2. Öğretmengörüşleri yanında veli, kurum yöneticileri ve rehber öğretmenlerin görüşlerinin alındığı araştırmalar yapılabilir.
3. Özel eğitim öğretmenlerinin mesleki yeterliklerine ilişkin mesleki bilgileri ve tutumları konularında da araştırmalar yapılabilir.

KAYNAKLAR

- Arslan, S. ve Özpınar, İ. (2008). Öğretmen nitelikleri: ilköğretim programlarının beklentileri ve eğitim fakültelerinin kazandırdıkları. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi (EFMED)* 2(1), 38-63.
- Avcıoğlu, H. (2005). *Etkinliklerle sosyal beceri öğretimi*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Bender, W.N. (2014). *Öğrenme güçlüğü olan bireyler ve eğitimleri*. (Çev.Ed. Hakan Sarı). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Buldu, M. (2014). Öğretmen yeterlik düzeyi değerlendirmesi ve mesleki gelişim eğitimleri planlanması üzerine bir öneri. *Millî Eğitim*, Sayı:204, 114-134.
- Cora, N. (1997). *Zihin engellilerin eğitimleri alanında çalışan öğretmenlerin yeterlik düzeylerinin belirlenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Demirtaş, Z. (2017). *Sınıf yönetimi*. Elazığ: Sonçağ Yayınları
- Diane M., Browder, D.M., Wood, L., Thompson, J. & Ribuffo C. (2014). Evidence-Based Practices for Students With Severe Disabilities. 11.04.2019. http://cedar.education.ufl.edu/wp-content/uploads/2014/09/IC-3_FINAL_03-03-15.pdf
- Doğan, C. (2005). Türkiye’de sınıf öğretmeni yetiştirme politikaları ve sorunları. *Bilgi*, Sayı:35, 133-149.
- Dubey, R., & Singh, U. & Prasad, D. (2016). Attitude of teachers and peers towards special children. In S. K. Pradhan & J. Mete (Eds.), *Higher Education* (pp. 145-151). New Delhi: APH Publishing Corporation. ISBN 978-93-85876-97-4.
- Eripek, S. (1998). Özel gereksinimli bireyler ve özel eğitim. (Editör: S. Eripek). Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları no: 1018
- Feng, L. & Sass, T.R. (2010). What makes special education teachers special? teacher training and achievement of students with disabilities. 11.04.2019. https://caldercenter.org/sites/default/files/CALDERWorkPaper_49.pdf
- Gerez Cantimer, G. (2015). *Özel eğitim gereksinimli çocukların öğretmenlerinin mesleki ve matematik öğretim özyeterlilik algılarının belirlenmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Galler Hükümeti (2006). *Practical approaches to behaviour management in the classroom*. A handbook for classroom teachers in primary schools. 19.03.2019. <https://gov.wales/sites/default/files/publications/2018-12/practical-approaches-to-behaviour-management-in-the-classroom-a-handbook-for-classroom-teachers-in-primary-schools.pdf>
- Gürsel, O. (2008). *Özel eğitim gereksinimi olan öğrenciler ve özel eğitim*. (Editör: İ.H. Diken,). Ankara: Pegem Akademi
- Gürültü, E., Aslan, M. ve Alıcı.B. (2019). Ortaöğretim Öğretmenlerinin 21. Yüzyıl Becerileri Kullanım Yeterlikleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. <http://www.efdergi.hacettepe.edu.tr/>
- Ismaila, Z. &Basheerb , İ. &Khanb, J.H. (2015). Teachers' attitudes towards inclusion of special needs children into primary level mainstream schools in Karachi. *The European Journal of Social and Behavioural Sciences EJSBS*, Vol: XVII, 2301-2218)
- Işık, M. (2014). *Özel eğitim uygulama merkezi ve iş uygulama merkezinde çalışan zihin engelliler sınıf öğretmenlerinin yaşadığı sorunlar*.Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Karacaoğlu, Ö.C. (2008). Öğretmenlerin yeterlilik algıları. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1), 70-97.
- Karasu, N., Aykut, Ç. ve Yılmaz, B. (2014). Zihin Engelliler Öğretmenlerinin Hizmet İçi Eğitim İhtiyaçlarının Belirlenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 15(1), 41-53.
- Kargın, T. (2008). *Özel eğitim gereksinimi olan öğrenciler ve özel eğitim*. (Editör: İ.H. Diken,). Ankara: Pegem Akademi
- Kartopu, S. (2013). *Özel eğitim okullarında görev yapan görsel sanatlar dersi öğretmenlerinin mesleki sorunları*. Yayınlanmamış doktora tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kaya, E. (2013). *Özel eğitim kurumlarında görev yapan meslek dersi öğretmenlerinin yeterlilikleri (özel eğitim uygulama merkezi, iş uygulama merkezi, mesleki eğitim merkezi)*.Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Keskin, Y. (2013). Mesleki yeterliklerin kazanılma sürecinde öğretmen adaylarının görüşlerinin değerlendirilmesi (Din kültürü ve ahlak bilgisi bölümü ile ilköğretim bölümü karşılaştırması). *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*,8(3), 319-339.

- Kızılkaya, S. (2015). *Zihin engelli çocuklarla çalışan ücretli zihin engelliler sınıf öğretmenlerinin yaşadıkları sorunlar (İstanbul/Avcılar İlçesi)*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. İstanbul Aydın Üniversitesi Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitülerinin Ortak Yürüttüğü Eğitim Yönetimi Ve Denetimi Anabilim Dalı
- Koçak, V. (2018). *Özel eğitim iş uygulama merkezi (okulu) kademe III'de görev yapan özel eğitim ve alan dışı mezunu öğretmenlerin mesleki yeterliklerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Necmettin Erbakan Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Anabilim Dalı Özel Eğitim Bilim Dalı.
- Koçyiğit, S. (2018). Özel eğitim alan bilgisi. 14.04.2019. https://www.ataaof.com/upload/files/2018/09/WrkGEjXPrDkOnQJl4PRO_29_bdf3675b520337f8e68b1675c29f64d9_file.pdf
- Korucu, N. (2005). *Türkiye'de özel eğitim ve rehabilitasyon hizmet veren kurumların karşılaştığı güçlüklerin analizi: kurum sahipleri, müdür, öğretmen ve aileler açısından*.Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Köksal, N. (2008). Öğretmenlik mesleği genel yeterliklerinin öğretmen, müdür ve bakanlık yetkilileri tarafından değerlendirilmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*,1(23), 36-46.
- Kurtulan, I. (2007). *Özel eğitim öğretmenlerinin mesleki etik değerler açısından kendilerini değerlendirmeleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kuyini, A. B., Yeboah, K. A., Das, A. K., Alhassan, A. M., & Mangope, B. (2016). Ghanaian teachers: Competencies perceived- as important for inclusive education. *International Journal of Inclusive Education*, Vol:20, 1009-1023.
- Lewis, I. &Bagree, S. (2013). Teachers for All: Inclusive Teaching for Children with Disabilities. 20.04.2019. https://www.eenet.org.uk/resources/docs/IDDC_Paper_Teachers_for_all.pdf
- Majoko, T. (2019). Teacher Key Competencies for Inclusive Education: Tapping Pragmatic Realities of Zimbabwean Special Needs Education Teachers. *SAGE Open*. January-March 2019: 1-14
- MEB (2017). Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri.15 Mart 2019 <https://oygm.meb.gov.tr/www/ogretmenlik-meslegi-genel-yeterlikleri/icerik/39>
- MEB (2018) *2023 Eğitim Vizyonu*. 15 Şubat 2019, <http://2023vizyonu.meb.gov.tr/>
- O'Gorman, E. & Drudy, S.(2011). *Professional development for teachers working in the area of special education/inclusion in mainstream schools: The views of*

teachers and other stakeholders. School of Education, University College Dublin.

Öğülmüş, K. (2014). *Alan mezunu ve alan dışı lisans programlarından mezun özel eğitim öğretmenlerinin mesleki yeterliklerinin değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Özen, A. (2008). *Özel eğitim gereksinimi olan öğrenciler ve özel eğitim*. (Editör: İ.H. Diken,). Ankara: Pegem Akademi

Özen, A., Acar, Ç., Tavlar Ö. ve Çetin, Ö. (2003). Özbakım becerilerinin öğretiminde ipucunun giderek azaltılmasıyla öğretim yönteminin etkililiği. *Sosyal Bilimler Dergisi* 2003, 147-168

Seferoğlu, S. S. (2004). Öğretmen yeterlikleri ve mesleki gelişim. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim*, 58, 40-45.

Senemoğlu, N. (2005). *Gelişim öğrenme ve öğretim*. Ankara: Gazi Kitabevi.

Şişman, M. (2009). Öğretmen yeterlilikleri: Modern bir söylem ve retorik. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi Özel Sayı 10(3)*, 63-82.

Tekin-İftar, E. (2017). *Eğitim ve davranış bilimlerinde tek-denekli araştırmalar*. Editör Elif Tekin-İftar. (içinde Tek-Denekli Araştırmaların Tarihçesi- Gönül Kırcaali-İftar).Ankara: Türk Psikologlar Derneği yayınları. No:38.

Uğürol, Y. (1998). Öğrenen sınıfta öğretmen-öğrenci davranışları. *Kuram Ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 4(15), 335-346.

Wanjiku, W.W.R. (2014). *Teaching strategies used by teachers to enhance learning to learners with multiple disabilities in four selected counties in Kenya*. A Research Thesis Submitted For The Award Of The Degree Of Doctor Of Philosophy (Special Education) in The School Of Education Of Kenyatta University.

Yalın, H.İ., Hedges, L. ve Özdmir, S. (1996). *Her yönüyle öğretmen olabilme*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi

Yurdugül, H., Erdem, M. ve Seferoğlu, S.S. (2010). *Öğretmenlik mesleği genel yeterliklerine ilişkin öğretmen yetiştiren kurumlardaki öğretim elemanlarının görüşleri*. Uluslararası Öğretmen Yetiştirme Politikaları ve Sorunları Sempozyumu II 16–18 Mayıs 2010 – Hacettepe Üniversitesi.

573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (KHK) https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2012_10/10111011_ozel_egitim_kanun_hukmunda_kararname.pdf

<http://www.bilgitimi.com/wp-content/uploads/2014/12/gunes-yon-bulma.jpg>
(16.11.2017)

<http://slideplayer.biz.tr>(16.11.2017)

<http://www.tdk.gov.tr/> (16.11.2017)

EK-1 Öğretmen Görüşme Formu

GÖRÜŞME FORMU

Sayın Meslektaşım,

Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü bünyesinde yürütülen “**Özel Eğitim Kurumlarında Çalışan Öğretmenlerin Mesleki Beceri Yeterliklerinin İncelenmesi**” konulu Yüksek Lisans Tezi için görüşlerinize ihtiyaç duyulmuştur. Elde edilen bilgiler sadece bu araştırma kapsamında kullanılacaktır ve araştırmacının ve tez danışmanının dışında hiç kimse cevaplarınızı görmeyecektir. Sizden istenen aşağıdaki niteliklere ilişkin kendi durumunuza en uygun olan seçeneği belirleyerek, ilgili seçeneği işaretlemenizdir.

Aşağıdaki sorulara içtenlikle cevap vermenizi beklemekteyim, katkılarınız için teşekkür ederim.

Tayyar TUTSOY
Sınıf Öğretmeni
Yüksek Lisans Öğrencisi

KİŞİSEL BİLGİLER**1. Cinsiyet**

☐ Erkek ☐ Kadın

2. Medeni Durum

☐ Evli ☐ Bekâr

3. Yaş Grubu

☐ 21 – 30 ☐ 31 – 40
☐ 41 – 50 ☐ 51 ve üstü

4. Öğrenim Durumunuz

☐ Lisans ☐ Yüksek Lisans

5. Mezun Olduğunuz Alan

☐ Sınıf Öğretmenliği
☐ Okul Öncesi Öğretmenliği
☐ Özel Eğitim Öğretmenliği
☐ İşitme Engelliler Öğretmenliği

6. Hizmet Süreniz

☐ 1-5 yıl ☐ 6-10 yıl
☐ 11-15 yıl ☐ 16 yıl ve üzeri

7. Sertifikanız Var Mı?

☐ Var ☐ Yok

GÖRÜŞME SORULARI

EĞİTİM ÖĞRETİMİ PLANLAMA
1. Planlarınızı, öğretim programına uygun olarak nasıl hazırlıyorsunuz?
2. Öğretim sürecini çevresel şartlar, maliyet ve zamanı dikkate alarak nasıl planlıyorsunuz?
3. Öğrencilerin bireysel farklılıklarını dikkate alarak esnek bir öğretim planını nasıl hazırlıyorsunuz?
4. Öğrencilerin sosyokültürel özelliklerini dikkate alarak esnek bir öğretim planını nasıl hazırlıyorsunuz?
5. Öğretim sürecini planlarken milli ve manevi değerleri dikkate almak adına neler yapıyorsunuz?Nasıl?
ÖĞRENME ORTAMLARI OLUŞTURMA
6. Sağlıklı, güvenli ve estetik öğrenme ortamı için hangi düzenlemeleri yapıyorsunuz?
7. Kazanımlara uygun öğretim materyallerini nasıl hazırlıyorsunuz?
8. Öğrencilerin bireysel farklılıklarını dikkate alarak öğrenme ortamında hangi düzenlemeleri yapıyorsunuz?
9. Öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarını dikkate alarak öğrenme ortamında hangi düzenlemeleri yapıyorsunuz?
10. Dersin kazanımlarına göre öğrenme ortamında hangi düzenlemeleri yapıyorsunuz?
11. Öğrencilerle etkili iletişim kurabileceğiniz demokratik öğrenme ortamı oluşturmak için öğrenme ortamında hangi düzenlemeleri yapıyorsunuz?
12. Öğrencilerin üst düzey bilişsel becerilerini geliştirmek için öğrenme ortamında hangi düzenlemeleri yapıyorsunuz?
13. Öğrencilerin milli ve manevi değerleri içselleştirmesine katkıda bulunması için öğrenme ortamında hangi düzenlemeleri yapıyorsunuz?
ÖĞRETME VE ÖĞRENME SÜRECİNİ YÖNETME
14. Özel eğitim için gerekli olan becerileri sergilemek adına neler yapıyorsunuz?
15. Öğretme ve öğrenme sürecinde zamanı etkin kullanmak adına neler yapıyorsunuz?
16. Öğrencilerin öğrenme süreçlerine aktif katılımlarını sağlamak için neler yapıyorsunuz?

17. Derslerini öğrencilerin günlük yaşamlarıyla ilişkilendirmek için neler yapıyorsunuz?
18. Özel gereksinimleri olan öğrencileri dikkate almak adına neler yapıyorsunuz?
19. Çevrenin doğal, kültürel ve sosyoekonomik özelliklerini dikkate almak adına neler yapıyorsunuz?
20. Öğrencilerin derslerde analitik düşünmesine yönelik etkinlik hazırlamak için neler yapıyorsunuz?
21. Eğitim öğretim faaliyetlerinde ilgili kişi, kurum, kuruluş ve meslektaşları ne tür iş birliği yapıyorsunuz?
22. Öğretme ve öğrenme sürecinde bilgi ve iletişim teknolojisini etkin olarak kullanmak için neler yapıyorsunuz?
23. Öğretme ve öğrenme sürecinde hangi yöntem ve teknikleri kullanıyorsunuz?
24. Öğretme ve öğrenme sürecinde uygun araç, gereç ve materyalleri nasıl temin ediyorsunuz?
25. Öğretme ve öğrenme sürecinde mevcut araç, gereç ve materyalleri etkin kullanabiliyor musunuz? Örnek veriniz.
26. Sınıfta istenmeyen davranış ve durumlarla etkin ve yapıcı bir şekilde nasıl baş ediyorsunuz?
27. Sınıfta istenmeyen davranışlarla karşılaştığınızda neler yapıyorsunuz? Örnek davranış vererek yazınız.
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME
28. Özel eğitimle ilgili ölçme ve değerlendirme araçları hazırlıyor ve kullanıyor musunuz? Örnek veriniz.
29. Öğrencilerin gelişimsel özelliklerine uygun ölçme-değerlendirme araçları hazırlıyor ve kullanıyor musunuz? Örnek veriniz.
30. Ölçme ve değerlendirmede süreç odaklı yöntemler kullanıyor musunuz? Örnek veriniz.
31. Ölçme ve değerlendirmede sonuç odaklı yöntemler kullanıyor musunuz? Örnek veriniz.
32. Ölçme ve değerlendirmeyi objektif ve adil olarak yapıyor musunuz? Örnek veriniz.
33. Ölçme ve değerlendirme sonuçlarına göre paydaşlara doğru ve yapıcı geribildirimler veriyor musunuz? Örnek veriniz.
34. Ölçme-değerlendirme sonuçlarına göre öğrenme süreçlerini yeniden düzenlemek adına neler yapıyorsunuz?

ÖZGEÇMİŞ

Tayyar TUTSOY 1988 yılında Kadirli'de doğdu. İlköğretim ve ortaöğretimini Kadirli'de tamamladı. Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Bölümü'nden 2012 yılında mezun oldu. Üniversiteyken fakültesindeki Kariyer Topluluğu Kulübü'nün fakülde temsilciliğini yapmış ve birçok etkinliğe katılarak görev almıştır. Tayyar TUTSOY Kahramanmaraş'ta düzenlenen Zihinsel Engelliler Sınıf Öğretmenliği kursuna katılarak 2013 yılında MEB onaylı sertifika almıştır. Tohum Otizm Eğitim Portalı'ndaki eğitim modüllerini başarıyla tamamlayarak Tohum Otizm'den 2014 yılında sertifika almıştır. 2013 yılından beri Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkez'lerinde Zihinsel Engelliler Sınıf Öğretmeni olarak çalışmaktadır. 2019 yılında Eğitim Bilimleri Araştırma Dergisinde “Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamalarına ilişkin görüşlerinin incelenmesi” konulu makalesi yayınlanmıştır.

VITAE

Tayyar TUTSOY was born in 1988 in Kadirli. He completed his primary and secondary education in Kadirli. He graduated from Atatürk University, Kazım Karabekir Faculty of Education, Department of Primary School Teaching. While he was at the university, he served as the representative of the Career Club Club at his university and took part in many events. Tayyar TUTSOY attended the Mentally Handicapped Classroom Training course in Kahramanmaraş and received the MEB approved certificate in 2013. Seed has successfully completed the training modules in Autism Training Portal and received the certificate of Seed Autism in 2014. Since 2013, he has been working as a classroom teacher in Mentally Handicapped at the Special Education and Rehabilitation Centers. In 2019 he published an article titled teacher Investigation of the opinions of primary school teachers on mainstreaming practices published in the Journal of Educational Sciences Research.